

Kuseriarnep siaruaanneratut

Naliliinissamut paasissutissanik pissarsiniarluni misissuisitsineq

Meeqqanik kinguaassiuutitigut
innarliineq pillugu innuttaasut
isumaat ilisimasaallu

Aaqqissuussamik misissuineq 2012-imilu oqarasuaatikkut
apersuinermit paasissutissat tunngavigalugit suliarineqartoq.

Suliarinnittut
Kalaallit Nunaanni Peqqissutsimik Ilisimatusarfik, Statens Institut
for Folkesundhed, Syddansk Universitet
Cecilia Petrine Pedersen, Camilla Gohr & Ingelise Olesen

Suliakkiisoq
Peqatigiiffik Meeqqat Inuunerissut / Bedre Børneliv
Februari 2014

**Kuseriarnerup Siaruarneratut
– misissuineq meeqqanik kinguaassiuutitigut innarliineq pillugu innuttaasut isumaat ilisimasaallu**

Naqiterisitsisoq
Meeqqat Inuunerissut / Bedre Børneliv, Postboks 1631, 3900 Nuuk
www.mibb.gl · mibb@mibb.gl

Suliarinnittut
Center for Sundhedsforskning i Grønland,
Statens Institut for Folkesundhed, Syddansk Universitet
Cecilia Petrine Pedersen, Camilla Gohr, Ingelise Olsen

Copyright © Meeqqat Inuunerissut / Bedre Børneliv amma Statens Institut for Folkesundhed

Assiliartaliussanik issuaanernillu tigulaarineq, suminngaanneersuuneri ersarissumik nalunaarsimappata akuerineqar-sinnaavoq. Allaasersiat, saqqummersitamik matuminnga eqqartuisut, nalunaarutiginnittut, issuaaviginnittut imal. innersuussisut, piginnittussaaitaasumut nassiunneqassapput til Meeqqat Inuunerissut / Bedre Børneliv og Statens Institut for Folkesundhed.

Nutserisut: Maybritt Lyng
Ilusilersuisoq: Toorneq
Assit: Saqqaa: MIBB, qupp. 2: Helle Nørgaard
Nuuk, februar 2014
Elektronisk ISBN: 997238

Meeqqat Inuunerissut/Bedre Børneliv (MIBB)-ip isumaa naapertorlugu meeqqat tamarmik toqqissisimallutik alliaartornissamat pisinnaatitaaffeqarput. Taamatuttaaq isumarput naapertorlugu inuiaqatigiit meerartatta isumassorneqarlutik asaneqarlutillu peroriartorfigisinnaasaannik pilersitsinissami, inersimasut tamarmik peqataasinnaapput peqataasariaqarlutillu. Uagut nammineq meeqqatsinnik paarsilluarnissaq kisiat akisussaaffingngilarput meeqqalli assigiinngitsunik patsiseqarlutik ajornartorsiortut aamma akisussaaffigaagut.

Toqqisisimanartumik meeraanerup ilaa pingaarneq, meeqqat timertik pillugu namminneq pisinnaatitaaffeqarnerannut tunngassuteqarpoq. Meeqqat kinguaasiuutitigit innarlerneqassanngillat. Ajorluartumik meeqqat kinguaassiuutitigit innarligaasartut ernumanaatilimmik amerlavallaarnerat misissuinerit takutittuarpaat.

Qallunaat Nunaanni Syddansk Universitetip ataani innuttaasut peqqissusaannik ilisimatusarfup/Statens Institut for Folkesundhed-ip kisitsisaataasa nutaat ajornartorsiutaanera uppersarparaat, ukiullu arfineq pingasut ingerlanerini kinguaassiuutitigit innarliinerit ikileriarsimanninneri takutillugit. Nukappiaqqat 7,7 %-ii nivarsiaqqallu 29 %-ii kinguaassiuutitigit innarligaasimapput¹.

Allatut oqaatigalugu uagut inersimasuusugut, inuiaqatigiit meeqqanut toqqissisimanartut pilersinniarlugit suliniuteqartariaqarpugut. Apeqquterpassuuppulli akisariallit. Kinguaassiuutitigit innarliisoqarsimaneramik pasitsaassigaangatta ilisimasaqaraangattaluunniit suna pillugu meeraq ikiorniarlugu akulerunneq ajorpugut? Meeqqap pisinnatitaaffii taakkulu qanoq qulakkeerneqarnissaat pillugit ilisimasaqaaqqalaarpallaarput? Ajornartorsiut oqallisiginngippallaarparput? Iliuuseqarnitsigut meeraq qamuuna annersinnerussasoraarput? Nalunaarusiami matumani pisariaqartitsinnik akissuteqarfigineqassaagut. Misissuineq innuttaasut kinguaassiuutitigit innarliinerit pillugit isumaannik ilisimasaannillu qulaajaavoq siornatigullu ersersinneqarsimannngitsunik ilisimasaqalersitsilluni.

Nalunaarusiaq Kuserarnerup siaruaanneratut qulequtsiullugu suliniummut ilaavoq. Suliniummi tamatumani MIBB ilisimasanik avitseqatiginikkusuppoq qanorlu isilluni kinguaassiuutitigit innarliisarnerup pinaveersaartinnissaa meeqqallu taama misigisaqarsimasup ikiornissaa pillugit oqallititserusulluni. Suliniut ukiuni pingasuni ingerlanneqassaag, illoqarfiit ikinnerpaamik qulit – innuttaasunut soqutiginnittunut ataatsimiititsiartortunik, pisussanik kulturimut tunngasunik aqqissuuserisunillu pikkorissaasussanik – tkinneqassapput. Taqqissuuserisunik pikkorissaaneq aqutigalugu innuttaasut meeqqat pisinnaatitaaffiniq nalinginnaasumik – kinguaassiuutitigullu innarliisarneq pillugit immikkut ilisimasaqalissapput, najukkamilu nammineq piumassutsimik iliuuseqarluni, meeqqat atukkamikkut nukittorsaavigineqarnissaannut sakkussinneqassapput. Saniatigit tusagassiuutitigit paasissutissiinikkut illoqarfinni tkinneqanngitsuni ajornartorsiut aamma sammineqassaag.

Suliniummik sapinngisaq tamaat naleqquttumik aqqissuussinissamat nalunaarusiap matuma atornissaata saniatigit, naliliinissamat paasissutissanik pissarsiniarluni misissuisitsinermik taaneqartartumut MIBB-imit atorneqassaag. Taamasilluta Kuseriarnerup siaruaanneratut naammassineqarnerani, nalunaarusiaq atorlugu suliniummi anguniakkat anguneqarsimanerat naliliivigineqassaag.

Aningaasaliisunut immikkut qujassuteqarneq

Naliliinissamat paasissutissanik pissarsiniarluni misissuisitsinerup ingerlanneqarsinnaaneranut aningaasaliissuteqarnikkut tapersuullutik ikiuuttunut annertuumik qujanarpugut. Ilaqutariinnermut Kultureqarnermut, Ilageeqarnermut Naligiissitaanermullu Naalakkersuisoqarfiusimasoq aningaasaliissuteqannikkut misissuinissamat periarfissiisoq. Kimik IT A/S misissuineri peqataasut najugaasa nalunaarsorsimaffiniq pissarsiniarnermi ikiuuttoq Tele Greenland A/S misissuineri oqarasuaammik atuinnermut internetsimullu attaveqarnermut ikiuuttoq Royal Arctic Line, paasissutissanik pissarsiniarluni oqarasuaatikkut apersuinnermut atatillugu ininik attartortitsisoq.

Meeqqat Inuunerissut/Bedre Børneliv
Ulloq 5. februar 2014

¹ Inuusuttuuneg nalorninartulik, Kalaallit Nunaanni inuusuttut inuunerissusaannik 2011-imi misissuisitsineq.

Nalunaarusiamik allattut aallarniutaat

Misissuinerit arlallit naatsorsuinerillu Kalaallit Nunaanni kinguaassiuutitigut innarliisarneq annertoqisoq nunanillu avannarlernit allanit annertuneroqisoq takutippaat. 1980-ikkut naalerneranniit maannamut kinguaassiuutitigut pinerluutit amerliartuinnarsimanerat politit ukiumoortumik nalunaarusiaasa takutippaat. 1993-imiit 1994-mut innuttaasut inersimasut akornanni misissuisitsinermi, nuna tamakkerlugu meeqqanik inuusuttunillu kinguaassiuutitigut innarliisarneq pillugu nammineq nalunaarutigineqartut pernaammik takutinneqarput. Tamatuma kingorna misissuinerit arlallit tamarmik Kalaallit Nunaanni kinguaassiuutitigut innarliisarnerup annertuumik atugaaneranik takutitsisut, kinguaassiuutitigut innarliisarnerit ikilissappata, atituumik siunissarlu ungasinnerusoq isigalugu iliuuseqarnissamik pisariaqartitsinermik naqissusiisut ingerlanneqarput.

Kinguaassiuutitigut innarliisarnerup taama annertutigisumik atugaanera, ukiuni kingullerni qulikkaani tamanit politikikkullu eqqumaffigineqaleriartorpoq. Peqqinnartumik atoqatigiinnerup nukittorsarnissaa kinguaassiuutitigullu innarliisarnerup pinaveersaartinnissaa Inuuneritta I-imi 2007-imiit 2012-imut sammisat pingaarnert ilagaat. Ukiuni kingullerni meeqqat kinguaassiuutitigut innarligeasut pillugit sulianik ingerlatsisoqarpoq suleriaatsillu nukittorsarniarlugit arlalinnik politikikkut iliuuseqartoqarluni. Taamaasilluni ataasiinnarmik saaffiginnitarfeqarnissamik – taamaasillunilu meeqqat kinguaassiuutitigut innarlerneqartut ikiorserneqarnissaq anguniarlugu ataasiinnarmik saaffiginniffissaqarnissaannik tunngaveqartoq Saaffik 2011-imi ammarneqarpoq. Saaffik kommuninut allanullu meeqqanik kinguaassiuutitigut innarlerneqarsimasunit attaveqartunit siunnersuisarfittut ilisimasanillu qitiusumik katersivittut aamma atuuppoq. Naalakkersuisut 2012-im ukiakkut kinguaassiuutitigut innarligeanerup kingunerinut tunngatillugu pilersaarummik 2012-imiit 2016-imut atuuttussamik aamma saqqummiipput.

Misissuinerimi tamatumani meeqqat kinguaassiuutitigut innarligeasut pillugit innuttaasut ilisimasaat, isumaat iliuuseqarnissamullu piareersimassusaat ersersinneqarput. Misissuinerit taamaaqataat pillugit innuttaasut nalinginnaat akornanni, Kalaallit Nunaanni allamiluunniit sammisamut tamatumunnga tunngasunik ersersitsisumik saqqummersitaqanngilaq. Misissuisitsineq taamaasilluni kinguaassiuutitigut innarliinerit qanoq paasineqarnissaat, qanoq iliuuseqartarnerput iliuuseqartannginnerpulluunniit pillugit – naggataagut minnerunngitsumilli kalaallit innuttaasut akornanni ajornartorsiutip tamatuma iliuuseqarfiginissaa annertuumik kissaataasoq, namminerlu iliuuseqarnissamut piumassuseqartoqarnera pillugu ilisimasassanik pingaarutilinnik tunisivoq.

Misissuisitsineq MIBB-ip Kalaallit Nunaanni Peqqissutsimik Ilisimatusarfiup Statens Institut for Folkesundhed, Syddansk Universitet-illu suleqatigiissutigaa. Ilisimatusarnermi suleqataasoq Cecilia Petrine Pedersen suliniummut akisussaasutut, naliliinissamut paasissutissanik pissarsiniarluni misissuisitsinerup suliarineqarnera ingerlanneqarneralu akisussaaffigai. Aaqqissuussamik misissuineq ilisimatusarnermi assitentimit Camilla Gohr-imit ilisimatusarnermilu suleqataasumit Ingelise Olesen-imit Cecilia Petrine Pedersen-imillu suliarineqarlunilu ingerlanneqarpoq. Oqarasuaat atorlugu apersuilluni misissuisitsineq Cecilia Petrine Pedersen-imit suliarineqarpoq, paasissutissanillu katersineq MIBB ataqatigiissaakkamik suleqatigalugu ingerlanneqarluni.

Inuppasuit peqataasimanngikkaluarpata misissuisitsineq ingerlanneqarsinnaasimanngikkaluarpoq. Siullermik aaqqissuussamik misissuinerimi paasissutissiisut ilinniagaqassutsiminnik, inuttut misilittakkaminnik eqqarsaatersuutiminnillu tunniussinissamut piffissaqarfiginnissimasut kiisalu oqarasuaatikkut apersuilluni misissuisitsinermi peqataasut tamaasa qamannga pisumik qutsavigerusuppagut. Taamatuttaaq aaqqissuussamik misissuineq sioqqullugu ilinniagaqassutsiminnik tunuliaqutaqarlutik oqaloqatiginissatsinnut piffissaminnik tunisisut annertuumik qutsavissaapput. Oqarasuaatikkut apersuinermit atatillugu immersugassami apeqqutinik ineriartortitsinermi Ilinniakkaminnik tunuliaqutaqarlutik pinngitsoorsinnaanngisatsinnik siunersioqatigut qutsavigerusuppaguttaaq tassaasut: Christina Viskum Lytken Larsen, Nina Odgaard Nielsen, Esther Nørregaard-Nielsen, Karin Helweg-Larsen kiisalu Katrine Bindsbøl Holm Johansen. Naggataagut minnerunngitsumilli oqarasuaatikkut apersuisut pimoorussillutik paasissutissanik katersinermi iliuuseqarnerat pillugu, assut qutsavigaagut.

Siulequtsiussaq	3
Nalunaarusiamik allattut aallarniutaat	4
Eqikkaaneq	8
1. Tunuliaqutaasoq siunertaasorlu	12
2. Kinguaassiuutitigut innarliinerup nassuiaatissartaa	13
3. Illeqqorissaarnermut tunngatillugu isumaliutersuutit	14
4. Pilersaarusionerup misissueriaaserlu – aaqqissuussamik misissuineq	15
4.1 Paasissutissiisussanik pissarsiniarneq – Ilinniakkamik tunuliaqutallit	15
4.2 Paasissutissiisussanik pissarsiniarneq – Ilinniakkamik tunuliaqutaqanngitsut	15
4.3 Apersuinerit ilisarnaataat	16
4.4 Misissueqqissaarneq	16
5. Aaqqissuussamik misissuinerup inernerit	17
6. Pilersaarusionerup misissueriaaserlu – Oqarasuaatikkut apersuilluni misissueriaaseq	18
6.1 Paasissutissanik katersineq	18
6.2 Apersuinerimi immersugassaq	19
6.3 Akisuteqartut, peerneqartut tamanullu atuuttuusinnaaneq	19
6.4 Paasissutissanik aaqqissuineq misissueqqissaarnerlu	21
7. Oqarasuaatikkut apersuilluni misissuisitsinerup inernerit	22
7.1 Misissuiffiqineqartut – inuttut atukkat najoqqutaralugit innuttaasut katitigaanerannut tunngasut	22
7.2 Inuttut atukkanut attuumassutillit	24
7.3 Kinguaassiuutitigut innarligaanermut tunngasunik ilisimasaqarneq	30
7.4 Kinguaassiuutitigut innarliisarnerup innuttaasunit eqqumaffiqineqarnera oqallisigineqarneralu	35
7.5 Isummat iliuuseqarnissamullu piareersimaneq	39
7.6 Akisussaaffik nukissaqarnerlu	49
7.7 Inatsisinik iliuuseqarnissamullu periarfissanik ilisimasaqarneq	53
8. Najoqqutarisat	58
9. Ilanngussat	59

Tabelit titartaganngorlugillu takussutissiat

Tabeli 1. 2012-imi apersukkat tamarmik Kalaallit Nunaannilu innuttaasut; suaassusaannut, qassinik ukioqarnerannut, kommuneqarfiannut, illoqarfimmut/nunaqarfimmut najugarisaannut agguataarneqarnerat.	20
Tabeli 2. Inuttut atukkat najoqqutaralugit innuttaasut katitigaanerisa ilisarnaataat angutitut arnanullu agguataarlugit.	22
Titartaganngorlugu takussutissiaq 1. Najukkami isumaginninnikkut iliuuserisani meeqqanut iluaqutaasussani qanoq akulikitsigisunik peqataasarnerup angutitut arnanullu agguataarneqarnera.	25
Titartaganngorlugu takussutissiaq 2. Najukkami ataatsimuussusermik ataqatigiinnermillu misigisimaneq.	26
Titartaganngorlugu takussutissiaq 3. Najukkami meeqqat inuunerissuunissaannut inuttut akisussaaqataasutut misigisimaneq.	27
Titartaganngorlu takussutissiaq 4. Nammineq inuttut meeqqat inuunerissuunissaannik qulakkeeriniarluni suliniuteqartuunerup, angutitut arnanullu agguataaneqarnera.	28
Titartaganngorlugu takussutissiaq 5. Najukkami meeqqanut iluaqutaasussanik sammisaqartitsinerni peqataasarnerit akulikissusaat, meeqqanut akisussaaqataasutut misigisimanermut, najukkami ataqatigiissutut misigisimanermut, kiisalu meeqqat inuunerissuunissamut pisinnaatitaaffeqarnerannik qulakkeerinissamut suleqataanermut agguataarlugit.	30
Tabeli 3. Namminneq kinguaassiuutitigut innarligaasimasut amerlassusaat aamma/imall. kinguaassiuutitigut innarligaasimasunik ilisimasaqartut, angutitut arnanullu agguataarneqarnerat.	31
Titartaganngorlugu takussutissiaq 6. Angutit arnallu kinguaassiuutitigut innarligaasimasunik nalunngisallit amerlassusaasa ukiuinut agguataarneqarnerat.	32
Titartaganngorlugu takussutissiaq 7. Angutit arnallu kinguaassiuutitigut innarligaasimasut amerlassusaat ukiuinut agguataarlugit.	33
Titartaganngorlugu takussutissiaq 8. Angutit arnallu 15-iliitinnatik kinguaassiuutitigut innarligaasimasut ikioqatigiiaanut agguataaneqarnerat.	34
Titartaganngorlugu takussutissiaq 9. Meeqqanik kinguaassiuutitigut innarliisarnerup innuttaasunit eqqumaffigineqarnerata angutitut arnanullu agguataarneqarnera.	35
Titartaganngorlugu takussutissiaq 10. Kinguaassiuutitigut innarliisarnerup ilaqtutanut ikinngutinullu qanoq akulikitsigisunik oqaluuserisarnerata angutitut arnanullu agguataarneqarnera.	36
Titartaganngorlugu takussutissiaq 11. Kinguaassiuutitigut innarliisarnerup nuna tamakkerlugu illoqarfigisamilu/nunaqarfigisamilu ajornartorsiutaaneramik naliliineq. Angutit.	37
Titartaganngorlugu takussutissiaq 12. Kinguaassiuutitigut innarliisarnerup nuna tamakkerlugu illoqarfigisamilu/nunaqarfigisamilu ajornartorsiutaaneramik naliliineq. Arnat.	38
Titartaganngorlugu takussutissiaq 13. Meeqqap kinguaassiuutitigut innarligaanera pillugu allamik oqaloqateqarneq.	41
Titartaganngorlugu takussutissiaq 14. Meeqqap kinguaassiuutitigut innarligaanera pillugu allamik oqaloqateqarneq.	42

Titartaganngorlugu takussutissiaq 15. Kinguaassiuutitigut innarliisoqarneranik pasitsaassinermi, kinguaassiuutitigut innarliinerit isummerfiginerannut iliuseqarnissamullu piareersimanermut tunngatillugu oqaatigisanut isumaqataaneq.....	43
Titartaganngorlugu takussutissiaq 16. Qeerleraannerup killissamik qaangiineruneranik isuma.....	46
Titartaganngorlugu takussutissiaq 17. Meeqqat inuusuttullu meeraqatiminnut inuusuttoqatiminnullu kinguaassiuutitigut innarliinerisa procentinngorlugit qanoq navianartiginerannik naliliineq.....	48
Titartaganngorlugu takussutissiaq 18. Meeqqat kinguaassiuutitigut innarlīgaannginnissaannut akisussaaffimmik inissiineq.....	49
Titartaganngorlugu takussutissiaq 19. Meeqqat kinguaassiuutitigut innarlīgaannginnissaannut immikkut akisussaaffliineq.....	50
Titartaganngorlugu takussutissiaq 20. Meeqqanik kinguaassiuutitigut innarliisoqarneranik pasitsaassinermi iliuseqarnissamut akisussaaffimmik inissiineq.....	51
Titartaganngorlugu takussutissiaq 21. Meeqqat kinguaassiuutitigut i nnarlīgaanerannik pasitsaassinermi iliuseqarnissamut immikkut akisussaaffliineq.....	52
Tabeli 4: Meeqqanik kinguaassiuutitigut innarliisarnerup pitsaalinissaanut immikkut akisussaaffimmik inissiineq, meeqqanillu kinguaassiuutitigut innarliinermik pasitsaassinermi iliuseqarnissamut immikkut akisussaaffimmik inissiineq.....	53
Titartaganngorlugu takussutissiaq 22. Atoqatigineqarsinnaanermut ukiut inuuttut pillugit akissutaasut agguataarneqarnerat.....	54
Titartaganngorlugu takussutissiaq 23. Nalunaarutiginnittussaatitaanermik, sakkortusisamik nalunaarutiginnittussaatitaanermik kiisalu kinaassuseq isertuullugu nalunaarutiginninnermik ilisimasaqarneq.....	55
Titartaganngorlugu takussutissiaq 24. Angutit arnallu kinguaassiuutitigut innarliisoqarneranik pasitsaassinermi imal. innarlīgaasutut ikiortissarsiniarnermi saaffissanik ilisimasaqanngitsut amerlassusaat.....	56

2012-imi Kalaallit Nunaanni innuttaasut isumaat ilisimasaallu pillugit misissuisitsinerup immikkoortuini marlunni paasisat, nalunaarusiami saqqummiunneqarput. Misissuisitsineq ukiuni pingasuni Kuseriarnerup Siaruaanneratut qulequtsiullugu, meeqqat kinguaassiuutitigut innarligaasernerat pillugu Kalaallit Nunaanni inuiaqatigiit ilisimasaasa qaffassarnissaat, kiisalu meeqqanik kinguaassiuutitigut innarliisarnermut tunngatillugu isummat ersarinnerulersinnissaat pingaarnertut siunertaralugit iliuuseqarneq sioqqullugu, 2011-ip ukiaaniit 2012-ip ukiaata tungaanut ingerlanneqarpoq. Misissuisitsineq siulleg aqqisuussamik misissuinikkut, ilinniagalinnik inunnillu nalinginnarnik kinguaassiuutitigut innarliisarneq pillugu ammasumik apersuineramik tunngaveqarpoq. Aqqisuussamik misissuineq nuna tamakkerlugu oqarasuaatikkut apersuinerami immersugassamik suliaqarnermi tunngaviuvoq. Misissuisitsinerup immikkoortui marluk pineqartut, Kuseriarnerup Siammarneranut naliliinissamut paasissutissanik pissarsiniarluni misissuisitsinerupput, meeqqallu kinguaassiuutitigut innarlerneqartarnerat pillugu innuttaasut amerlanersaasa isumaannik ilisimasaannillu ersersitsisuullutik. Kinguaassiuutitigut innarliinerit pitsaaliorneqarnissaannut pasitsaassinermilu iliuuseqarnissamut akisussaaffiup sumi inissisimanissaa, naliliinissamut paasissutissanik pissarsiniarluni misissuisitsinerup ersersippaattaaq. Tamatuma saniatigut innuttaasut meeqqat eqqaamiorisat inuunerannut inooqataasutullu misigisimanerannut pimoorussinerat, iliuuseqarsinnaassusiat meeqqanillu kinguaassiuutitigut innarliisoqarneranik pasitsaassinermi ilisimasaqarnermilu iliuuseqarsinnaassusiat qulaajaavigineqarput.

Paasisat pingaarnertit

- Peqataasut pingasuugaangata marluk (69%), meeraanermi kinguaassiuutitigut innarlerneqarsimasunik nalunngisaqarput, arnat angutinit procentialunnik amerlanerullutik.
- Peqataasut ilaat katillugit 25 %-it namminneq kinguaassiuutitigut innarligaasimapput (arnat 34 %-ii angutillu 15 %-ii):
- Katillugit 20 %-it innarligaanerminni 15-it inorlugit ukioqarput.
- Katillugit 33 %-it innarliisoq unnerluutigineqarnerarpaat, taakkulu affaasa sinnilaartut innarliisoq eqqartuussaanerarpaat.
- 15-iliinissaq sioqqullugu kinguaassiuutitigut innarligaasimasut katillugit 17 %-iisa, innarliisoq eqqartuussaanerarpaat.

Meeqqat kinguaassiuutitigut innarligaanerannik pasitsaasinerit ilisimanninnerilluunniit pisortanut nalunaarutigineqarsimanngitsut tunngavigalugu kinguaassiuutitigut innarliisarnertit amerlassusaat aamma paasineqarsinnaapput.

- Peqataasut katillugit 29 %-ii arnat angutinit amerlanerusut, meeqqamik kinguaassiuutitigut innarlerneqarsimasumik pasitsaassisimapput.
- Misissuinerami peqataasut eqqaamiumik inuunerannut soqutiginninnerisa qanoq annertutiginera, pasitsaassisimasullu amerlassusaat imminnut ataqatigiipput.
- Meeqqap kinguaassiuutitigut innarligaaneramik pasitsaassisimasut akornanni sisamaagaangata pingasut, pasitsaasinertik allanut oqatigisimavaat.
- Peqataasut pasitsaasinertik pillugu namminneq ikinnngutitik, ilaqtattik suleqatitilluunniit oqaluukkajunneruaat, affaallu sinnilaartut pasitsaasinertik pillugu pisortaarfik oqaluussimavaat.
- Katillugit 15 %-it meeqqamik kinguaassiuutitigut innarligaasumik pisortanut nalunaarutigineqartumik ilisimasaqarsimanerarput. Taakku affaasa ilisimasartik allanut oqatigisimavaat. Amerlanerpaat namminneq ikinnngutiminnut, ilaqtaminnut suleqatiminnuunniit oqatigisimavaat.
- Kinguaassiuutitigut innarlineq pillugu allanut oqatiginninnermut tunngavilersuutaasut arlaqarput, nalinginnaanerpaarlut tassaavoq innarligaasoq eqqarsaatigalugu oqatiginninnerneq. Tamatuma saniatigut innarligaasup allanut ingerlatitseqqinningsamik kissaateqartumit tatiginnilluni oqatigineqarnera patsisaatinneqarpoq. Innarliinerup qangali pisimanera innarligaasullu maanna inersimasunngorsimanera nassuiaatit ilagaataaq.

Ajornartorsiut innuttaasunit qanoq pingaaruteqartigisorineqarpa?

- Aqqisuussamik misissuinerup oqarasuaallu atorlugu apersuinikkut misissuinerup, nalinginnaasumik meeqqanik kinguaassiuutitigut innarliisarneq akiorniarlugu iliuuseqarnissamut annertuumik pimoorusserusussuseqarneq piareersimanerlu, takutippaa.
- Kinguaassiuutitigut innarliisarneq aqqisuussamik misissuinerami paasissutissiisut oqarasuaatikkullu apersuilluni misissuinerami peqataasut amerlanersaannit soqutigineqarpoq.
- Kinguaassiuutitigut innarliisarnertit najukkami ajornartorsiutaaneranut sanilliullugu nalinginnaasumik ajornartorsiutaanerutut angutit arnallu nalileraat, oqarasuaatikkut apersuilluni misissuinerup takutippaa. Arnat angutinit sanilliullugit, kinguaassiuutitigut innarliisarneq najukkami ajornartorsiutaasutut nalilerajunneruaat.

- Peqataasut suliffeqanngitsut suliffilinnut sanilliullugit kinguaassiuutitigut innarliisarneq najukkami ajornartorsiutaasutut nalilerajunnginneruaat. Taamatuttaaq innuttaasut nunaqarfimmeersut illoqarfimmeersunut sanilliullugit, kinguaassiuutitigut innarliisarneq najukkami ajornartorsiutaasutut naliliivigigajunnginneruaat.
- Kinguaassiuutitigut innarligaasimasumik ilisimasaqarneq ajornartorsiutip annertussusaanik naliliinermi sunniuteqarpoq. Taamaasilluni kinguaassiuutitigut innarliisarneq nunarput tamakkerlugu, illoqarfigisami nunaqarfigisamiluunniit ajornartorsiutitut isigineqarnera, nammineq kinguaassiuutitigut innarliinermut atatillugu misigisaqarsimaneq ilutigalugu annertusiartorpoq. Meeqqanik kinguaassiuutitigut innarliineq pillugu innuttaasut ilisimasaat qanoq annertutigaat?
- Kinguaassiuutitigut innarliisarneq nalunaaruteqarnissamullu pisussaaffeqarneq pillugu innuttaasut ilisimasaasa annertusineqarnissaannik ilinniagallit tikkuussinerat, aaqqissuussamik misissuinerup takutippaa.
- Apersukkalli tamarluinnangajammik, inersimasut tamarmik – ilinniagallillu immikkut – meeqqamik kinguaassiuutitigut innarligaasumik pasitsaassigunik, pisortanut nalunaaruteqarnissamik pisussaaffeqarnerat ilisimagaat, oqarasuaatikulli apersuilluni misissuisitsinermi peqataasut amerlanersaanit nalunaaruteqartussaataaneq pillugu annertunerusumik paasissutissineqarnissaq kissaataasoq, misissuisitsinerup takutippaa.
- Apersukkat quliugaangata ataatsip sinnilaartup ilinniagallit immikkut pisussaaffeqarnerat ilisimanngilaa imal. taama pisussaaffeqarsorinngilaat.
- Apersukkat pingasuugaangata ataatsip periarfissaasorinngimmagu imal. taama periarfissaqarneq ilisimanngimmagu, kinaassuseq isertuullugu pisortanut nalunaaruteqarsinnaaneq, misissuinermi peqataasunit ilisimaneqarpallaanngilaq. Kinguaassiuutitigut innarliisarneq pillugu sissuertuarnissamik paasissutissiinissamillu pisariaqartitsineq arlalinnit tikkuarneqarpoq, tamannalu misissuinermi peqataasut pingasuugaangata marluk pallingajallugit, kinguaassiuutitigut innarliisarneq pillugu paasitsiniaanermik immikkut misigisaqartitsisumik eqqaasaqarsinnaannginnerannit uppersarsineqarpoq.
- Atoqatigineqarsinnaanermut 15-ileereersimanissaq amerlanernit ilisimaneqarpoq, ikittuinnaat ilisimanngilaat, 15-illu inorlugit ukioqarneraasut procentit marluk inorpaat.

Kinguaassiuutitigut innarliisarneq oqaloqatigiissutaasarpa – imal. paquminartinneqarpa?

- Misissuinermi peqataasut katillugit 60 %-it kinguaassiuutitigut innarliisarneq ikinngutinut ilaqqutanullu oqaloqatigiissutigisarnarpaat, ikinngutinullu ilaqqutanullu tamatuminnga oqaloqatigiissuteqartannginnerartut suli amerlaqaat (40 %).
- Inuusunnernut utoqqaanernullu sanilliullugit akunnattunik ukiullit tamatuminnga oqalliseqannginnerusarput.
- Misissuinermi peqataasut nunaqarfimmi najugallit illoqarfimmi najugalinnut sanilliullugit, kinguaassiuutitigut innarliisarneq ilaqqutanut ikinngutinullu oqaluuserinnginneruaat, suliffeqanngitsullu suliffilinnut sanilliullugit pineqartoq oqaluuserinnginneruaat.

Ajornartorsiutip iliuuseqarfiginissaanut akisussaaffik innuttaasunit sumut inissinneqarpa?

- Katillugit 63 %-it meeqqat kinguaassiuutitigut innarlerneqannginnissaannut, angajoqqaat akisussaattippaat.
- Katillugit 39 %-it isumaat naapertorlugu meeqqap kinguaassiuutitigut innarligaaneramik pasitsaassinermi aamma angajoqqaat iliuuseqartussatut akisussaatinneqarput.
- Amerlasuulli akisussaaffiup kikkunni tamaniinneramik isumaqarnerat, apeqqutinut akissutit uppersarsarpaat.
- Akisussaaffiup pisortaqaqfinnut inunnullu ataatsimoortunut siammarsimaneranik amerlanernit isumaqarfigineqarnera, pasitsaassinermilu iliuuseqarnissap immikkut akisussaaffiginerata inunnik isumaginnittoqarfimmiittariaqarnera, misissuinerup takutippaattaaq. Nunatsinni kinguaassiuutitigut innarliisarneq pillugu innuttaasut qanoq isumaqarpat?
- Apersorneqartut 47 %-ii nunatsinni kinguaassiuutitigut innarliisarneq naammattumik pitsaaliorneqartoq isumaqarput, 35 %-illu tamatumunnga akerliullutik.
- Katillugit 77 %-it isumaat naapertorlugu meeraqammit kinguaassiuutitigut innarlerneqarneq inersimasumit innarlerneqarnertulli ajortigisutut isigisariaqarpoq.
- Qeerleraannerup angutinut sanilliullugit arnanit amerlanerusunit killigitittakkanik qaangiinertut isumaqarfigineqarnerata nalinginnaasuunera misissuisitsinermi paasineqarpoq. Taama isummerneq meeqqanik inuusuttunillu sullissisut namminerlu kinguaassiuutitigut innarliinermik ilisimasaqartut akornanni ersarinneruvoq.

Meeqqat kinguaassiuutitigut innarligaasarnernannut tunngatillugu innuttaasut pisortanut qanoq tatiginnitsigaat?

- Katillugit 95 %-it meeqqap ilaqtariillu ikiorneqarnissaannut pisortat peqataasinnaanerannik oqarnermut isumaqataapput.
- Katillugit 93 %-it kinguaassiuutitigut innarliisoqarneramik pasitsaassinermi, inunnik isumaginnittoqarfimmut nalunaarnerup iluaqutaanera tatigaat.

Meeqqat kinguaassiuutitigut innarlīgaanerannik pasitsaassinermi, inuit iliuuseqarnerannut iliuuseqannginnerannulluunniit suut patsisaappat?

- Apersorneqartut katillugit 95 %-it meeqqap kinguaassiuutitigut innarlīgaanerannik pasitsaassinermi, iliuuseqarniarlutik oqarput.
- Apersukkat 20 %-it sinnilaartut, arnat angutunik amerlanerusut, kinguaassiuutitigut innarliisoqarnerannik pasitsaassinerannik pisortanut nalunaaruteqarnerup imminnut ilaqtannullu kinguneriumaagaannik annilaangateqarput.
- Apersorneqartut katillugit 27 %-iisa kinguaassiuutitigut innarlīgaanermik pasitsaassinerup pisortanut nalunaarutiginerata meeqqamut sunniutissai annilaangagaat.
- Meeqqap kinguaassiuutitigut innarlīgaanerannik pasitsaassinerannik allanut oqaatiginnissimanniginnermut tunngavilersuutit assigiingillat, akissutaagajunnerusulli ilagaat qanoq pisoqarsimanerannik sukumiinerusumik ilisimasaqannginneq; innarlīgaasup kissaataa malillugu allanut oqaatiginninneq; saaffiginniffissamik amigateqarneq imal. pisup mianernarpallaanera. Allalli aamma – soorlu nipangiussisussaatitaaneq-, akuliukkusunnginneq-, nalornissuteqarneq-, innarlīgaasup oqaatigerusunngimmagu-, inuit qanoq oqalunnerisa mianersuutassaanera tunngavilersuutaapput.

Kinguaassiuutitigut innarliineq pillugu ikiorneqarnissap/paasissutissinneqarnissap sumut saaffiginnissutigineqarsinnaanera pillugu innuttaasut qanoq ilisimasaqarpat?

- Apersukkat 23 %-iisa meeqqamik kinguaassiuutitigut atornerluisoqarnerannik allatulluunniit sumiginnaasoqarnerannik pasitsaassinermi ilisimasaqarnermiluunniit, sumut saaffiginnissaq naluaat.
- Apersukkat katillugit 29 %-iisa kinguaassiuutitigut innarlīgaasimaneq pillugu oqaloqateqarnissamik pisariaqartitsinermi, sumut saaffiginnissinneq naluaat.

Innuttaasut pineqartumut tunngatillugu isumaat ilisimasaallu inuttut inooqataanermi soqutiginninnermik qanoq sunnigaatigaat?

- Meeqqat eqqaamiorisat inuunerannut iluaqutaasumik peqataaneg, meeqqat inuunerissuunissaannut akisussaassuseqartutut ataatsimoortutullu misigisimaneq, meeqqanik eqqaamiorisannik sammisaqartitsinermi peqataasannigineq ilutigalugu appariaortanera, misissuinerup takutippaa.
- Apersorneqartut pingasuugaangata ataatsip eqqaamioriilluni ataatsimoorneq ataqtigiinnerlu nukittuutut misigaa, pingasuugaangatalu ataatsip ataatsimoorneq ataqtigiinnerlu sanngiitsutut misigalugu. Apersukkat ilaat nunaqarfimmeersut illoqarfimmeersunut sanilliullugit, ataatsimoorneq nukittuutut misigisimaneruaat, suliffeqanngitsullu suliffilinnut sanilliullugit ataatsimoortutut misiginerat sanngiinneruvoq.
- Misissuisitsinermi peqataasut katillugit 57 %-ii meeqqat eqqaamiumik ajunngitsumik inuuneqarnissaannut inuttut akisussaaqataasutut misigisimapput.
- Peqataasut katillugit 49 %-ii meeqqat eqqaamiorisat inuunerissuunissaasa qulakkeernissaa peqataaffigaat, 25 %-illi annikitsumik akisussaaqataasutut akisussaaqataanngitsutulluunniit misigisimapput imal. meeqqat inuunerissuunissamut pisinnaatitaaffeqarnerat peqataaffiginngilaat.
- Misissuisitsinermi peqataasut nunaqarfimmeersut illoqarfimmeersunut sanilliullugit akisussaaffeqartutut misigisimanerupput, suliffeqanngitsullu suliffeqartunut sanilliullugit taama misigisimanerartut ikinnerullutik.
- Nammineq angerlarsimaffimmi meerartaqarneq meeqqanullu iluaqutaasumik sammisaqarnermi peqataaneg, meeqqallu inuunerissuunissamut pisinnaatitaaffeqarnerannik soqutiginninneq, naatsorsuutigeriikkatut ataqtigiipput. Taamaakkaluaq meerartallit amerlajaat arnat (35 %) angutillu (40 %) akornanni iliuuserisanut taamaattunut qaqutigut peqataasarput peqataanngisaannarlutiluunniit.
- Apersorneqartut meerartallit 20 %-iisa meeqqat inuunerissuunissamut pisinnaatitaanerat soqutigivallaanngilaat soqutiginnigivilluguluunniit.

Pingaarnersiulluni inerniliinerit

Peqataasut sisamaagaangata ataatsip kinguaassiuutitigut innarligaasimanera, naliliinissamut paasissutissanik pissarsiniarluni misissuisitsinerup takutippaa, tamatumalu siuliani misissuineri kinguaassiuutitigut innarliisarnerep ernumanaateqarlunilu annertussusaa pillugu paasisat uppersarivaat. Kinguaassiuutitigut innarliisarnerep amerlanerit soqutigineqarnera, meeqqallu kinguaassiuutitigut innarligaanerannik pasitsaassinermi iliuuseqarnissamut annertuumik piumassuseqartoqarnera, misissuisitsinerup ersersippaa. Misissuisitsinerutaaq kinguaassiuutitigut innarliisarneq, nalunaarutiginnittussaataanerup erseqqissaavigineqarnissaa, siunnerfeqarluni paquminarunnaarsaataasunik iliuuseqartoqarnissaa kiisalu kinguaassiuutitigut innarligaanermut tunngatillugu ikiorsiissutaasinnaasut pillugit annertunerusumik akulikinnerusumillu paasissutissiisarnikkut pitsanngorsaasoqarsinnaanera takutippaa. Misissuisitsinermi peqataasut kinguaassiuutitigut innarligaasunik pisortanullu nalunaarutigineqanngitsunik ilisimasaqarnerat pasitsaassaqarneralluunniit pillugu paasisat, nalunaarutiginnittussaanerup qitiutineneqarnerunissaanik pisariaqartitsinermik naqissusiippat. Kinguaassiuutitigut innarliisoqarneranik pasitsaassinerep pisortaqaarfimmuut nalunaarutiginerata arlalinnit imminut ilaqtutanut, meeqqamullu qanoq kinguneqarsinnaanera annilaanngatigaattaaq. Kinguaassiuutitigut innarligaasimasut amerlaqisut innarliinermik nalunaarutigineqannginneraasut, sulilu ikinnerit innarliisoq eqqartuussaasimaneraraat, misissuisitsinerup takutippaattaaq.

Amerlanerit isumaat naapertorlugu meeqqat kinguaassiuutitigut innarligaannginnissaat pasitsaassinermilu iliuuseqarnissaa angajoqqaat akisussaaffigaat. Amerlaqisut isumaat naapertorlu akisussaaffiup innuttaasuni tamaniinnera misissuinerup takutippaattaaq. Meeqqap ilaqutaasullu ikiorserneqarnissaannut kikkut tamat ikiuussinnaanerat kiisalu kinguaassiuutitigut innarliisoqarneranik pasitsaassinerep inunnik isumaginnittoqarfimmuut nalunaarutiginerata iluaqutaanera, peqataasut tamangajammik tatigaat. Peqataasut pingajorarterutaasa isumaat naapertorlugu Kalaallit Nunaanni kinguaassiuutitigut innarliisarneq pitsaaliniarlugu naammattumik iliuuseqartoqanngilaq. Najukkami nunaluunniit tamakkerlugu kinguaassiuutitigut innarliisarnerep pitsaaliorneqarnissaanut suleqataanissamut ajornartorsiutaasutut naliliineq aalajangiisuvoq pingaaruteqartoq. Angutit arnallu kinguaassiuutitigut innarliinerit najukkaminni ajornartorsiutitit isiginagit nalinginnaasumik ajornartorsiutaanerutut naliliivigigaat misissuinerup takutippaa. Tamatuma kinguaassiuutitigut innarliisarneq pillugu najukkani iliuuseqarneri qanoq annertutigisumik peqataanermut sunniuteqarnissaa naatsorsuutigisariaqarsinnaavoq.

Meeqqat eqqaamiorisat inuunerannut iluaqutaasumik peqataaneq meeqqallu inuunerissuunissaannut akisussaassuseqartutut ataatsimoortutullu misigisimaneq, meeqqanik eqqaamiorisanik sammisaqartitsineri peqataasannginneq ilutigalugu annikilliarortartoq, misissuinerup takutippaa. Misissuinermi peqataasut eqqaamiut inuunerannut soqutiginninnerisa qanoq annertutigineri, pasitsaassisimasullu amerlassusaat aamma imminnut ataqatigiissut takuneqarsinnaavoq. Taamaasilluni misissuisitsineq, najukkami innuttaasut ataatsimoortutut misigisimanerisa nukittorsaavigineragut, meeqqanut eqqaamiorisanut soqutiginninnerup akisussaassuseqartutullu misiginerup kinguaassiuutitigut innarliisarnermut pitsaaliuutaasinnaanerannik tikkuussivoq. Iliuuseqarneq nalunaaruteqartussaataaneq kinguaassiuutitigullu innarliisoqarneranik pasitsaassinermi misigisaqarnermiluunniit saaffiginniffissanik ilisimasaqarneq pillugit annertunerusumik paasissutissiineq imminnut ataqatigiippata tamanna pisinnaavoq.

1. Tunuliaqutaasoq siunertaasorlu

2012-imi Kalaallit Nunaanni innuttaasut isumaat ilisimasaallu pillugit misissuisitsinerup immikkoortuini marlunni paasisat, nalunaarusiami saqqummiunneqarput. Misissuisitsineq ukiuni pingasuni Kuseriarnerup Siaruaanneratut qulequtsiullugu meeqqat kinguaassiuutitigut innarlīgaasernerat pillugu Kalaallit Nunaanni inuiaqatigiit ilisimasaasa qaffassarnissaat, kiisalu meeqqanik kinguaassiuutitigut innarliisarnermut tunngatillugu isummat ersarinnerulersinnissaat pingaarnertut siunertaralugit – iliuuseqarneq sioqqullugu, 2011-ip ukiaaniit 2012-ip ukiaata tungaanut ingerlanneqarpoq. Misissuisitsineq siulleq aqqisuussamik misissuinikkut, ilinniagalinnik inunnillu nalinginnarnik kinguaassiuutitigut innarliisarneq pillugu ammasumik apersuinermik tunngaveqarpoq. Aqqisuussamik misissuineq nuna tamakkerlugu oqarasuaatikkut apersuinermi immersugassamik suliaqarnermi tunngaviuvoq. Kuseriarnerup Siaruaanneratut suut pingaarnertut qitiutillugit aallaaviunissaasa tunngavilerneqarnissaa, innuttaasullu akornanni meeqqat kinguaassiuutitigut innarlīgaasernerat akiorniarlugu iliuuseqarnissamut periarfissat aporfissallu suunerisa paasiniarnissaat, misissuisitsinerne taakkunani marlunni siunertarineqarpoq.

Misissuisitsinerup immikkoortui marluk pineqartut, Kuseriarnerup Siammarneratut naliliinissamut paasissutissanik pissarsiniarluni misissuisitsinerupput, meeqqallu kinguaassiuutitigut innarlerneqartarnerat pillugu innuttaasut amerlanersaasa isumaannik ilisimasaannillu ersersitsisuullutik.

Peqatigiiffik Meeqqat Inuunerissut/Bedre Børneliv (MIBB) misissuisitsisuuvoq nunatsinnilu Peqqissutsimik Ilisimatusarfik, Statens Institut for Folkesundhed, Syddansk Universitet misissuisuulluni.

Nalunaarusiap atuarnissaanut paasissutissiineq

Nalunaarusiami matumani naliliinissamut paasissutissanik pissarsiniarluni misissuinermi paasisat eqikkaavigineqarnerat saqqummiunneqarpoq. Tamatuma kingorna aqqisuussamik misissuinerup pilersaarusionerqarnera misissueriaaserlu nassuiarneqarput, aqqisuussamillu misissuinerit pingaarnersiulluni inerniliinernik malitseqartinneqarlutik. Tamatuma kingorna pilersaarusionerq, misissueriaaseq kiisalu oqarasuaatikkut apersuilluni misissuinermi paasisat saqqummiunneqarput. Paasisanut tunngasortaani arfineq marlunnik immikkoortortalimmi aallarniutit, misissuiffigineqartut inuttut atukkat aallaavigalugit inuit katitigaanerat tunngavigalugu saqqummiunneqartoq, immikkoortortanik inuttut atukkanut atassuteqartunut, kinguaassiuutitigut innarliinermut tunngasunik ilisimasaqarnermut, innuttaasut kinguaassiuutitigut innarliinermut tunngatillugu eqqumaffiginninnerannut apersuusiinerannut-, isumaannut iliuuseqarnissamullu piareersimassusaannut-, akisussaassuseqarnerannut-, piginnaasaannut kiisalu inatsisinik iliuuseqarnissamullu periarfissanik ilisimasaqarnerannut tunngasunik malitseqartinneqarpoq. Immikkoortuni tamani angusanik naliliinermi uuttuutit agguataarneqarnerilu, inuttut atukkat najoqqutaralugit innuttaasut katitigaanerannut tunngatillugu allanngorarsinnaasunut, sanilliullugit nassuiarneqarput. Allanngorarsinnaasut suaassutsimut, qassinik ukioqarnermut, kommunimut, nunap immikkoortuanut, illoqarfimmut nunaqarfimmulluunniit peroriartorfimmut suliffeqarnermullu naleqqiullugit nassuiarneqarput. Naatsorsueqqissaarnermi paasisat tutsuiginartut saqqummiunnissaat qitiutinneqarpoq. Tamatuma saniatigut naapertuuppat angusanik naliliinermi uuttuutit imminnut nallersuullugit nassuiarneqarput. Meeqqap kinguaassiuutitigut innarlerneqarsimaneramik pasitsaassineq eqqaamiorisat inuunerannut soqutiginninnermut sanilliullugu nassuiarneqarnera assersuutit taaneqarsinnaavoq, kinguaassiuutitigullu innarliisarneq pillugu isummat assigiinngitsut iliuuseqarnissamullu piareersimaneq, kinguaassiuutitigut innarliinermik ilisimasaqarnerup annertussusaanut sanilliullugit nassuiarneqarput.

2. Kinguaassiuutitigut innarliinerup nassuiaatissartaa

Kinguaassiuutitigut innarliinerit nassuiaatitaat, aaqqissuussamik misissuinermit oqarasuaatikkullu apersuilluni misissuisitsinermit tunngaviupput.

Kinguaassiuutitigut innarliineq tassaavoq:

- Meeqqap, kinguaassiuutinut tunngasunik sammisaqarnermut paasisinnaanngisaanut paatsuugaanulluunniit inerisimassutsikkullu piareersimaffiginnigisaanut taamaammallu akuerisinnaanngisaanut, inersimasumit ilaatinneqarnera.
- Meeqqap tatiginninnerata atonerlunneqarnera.
- Meeqqap innarligeanera.
- Meeqqap qunusiarineqarluni, pinngitsaalisalluni imal. usserneqarluni inersimasumit kinguaassiuutinut tunngasunik iliuuseqartinneqarnera (1).

Meeqqamut iliuitsit kinguaassiuutinut tunngasut inersimasup pisariaqartitarai piumasaqaatigalugillu.

Kinguaassiuutitigut innarliinerit timi attorlugu attornaguluunniit kinguaassiuutitigut iliuusaapput. Timi attornagu kinguaassiuutitigut innarliinerit kanngutaatsuliernerillu tassaasinnaapput kinguaassiuutinik takutitsineq, attualarineq, filminik atoqatigiinnermut tunngasunik isiginnaartitsineq, meeraq atoqatiginninniartutut inissillugu assiliineq/ filmiliorneq. Timi attorlugu kannguttaatsuliorneq innarliinerlu tassaasinnaapput meeqqap kinguaasiutaanik attuuanninneq, tissarsarneq, atoqatigiinneq kinguaassiuutitigullu aluttuilluni atoqateqarneq.

Meeqqataaq meeraqatiminnik kinguaassiuutitigut innarliisinnaapput. Taamaasiorneq pineqaatissiisutaasangilaq, meeqqanulli taakkununga kingunerluuteqarsinnaalluni.

3. Ileqqorissaarnemut tunngatillugu isumaliutersuutit

Aaqqissuussamik misissuineq oqarasuaatikkullu apersuilluni misissuisitsineq Kalaallit Nunaanni Ilisimatuasarnermi Ileqqorissaarnissaq pillugu Ataatsimiititaliamit akuerineqarput.

Mianersuussassat soorlu meeqqanik kinguaassiuutitigut innarliisarneq pillugu apersuinermi, pingaartumik ileqqorissaarnissamat tunngasut, immikkut ittumik eqqarsaatigineqarnissaat, kiisalu misissuisitsinerup immikkoortuini marlunni peqataanermut tunngatillugu siunnersorneqarnissamik pisariaqartitsinerup eqqarsaatigineqarnissaa piumasqaataavoq. Meeqqanik kinguaassiuutitigut innarliisarneq pillugu isummat ilisimasallu oqaluserineqarnerat, inuit namminneq misilittagaannik misigissusaannillu ammaassisuusinnaasarmata, tamatuma iliuuseqarfiginissaa apersuinissaq sioqqullugu piareersarneqarpoq (2). Taamaasillutik ilinniagallit tamatumunnga naapertuuttut aaqqissuussamik apersuinerup nalaani – apersuinermi siunertaq qitiutiitigalugu – apersukkat qisuariaataannut oqaluttuaannillu periarfissiinissamat sakkussinneqarnissaq siunertaralugu, misissuinissaq sioqqullugu Nuummi attavigineqarput.

Aaqqissuussamik misissuinermi apersuinerit, meeqqanik kinguaassiuutitigut innarliisarneq pillugu paasissutissiisut nalinginnaasumik isumaannut ilisimasaanullu tunngassuteqarput. Apersuineri paasissutissiisut namminneq misigisimasinnaasaat imal. kinguaassiuutitigut innarliinermut tunngatillugu ilisimasaat aalajangersimasut aallaaviunngillat, kinguaassiuutitigulli innarlugaasimasut pillugit ilisimasat attupillanneqarput. Paasissutissiisut namminneq kinguaassiuutitigut innarlugaasimanermik iserfigisinnaanissaa, apersuinermi periarfissinneqarpoq.

Oqarasuaatikkut apersuilluni misissuisitsineri, nammineq misilittakkat imal. kinguaassiuutitigut innarlugaasimaneq; peqataasut akissutaannut paasissutissatut pingaarutilittut naliliivigineqarmat, apeqqutinut ilaatinneqarpoq. Det Nationale Forskningscenter for Velfærd-ip (SFI) Kalaallit Nunaanni oqarasuaatikkut apersuilluni miksissuisitsinerata, paasissutissiisut apeqqutinut kinguaassiuutitigut innarlugaanermut namminneq inuttut misigisimasaminnut tunngasunut akissuteqarusunnerat, tamatumunngalu atatillugu apeqqutinik allanik ujartuinerat, takutippaa (6).

Oqarasuaatikkut apersuilluni misissuisitsineri apersuisut, ilinniarfinnit ilinniakkatigut sammineqartumut naapertuuttuneersut, suliniutinit taamaaqataannit misilittagallit inuttullu nakuussutillit pissarsiarineqarput. Apersuisussat paasissutissiinertalimmik pikkorissaaneq aqqutigalugu, peqataasut namminneq kinguaassiuutitigut innarlugaanermik eqqugaasimasut iliuuseqarfiginissaanut iltisorneqarput. MIBB-imit aallartitaq minnerpaamik ataaseq apersuinerup nalaani suleqatigiinnik aqutsisunik qanimut attaveqarpoq, piffissamilu tassani apersuisunut suleqatigiinnillu aqutsisunut, tarnip pissusaanik ilisimasalimmit siunnersuineri atatillugu ataatsimiinnerit marluk, paasissutissanillu katersinerup naammassingajalernerani suleqatigiinnik aqutsisunik siunnersuineq ataaseq, ingerlanneqarput. Apersuisut siunnersuisinnaasunut attavissanik naapertuuttunik, peqataasunut apersorneqarnermut atatillugu pisariaqartitsilerusunut, ilinniagalimmik ikiorserneqarnissamat kissaateqartunut ingerlateqqitassaannik ilisimatinneqarput (Tasiorta, Meeqqat Inuusuttuaqqallu oqarasuaataat 134, Ilaqutariinnut Siunnersuisarfik, Ilaqutariinnut Sullissiviit, Inunnik Isumaginnittoqarfik). Apersugaq iluarinninngitsutut nalilernerqarpat, apersuineq unitsinneqartarpoq.

Oqarasuaatikkut apersuilluni misissuisitsineq sioqqullugu allakkatigut peqataasussanut – misissuineri peqataanerup nammineq piumasussimik tunngaveqarnera, apersorneqarnermullu atatillugu kinaassutsip isertuulluinnarneqarnissaa qulakkeerneqartoq, apersuisorlu nipangiussisussaataasoq ilisimatitsissutigineqarput. Tamanna oqarasuaatikkut attaveqarnermi peqataasunut oqaatigeqqinneqarpoq. Peqqataajumalluni akuersissuteqarnissaq sioqqullugu, peqataanissamat neqeroorfigineqarnermut atatillugu allagarsineri oqarasuaatikkullu attavigineqarnermi apersuinerup siunertaanik, imarisaanillu peqataasut paasissutissinneqarput.

4. Pilersaarusiorneq misissueriaaserlu – aaqqissuussamik misissuineq

Aaqqissuussamik misissuinerlut atattillugu najuulluni misissuinerlut 2011-imi novembarimi decembarimilu ingerlanneqartumut atattillugu, misissueriaatsit suut atorneqarnissaannut eqqarsaatersuutit toqqakkallu, immikkoortumi matumani nassuiarneqarput. Kalaallit Nunaanni sumiiffinni immikkut toqqakkani pingasuni nunap immikkoortuini siammassiseq, kiisalu illoqarfinit nunaqarfinitillu peqataatitaqarnissaq eqqarsaatigalugit, paasissutissamik katersisoqarpoq.

4.1 Paasissutissisussamik pissarsiniarneq – Ilinniakkamik tunuliaqutallit

Ilinniagalinnik pissarsiniarneq, inunlut pingaarutilimmik inissisimasunut tassalu inunlut isumaginnittoqarfimmi, peqqinnissaqarfimmi, pinaveersaartitsinermilu aalajangiisinnaassuseqartut qitiusumik inissisimasut peqatigalugit, mailikkut oqarasuaatikkullu attaveqatigiinnermik aallarnerneqarpoq. Tamanna paasissutissamik katersinissamut aallarniutitut, inunlut pingaarutilimmik inissisimasunik ataatsimeeqateqarnerit apersuinermik tunngaveqartut aqqanillit, Nuummiunerusoq ingerlanneqarnerannik kinguneqarpoq. Ataatsimeeqatigineqartut tassaapput pisortatut inissisimasut Kommuneqarfik Sermersuumi Piorsaanermut Ingerlatsivimmeersut, Tungiuinerlut Ingerlatsivimmeersut, MISI-meersut, Saaffimmeersut (Nuummi Meeqqat Illuat), Peqqissutsimut Naalakkersuisoqarfimmeersut, PAARISA-meersut, Peqqissutsimut Pitsaaliuinernullu Aqutsisoqarfimmeersut, Meeqqat Illuanneersut kiisalu tarnip pissusaanik immikkut ilisimasalik namminersortoq, meeqqat kinguaassiuutitigut innarlerneqarsimasut pillugit immikkut ilisimasalik. Pisortat ingerlatsiviini aalajangiisinnaassusilinnik ataatsimeeqateqarneq, pisortat ingerlatsiviini tamani paasissutissisussamik pissarsinissamut aqutaavortaaq. Ilinniagalit meeqqap angajoqqaavisalu toqqaannartumik toqqaannangitsumilluunniit paaqqinnittarfimmi, atuarfimmi sunngiffimmilu naapittagaat, inuit pingaarutilimmik inissisimasut taakku aqutigalugit imal. toqqaannartumik suliffeqarfinni pisortanut naapertuuttunut attaveqarnikkut pissarsiarneqarput. Ammasumik apersuinissamut maleruagassiaq tunngavigalugu ilinniagalit 22-it apersorneqarput: inunlut isumaginninnermi siunnersortit marluk, politiit marluk, meeraaqqerisut marluk, meeraaqqerinnermi assistenti, eqqartuussisoq, perorsaasut sisamat (taakkunannga pisortat marluk), perorsaanerme ikiorti, inuit qanimut tikillugit sullissisoq, tarnip pissusaanik immikkut ilisimasalik, pinaveersaartitsinermi siunnersorti, pinerluttunik isumaginnittoqarfimmi siunnersorti, palasi, ilinniartitsisoq, ilinniarnertuunngorniarfimmi ilinniarneq pillugu ilitersuisoq, atuarfiup pisortaata tullia oqaloqatiginnittartorlu (ilinniartitsisoq).

4.2 Paasissutissisussamik pissarsiniarneq – Ilinniakkamik tunuliaqutaqanngitsut

Inuinnarnik pissarsiniarneq ilinniagalinnik, aalajangersimasunik tungavissaqareersunik pissarsiniarnermit, naatsorsuutigisatut unammillernarneruvoq. Inuinnarnik pissarsiniarneq ilisimasallit attaveqatigiiaarlutik amerliartornerat atorlugu ingerlanneqarpoq. Aallaqqaammulli sammisaq pissutigalugu peqataanissap tarnikkut inuttullu inooqataanikkut annertuumik akimmiffissaqarsinnaanissaa naatsorsuutigaarput. Taamaammat inuinnart misissuinerme peqataarusinnaanerat taamaattussaannartut isigineqarsinnaanngivippoq. Tamanna qaangerniarlugu apersugassamik pissarsiniarnitsinni ilisimasallit attaveqatigiiaarlutik amerliartortarnerannit isumassarsinneqarpugut, imaappoq apersugassat attaveqarfii, piumassuseqarneq tutsuiginassuserlu iluaqutsiullugit, ikinngutit suleqatilluunniit akornanni pissarsiniartoqarpoq. Taamaasilluni apersugassamik pissarsiniarnerme aaqqissuussaannikkut inissisimanerup ersarinnerusup amigaataanera erserpoq. Suliffiit siunertamut tamatumunnga atorinissaasa pitaasuunerat paasinarsivoq, arlalinnilu sulisitsisut sulinerup nalaani suliffimmilu apersuisoqarsinnaaneranut periarfissiipput. Inuinnarnik apersuinerit ilarpaalui taamaasillutik suliffigisani ingerlanneqarput. Suliffimmi inuttut apersuineq ajunngilluinnarpoq. Paasissutissisulli amerlanersaat sunngiffimmi apersorneqarnissamut piumassuseqarput. Ataatsimut isigalugu apersuinerunngitsoq apersugassanilli pissarsiniarneq nammineq, qulaani nassuiaatigineqartumik toqqammavimmik amigaateqarpoq. Nalinginnaasumik apersuinissami peqataanissamut annertuumik piumassuseqartoqarpoq; ikittuinnaat itigartitsipput, imal. sumiiffissamut piffissami isumaqatigiissutaasumi takkutinnngitsoorput. Ataatsimut isigalugu sammisap peqataaffiginissaa amerlasuunit annertuumik pingaartinneqarpoq, arlallillu oqaseqarsinnaanertik nuannaarutigaaq. Tamanna kingorna uterfigissavarput.

Inuinnarnik katillugit 19-inik apersuinerit ammasut illoqarfinit nunaqarfinitillu peqataaffigineqartut ingerlanneqarput. Paasissutissisut ilinniagaqassutsikkut, suliffeqarnikkut aappaqarnikkut, suaassutsikkut qassinillu ukioqarnikkut tunuliaqutaat assigiinngeqaat. Taamaattorli inuusuttuaqqanik (18-niit 24-inut ukiulinnik) peqataasoaqqanngilaq, peqataasussamik pissarsiniarnerme periuseq suliffeqarfinnik qitiutitsisoq soraarummeernerullu nalerornera inuusuttuaqqanik pissarsiniarnerup ajornakusooreneranut patsisaapput.

Ilinniakkat tunuliaqutaralugit imal. inuttut taperseerusulluta, ilinniagalinnik inuinnarnillu apersuinerit tunngaviusumik assigiinngikkaluaqisut, apersuinerne tamani killissat taama ersaritsigisumik nalunaarsorneqanngillat. Apersueriaatsit taakku marluk assigiinngitsunik marlunnik toqqammaveqaraluit, inuinnarnik apersuinerit ilaanni sammisaq suliffimmut

atatillugu eqqarsaatersuutinin takutitsiviuvog, taamatuttaaq ilinniagalinnik apersuinerit ilaat inuttut nammineq isummanut misilittakkanullu tunngassuteqarput².

4.3 Apersuinerit ilisarnaataat

Najuulluni misissuineq MIBB-ip nuna tamakkerlugu katersuisitsinerata "Katersuiniarneq 2011" novembarip tallimaani ingerlanneqartup nalaani tamatumalu kinguninngua ingerlanneqarpoq. Meeqqanik kinguaassiuutitigut innarliisernerup eqqumaffigineqarnissaa, nuna tamakkerlugu katersuiniarnermi siunertarpiaavog. Apersuineri nuna tamakkerlugu katersuiniarnerup innuttaasunit eqqumaffigineqarnera ersarippoq. Paasissutissiisut sammisamut inissinneqareerput, katersuiniarnerullu TV-kut aallakaatinneqartup kingorna eqqarsaatersuuteqareersimassallutik.

Inuinnarnik apersuinerit ilarpaalui, paasissutissiisut namminneq misilittagaannik imal. qanigisat misilittagaannik, meeraanermi kinguaassiuutitigut innarligeanermik oqaluttuanik tunngaveqartunik imaqarput. Tamanna apersuinerit ilarpaaluisa misilittakkat tunngavigalugit eqqarsaatersuutinin imaqarnerinik isumaqarpoq, tamannalu inunni kinguaassiuutitigut innarligeasimasuni, ilisimasanik isummanillu sorlanissimasunik pingaarutilimmik ilisimasaqalersitsisuvog. Paasissutissiisut taakku arlaleriarlutik oqaluttuarnissamut periarfissinneqarnertik pillugu qujamasuttarput. Taama pisoqartillugu paasissutissiisup oqaloqatiginnittartumik oqaloqateqarnissamik pisariaqartitsilernissaa apersuisup maluginiartarpa. Taama pisariaqartitsisoqarpasinngilaq paasissutissiisullumi taakku amerlanersaasa, pisamasoq pillugu arlaatigut ikiorserneqarsimanerannut aamma/ imal. ammaffiginninnerannut ilisarnaataavog. Ataaseq eqqaassanngikkaanni sinnerisa tamarmik misigisanik eqqartuineq misilittagaqarfigaat, naalli misigissutsitigut qisuariaateqarnissaq naatsorsuutigisariaqaraluaq, apersuisut paasisaat naapertorlugu, paasissutissiisut arlaannaallunniit misigissutsikkut toqqissisimanani qimagutinngilaq.

Paasissutissiisut akornanni meeraanermi kinguaassiuutitigut innarligeasimasut amerlanerussuteqarsimanersut nalileruminaappog. Taamaattorli apersuereernerup kingorna paasissutissiisut tungaanniit qujamasunnermik ataasiakkaanilu oqiliallannermik oqaatiginninneq eqqarsalersitsivog, ilaat namminneq meeraanermi kinguaassiuutitigut innarligeasimanertik pissutigalugu peqataaniarsimanissaannik ilimaginnilersitsisinnaalluni. Tamanna aqqissuussamik misissuinerup siunertaanut sunniuteqanngitsut nalilivigineqarpoq. Marlussoriarluni ilinniarsimasut meeraanermi kinguaassiuutitigut innarligeasimasut imal. meeraat kinguaassiuutitigut innarligeasimasimasut, suleqatiminnik pisortaminillunniit ilaqarlutik peqataasinnaanersut aperineqarsimapput kajumissaarneqarsimallutillunniit³. Peqataasusanilli pissarsiornermi paasissutissiisunngorsinnaasunut, pineqartoq pillugu apersuinerup nammineq misilittakkanut tunngassuteqarani ilisimasanut isummanullu tunngasuunissaa, erseeqqissaatigineqarpoq. Paasissutissiisup nammineq misilittakkani iserfigippagit tamatuma eqqartornissaa apersuinerup nalaani soorunani periarfissinneqarpoq. Apersuineri taakkunani marloqjusani, sammisamut attuumassuteqarneq, paasissutissiisut isummanik oqaaseqaatinillu saqqummiunneqartussaannikkaluanik, misissueqqissaanermi pingaaruteqarnerat paasineqartuni, kaammattoqatigiinnermik kinguneqarpoq.

4.4 Misissueqqissaarneq

Apersuinerit qallunaatut kalaallisullunniit ingerlanneqarmata, pingaartumik najuulluni misissuinerit, aallaqqaataani apersuineri malittarisassat qallunaatuata kalaallisuuatalu akornanni taaguutit suut qanoq nutserneqarnerannik erseqiissaanissaq qitiutinneqarpoq. Apersuineri paaseqatigiisinaanissaq anguniarlugu apersuinerit siulliit ilaat marlunnik apersuisoqarluni ingerlanneqarput. Tamatuma kingorna apersuinerit tamarmik issuarlugit allanneqarput, kalaallisullu apersuinerit qallunaatut nutserneqarlutik.

Misissueqqissaarneq, misissuisitsineq aallartinneqarmalli ingerlanneqarpoq, paasissutissanillu katersineri paasissutissiisumit maluginiakkat pillugit ullorsiuutinut nalunaarsuisarnikkut, misissueqqissaanikkut maluginiakkanik allattuisarnikkut erseqqiissaavigineqarluni. Taama misissueqqissaarniarluni paasissutissiisumeereerluni maluginiakkanik suliaqarneq kiisalu apersuisut pingasut tamaasa peqatigalugit ataatsimiittarnerpassuit iluaqtsiullugit suliarineqarpoq. Paasissutissanik katersereernerup kingorna misissueqqissaarneq sakkortusineqarpoq, apersuinermilu suliat tamarmik qarasaasiakkut paasissutissanik sullississummit QSR Nvivo 9-mit sammisanut, oqaatsinut pingaarutilinnut isummallu imarisaanut immikkut ilisarnaaserlugit suliarineqarput. Sukumiisumik misissueqqissaarneq, aqqissuussamik misissuinerinik naalisaanermik, sammisat imminnullu ataqatigiiaat saqqummerarfigisaannik pilersitsivog.

² Paasiniaaqqissaanermi pingaaruteqarpat, ilinniagalit inuinaallu immikkoortinneqartassapput. Tamatuma saniatigut; paasissutissiisut imal. apersukkat assigiimmik isumaqartillugit taaguutigitinneqassapput.

³ Tamanna avataaniit isigalugu killissamik qaangiinertut paasineqarsinnaavog. Taamaattoqarneranili apersuisut sulisut qunusaarneqartut imal. pinngitsaalisasutut misiginerat maluginiarsimannigilaat. Apersuinerit allanut naleqqiullugit apersuinerit taakku, misigissutsit ilisarnaatillu eqqarsaatigalugit allaassuteqanngillat.

5. Aaqqissuussamik misissuinerup inerneru

Innuttaasut meeqqat kinguaassiuutitigut innarligaasarnerat pillugu ilisimasaat isumaallu, kiisalu kikkut ajornartorsiutip annikillisinneqarnissaanut akisussaasuutinneqarnerannik inuit nalinginnaasumik isumaat, aaqqissuussamik isumassarsiniarluni misissuinerup ersersippaa.

Innuttaasut meeqqat kinguaassiuutitigut innarligaasarnerat pillugu atitujaamik ilisimasaqaraluit, kinguaassiuutitigut innarliisarnerup iliuuseqarfigineqarnissaanut pisariaqartitsineq, misissuinerup takutippaa. Innarliinertut oqaatigineqarsinnaasut ersarivinnigillat tutsuiginarluinnaratillu, inersimasullu marluk akornanni, inersimasup meeqqallu akornanni meeqqallu marluk akornanni kinguaassiuutininik atueriaatsimut tunngatillugu, oqaatsit pissusilersuutillu suut akuerineqarsinnaasut suullu akuerineqarsinnaanngitsut – oqalligisiginissaannut ammaassisuullutik. Tamatuma malitsigisaanik peqqinnartumik atoqatigiittarneq pillugu oqaasertaliisinnaaneq oqalligisinnissinnaanerlu pisariaqarpoq.

Taamatuttaaq meeqqat pisinnaatitaaffinik, nalunaaruteqartussaataaerneramik oqaasertaliilluni meeqqallu kinguaassiuutitigut innarligaasimanerannut ersiutit tigussaasut suut maluginiarneqarnissaat pillugu paasissutissiisoqartariaqarpoq. Meeqqat kinguaassiuutitigut innarligaanerat pillugu inuit ilisimasaat, pinnerluutit sakkortussusaannut patsisaasinnaasunik assigiinngitsunik, amerlanerpaani inuttut pitsaanngitsumik atugaqarnermik inuttullu atukkatigut kingornussanik patsiseqarsorineqartunik tunngaveqarput. Paasissutissiisut taamaasillutik innarliisup nammineq ineriartornermi pitsaanngitsunik atugaqarnermut attuumassuteqarnera paasisimasaqarfigaat, taamatullu innarliisup innarligaasullu katsorsarneqarnissaat pingaarutilittut isumaqarfigalugu.

Meeqqat inuunerissuunissaannut akisussaaffiup, meeralu sumiginnagaappat iliuuseqarnissamut akisussaaffiup tamanit tigummineqarnera, apersuinerit takutippaat. Inuit ileqqorissaarneq tunngavigalugu meeqqat atugaannut akisussaaffeqartutut misigisimapput. Pisortalli pisut ilisimasamik iliuuseqarfiginissaannut pisariaqartitanik piginnaasaqarnissaat nukissaqarnissaallu, ilinniagalinni inuinnarnillu naatsorsuutigineqarpoq. Pineqaatissiisutitip sakkukippallaartutut avatangiisinit naliliivigineqarneragut, nalunaarutiginnittumut naammattumik tapersersuinnginneq, nunaqarfillu nukissaqarniarnikkut tapersorsorneqarnikkullu immikkut sanngiiffeqarnerat, pisortaqaqarfinnut akisussaasunut tatiginnigunnaarnermik kinguneqartarpoq. Tamatuma malitsigisaanik ass. innuttaasut kinaassuseq isertorlugu nalunaarutiginnittoqarsinnaaneramik paasissutissinneqarnissamik pisariaqartitsineq malugineqarsinnaavoq.

Matumani pineqartumut tunngatillugu ilinniagallit innuttaasut ilisimasaat pitsaanerulersinnaasoraat, tunngaviumillu ilisimasat annertunerusut kisimik, inuit takusamik tusakkamillu iliuuseqarfiginissaannut tunngavissaasoraat. Ilinniagallit matumani pineqartut tassaapput periarfissanik minnerunngitsumillu meeqqanik kinguaassiuutitigut innarligaasunik sullissinnermi nukissaasuanermik ilisimaarinnittut. Matumani pineqartumut tunngatillugu ilinniagaqartut allallu ilinniakkamik allamik tunuliaqatarqarlutik, toqqaannartumik toqqaannanngikkaluamilluunniit meeqqanik sullissisut, iliuuseqarnissap najukkami pissutsinut, ilisimasanut nukissanullu naapertuutunngorsarnissaanut, ilaatinneqarnissaat pingaaruteqarpoq. Ilinniagallit toqqaannartumik meeqqanut attaveqartut, meeqqanut kinguaassiuutitigut innarligaasunut sumiginnaanerlu nalinginnaasumik eqqarsaatigalugit unammilligassanut, ilinniagaqassuseq tunngavigalugu qaffasissumik pitsaassusilimmik sullissisinnaanermit piginnaanngorsarnissaat, immikkut pingaaruteqarpoq.

Inuttut aningaasaqarnikkullu nukissanik amigaateqarneq, ilinniakkallu akimorlugit suleqatigiinnerup ajornakusoortuunera, ataatsimoorussat piginnaasallu – pisariaqartitsineq naapertorlugu – erseqqissarneqarlutillu nutarterneqarnissaannut pisariaqartitsinnermut uppersarsaataapput. Pinaveersaartitsinerup, sulianik ingerlatsinerup ineriartortitsinerullu ingerlanneqarsinnaanissaat nutaanillu ilusinikkiartuaartitsinissaq, ilinniagallit ataasiakkaat soqutiginninnerannik unititsinani piginnaasanik annertusiartuaatitsinissaa, anguniagassatut siunniuttariaqassaaq.

Nukissanik (annertunerusunik) qitiutitsinnermi inuiaqatigiit akornanni inuttut nukissat malugineqarsinnaasunut naapertuuttuusariaqarput. Meeqqat kinguaassiuutitigut innarlerneqartarnerannut pinaveersartitsinnermik soqutiginninnerunissamut piomassuseqarneq piareersimanerlu ersarippoq, iliuusissallu immikkualuttortaannut assigiinngitsunut taakkulu sorlaninnissaannut pinngitsoorani ilanngunneqartariaqarluni. Suliniummi kuseriarnerup siaruarneratut qulequtsikkami pissarsisut, oqariartuutininik iliuusissanillu siammarterisuusinnaanerat misissuinnermi takutinneqarpoq.

6. Pilersaarusioneq misissueriaaserlu – Oqarasuaatikkut apersuilluni misissuisitsineq

Oqarasuaatikkut apersuilluni misissuisitsineq nuna tamakkerlugu inersimasut akornanni misissuisitsinertut ilusilerneqarpoq. Misissuisitsineq 2012-imi maajip qeqqaniit aggustip naalernerata tungaanut ingerlanneqarpoq. Apersuinerimi immersugassaq atorineqartoq, apersuinessaq sioqqullugu kinguaassiuutitigut innarliisarneq pillugu ilinniagalinnik inuinnarnillu apersuinerimik tunngaveqarpoq. Misissuinerit taakku marluk tassaapput kuseriarnerup siaruaanneratut qulequtserlugu naliliinissamut paasissutissanik pissarsiniarluni misissuineq, Kalaallit Nunaanni kinguaassiuutitigut innarliisarneq akiorniarlugu iliuuseqarneq ukiunik pingasunik sivirususeqartoq sioqqutitsiarlugu ingerlanneqartoq. Oqarasuaatikkut apersuilluni misissuisitsinerimi innuttaasut ilaat katitigaanikkut assigiinngitsut akornanni, meeqqat kinguaassiuutitigut innarlerneqartarnerat pillugu ilisimasat, isummat iliuuseqarnissamullu piareersimaneq pillugit paasissutissanik katersisoqarpoq, misissuinerimi paasissutissat nalunaarsukkanut pioreersunut ilaanngillat.

Kinguaassiuutitigut innarliisarneq pillugu inersimasut ilisimasaat isumaallu paasiniarlugit oqarasuaatikkut apersuilluni misissuisitsinerup, piffissap ingerlanerani innuttaasut isumaasa allannguuteqartarnerat paasisaqarfigineqarsinnaammat, ukiut pingasut ingerlanerani nangeqqinneqarnissaa siunertaavoq. Tamatuma peqatigisaanik malittarinnilluni misissuineq taamaattoq pinaveersaartitsinerimut atatillugu iliuuseqarnermik ineriartortitsinissamik qulakkeerinissamut sakkusaasinnaavoq. Oqarasuaatikkut apersuilluni misissuisitsinerup malitseqartinnerata misissuisitsinerullu immikkoortui sumiiffinnut atuummassuteqarnerusut ataqatigiissinnerisigut, kuseriarnerup siaruaanneratut qulequtsiullugu suliniummik ingerlatsinerup nalaani iliuuserisat najukkani atugassarititaasimasunut nukissanullu nallersuunnissaannut periarfissiisaaq.

6.1 Paasissutissanik katersineq

Oqarasuaatikkut apersuilluni misissuisitsinerimi peqataasut Naatsorsueqqissaartarfimmi januaarip aallaqqaataani 2012 innuttaasunik nalunaarsuiffimmit nalaatsortumik tigusinikkut kinaassusersineqarput. Inersimasut (18-ileereersimasut) peqataasussat 1000-it pissarsiariniarneranni 1500-it toqqarneqarput. Kalaallit Nunaanni innuttaasut illoqarfimmi nunaqarfimmilu najugallit nunap immikkoortuinit, qassinik ukioqassutsikkut suaassutsikkullu innuttaasunut sinniisunit akissutinik pissarsiniarluni, inersimasut 1500 taakku toqqarneqarput. Tamatuma kingorna aqqit sumilu najugaqarneq, Kimik IT-mit innuttaasut sumi najugaqarnerannut atatillugu paasissutissanik pigisaqartumit pissarsiarineqarput. Sumi najugaqarneq pillugu paasissutissat inunnik nalunaarsuiffimmeersut, marsip 31-ani 2012 paasissutissanik nassitsinissamut sapinngisaq tamaat piffissami qaninnerpaami nutartigaapput. Tamatuma kingorna Naalagaaffiup innuttaasut peqqissusaanik ilisimatusarfianut /Statens Institut for Folkesundhed-imut nassitsinnagit, Naatsorsueqqissaartarfimmit misissuinerimi innuttaasunut sinniisuusinnaasut inuttut normui peerneqarput. Taamaasillutik inuit ataasiakkaat pillugit paasissutissat normumik ilisarnaaserlugit – tassalu inuup normulernagit tunniunneqarput, paasissutissallu normuata ilisarnaatip assinga, pisariaqassappat kingorna atorineqarqissinnaanngorlugu Naatsorsueqqissaartarfimmi tigummineqarpoq. Peqataasut oqarasuaateqarnermut aalajangersimasumik akiliuteqartartut oqarasuaataasa normui Tele Greenland A/S-imit pissarsiarineqarput. Innuttaasut oqarasuaatikkut oqaloqateqarnissamut akiliutillit oqarasuaataasa normui pissarsiarineqarsinnaanngimmata, misissuisitsinerimi peqataaqqullugit qaaqquneqartut, allakkat paasissutissiissutit aqutugalugit oqarasuaatimik normua apersorneqarnissallu qagugu pisinnaaneramik kissaateqarneq mailikkut, oqarasuaatikkut imal. allakkatigut akissuteqarfissatut nassiusatigut, nalunaarutigeqqullugit kajumissaarneqarput.

Paasissutissanik katersinerimi suleriaaseq

Oqarasuaatikkut apersuilluni misissuisitsineq sioqqullugu peqataasut allakkatigut 2012-imi apriliip qiteqqunnerani nassiuunneqartutigut paasissutissinneqarput. Peqataanissamut qaaqquneqartut MIBB-ip suliniuteqarnermut atatillugu allaffeqarfianiit misissuisitsinerimilu oqarasuaatikkut apersuisunit isumagineqarput. 2012-imi juuli naalersoq misissuisitsinerimi peqataanissamut eqqaasitsissutit qaaqquneqartunit 1500-uusunit 700-nut – tamatuma nalaani misissuisitsinerimi sulit peqataasimanngitsunut imal. oqarasuaatimik normuannik paasissutissiisimanngitsunut nassiuunneqarput.

Paasissutissanik katersinerup nalaani oqarasuaatikkut apersuisut katillutik 19-iusut suleqatigiinnillu aqutsisut marluusut tamarmik Nuummi ataatsimoorussamik aallaaveqarput. Apersuisut misissuisitsinerimut atatillugu naapertuuttumik ilinniarfinneersuupput ilaatigut peqqissaasunngorniat, ilinniartitsisunngorniat, inunnik isumaginnittunngorniat imal. ilinnigallit misissuinerinilu allani apersuisutut misilittagallit. Paasissutissat pingaarutillit qarasaasiami nalunaarsuivik atorlugu suleqatigiinnik aqutsisut akornanni oqarasuaatikkut apersuisunit ingerlateqqinneqarput.

Peqataasussat ulluinnarni nal. sisamat qulaaluallu – sap. ak. naanerini nal. aqqarnup tallimallu akornaniunerusoq attavigineqarput. Peqataasut ulloq piffissarlu aalajangersimasoq kissaatigisaat sapinngisaq tamaat eqquutsinniarneqarput. Apersuinerimi akissutaasut apersuisunit qarasaasiaq angallatagaq atorlugu immersugassamut toqqaannartumik allattorneqarput. Peqataasut kalaallisut qallunaatulluunniit apersorneqarnissamut periarfissinneqarput.

6.2 Apersuinermi immersugassaq

Skema immersugassaq atornerqartoq apeqqutinik ineriartortitanik nutaaginnangajannik aqqissuussanik misissuinermi paasisat tunngavigalugit pilersitanik, kinguaassiuutitigut innarliisarneq pillugu paasisutissanik misissuisitsinernillu allanit isumassarsianik imaqqarpoq (4-6). Apeqqutit innuttaasut peqqissusaannik misissuisitsinerni atornerqartut, inuttut atukkat najoqqutaralugit innuttaasut katitigaanerannut tunngatillugu pissutsinik qulaajaaniarnermi aamma atornerqarput (7). Skema immersugassaq ilisimasalinnit arlalinnit oqaaseqarfigineqarpoq.

Skema immersugassaq qallunaatoq ineriartortinneqarpoq ilisimasalinnillu oqaatsit atornerqartut isumaasa oqaatsit taakku marluk atorlugit paasineqarnissaat siunertaralugu sulineq qitiutillugu kalaallisut nutserneqarluni. Paasisutissanik katersinissaq sioqqullugu apeqqutit paasineqarsinnaanerit qulaajarniarlugu piareersaatitut misilinneqarpoq. Sungiusaatigalugu pikkorissaanermisaaq apersuisut peqatigalugit apeqqutit oqaaseqatigiiliornerat paasinnittariaaserlu, kalaallisut qallunaatullu suliareqqissaarneqarputaaq.

Apersuinermi immersugassaq internet atorlugi qarasaasiakkut sullississummi SurveyXact-imi Rambøll Management Consulting-imit ineriartortinneqartumi teknikkikkullu ikorfartorneqartumi (www.surveyxact.dk) suliarineqarpoq. Immersugassap qallunaatuaa kalaallisuuvalu ilanngussaq 3 –mi takuneqarsinnaapput.

6.3 Akissuteqartut, peerneqartut tamanullu atuuttuusinnaaneq

Akissuteqartut peerneqartullu

Januaarip aallaqaataani 2012 Kalaallit Nunaanni nunaqartut tamanut sinniisuusinnaasut 1500-it toqqarneqarput⁴.

Peqataanissamut neqeroorutinik nassiusereernerup kingorna qaammatit marluk iluini 50 %-it missaat, Tele Greenland A/S aqutugalugu oqarasuaataasa normui pissarsiassaasut, tamakkingajallutik attavigineqarput. Akissuteqartut procentinngorlutik amerlanerunissaat anguniarlugu, misissuisitsineq pillugu paasisutisseeqqinnerup saniatigut, peqataanissamut neqeroorfigisat oqarasuaatimik normuinik ilisimatitsequullugit allakkani nukingisaarutini kaammattuummik nassinneqarput. Tamatuma kingorna 100-it allat oqarasuaatikkut apersorneqarput.

Misissuisitsinermi peqataanissamut neqeroorfigisanit 1500-nit, 701-it misissuisitsinermi peqataapput, taakkunannga ataaseq 17-uinik ukioqarpoq ataaserlu Qallunaat Nunaannut nuussimalluni. Taakku marluk misissuisitsinermi peerneqarput. Apersorneqartut 699-it akissuteqartut katillugit 47 %-eraat. Paasisutissanik katersinissaq sioqqullugu, Tele Greenland A/S-imit tamanut sinniisuusinnaasunit taamaallaat 560-it (37 %) oqarasuaataasa normui ilisimaneqartut aalajangersimasumillu oqarasuaateqarnermut akiliisartut, pissarsiarineqarsinnaasimapput⁵. Peqataasut 560-it oqarasuaataasa normui Tele Greenland A/S-imit ilisimatitsissutaasut akornanni akissuteqartut 68 %-iupput. Apersukkanit 699-iusunut 54 %-it (N=379) oqarasuaataasa normui Tele Greenland A/S-imit ilisimatitsissutaareerput, sinnerilu 46 %-it (N=320) peqataasumit namminermi e-mailikkut, oqarasuaatikkut akissuteqarfissatullu nassiusakkut ilisimatitsissutaapput imal. qarasaasiakkut oqarasuaatit normuinik nalunaarsuiffimmi nassaarineqarlutik. Misissuisitsinermi tamanut sinniisuusinnaasut katillugit 433-it oqarasuaataasa normui paasineqanngitsut attavigineqanngillat (29 %).

Misissuisitsinermi sammineqartup misigissutsinut attuumassuteqarnera sinniisuusinnaasullu 63 %-it oqarasuaataasa normui paasineqanngitsut eqqarsaatigissagaanni, akissuteqartut amerlassusaat 47 % naammaginarpoq. Misissuisitsinermi apersorneqarusullutik nalunaartut 699-it akornanni 81 %-it allakkat paasisutissiissutit tiguisimavaat (N=568). Kalaallit Nunaanni innuttaasut nuttartuunerat, amerlasuullu pingaartumik inuusuttut Nuummiittullu inissaqanngitsut taamaammallu ilaqqutaminni, ikinngutiminni nalunngisaminnilu najugaqartartut imal. sivikinnerusumi sivisunerusumiluunniit ilinniartuusartut oqaatigineqassaaq. Taamaammatt allakkatigut peqataanissamut neqeroorut inuttaanut apuutinngitsoorsinnaavoq. Allakkat peqataanissamut neqeroorutit katillugit 19-it nukingisaarutilli 31-it, allagarsisussap najugaa ilisimaneqanngimmat, najukkamut allamut ilisimaneqanngitsumut nuussimammata imal. nunatsinniigunnaarsimammata uterput.

Peqataanissamut neqeroorfigisat arfineq marluk allagarsiassaat paasisutissiissutit nukingisaarutillu uterput. Misissuisitsinermi peqataanissamut neqeroorfigisat 1500-init amerlanerpaamik 1.493 -it allagarsiassaat peqataanissamut neqeroorutit apuupput.

Misissuinerup tamanut atuuttuusinnaanera

Inersimasut taakku 699-it oqarasuaatikkut apersuilluni misissuisitsinermi peqataasut innuttaasunut tunuliaqutaasunut; suaassusaasigut-, ukiuisigut-, kommunimi nunallu immikkoortuani sumi najugaqarnerisigut agguataarsimaneri assersuuppagut (tabeli 1). Apersuinermi peqataasut 699-it taakku, juulip aallaqaataani 2012 Kalaallit Nunaanni najugallit inersimasut 18-ileereersimasut 1,7 %-eraat.

⁴ Misissuinermi inuit innuttaasut sinnerlugit peqataatinniakkat 2.361-iupput, taakkunannga 1500-it nalaatsortumik toqqakkat misissuisitsinermut peqataasussanngortippagut. Sinneri 861-it suillermeersut peqataasut ikippallaassappata immikkut peqataasussanngortinneqarput.

⁵ Oqarasuaatit normuisa paasineqarsinnaannginnerinut Tele Greenland A/S-ip innuttaasut oqaloqateqarnissamut akiliutillit oqarasuaataasa normuinik aallersinnaannginnera patsisaavoq.

Misissuisitsinermermi peqataasut amerlanersaat 53,8 % arnaapput, Kalaallit Nunaanni innuttaasuni arnat 46,4 %-iupput (juulip aallaqqaataani 2012, www.stat.gl). Misissuisitsinermermi peqataasut innutaasullu ukiumikkut nikingassuteqanngingajapput, taamaallaalli 18-ineerit 34-ineerit ukiumikkut ikinnerularput 35-ineerit 54-ineerit ukiumikkut amerlanerularput (tabeli 1). Kommunit agguataarneq misissuiviginiakkanut aamma naapertuulluinnangajappoq, Qaasuitsulli Kommuniani peqataasut misissuiviginiakkanut (30,7 %) sanilliullugit amerlanerularput (33,9 %). Inuit illoqarfimmi najugallit (88 %) misissuiviginiakkanut (85,5 %) sanilliullugit amerlanerularput. Innuttaasut oqarasuaatikkut oqaloqateqarnissamut akiliutillit oqarasuaatikkut paasissutissarsiviginissaat ajornakusoornuvoq, oqarasuaateqarnermilu akiliutaasartoq apeqqutaalluni, inuttut atukkatigut aningaasarlortut oqarasuaateqarnermut aalajangersimasumik akiliuteqaratik oqaloqateqarnissamut akiliutillit amerlanerunerisa equngassutaanissaa naatsorsuutigineqarsinnaavoq. Taamaammatt misissuinermermi peqataasut misissuiviginiakkallu akornanni inuttut atukkatigut equngassuteqartoqarnissaa naatsorsuutigisariaqarparput.

Tabeli 1. 2012-imi apersukkat tamarmik Kalaallit Nunaannilu innuttaasut; suaassusaannut, qassinik ukioqarnerannut, kommuneqarfiannut, illoqarfimmut/nunaqarfimmut najugarisaannut agguataarneqarnerat.

	Apersukkat (18-ileereersut)	Kalaallit Nunaanni innutaasut (18-ileereersut)
Suaassuseq	Amerlassusaat (%)	Amerlassusaat (%)
Angutit	323 (46,2 %)	22.395 (53,6 %)
Arnat	376 (53,8 %)	19.369 (46,4 %)
Katillugit	699 (100 %)	41.764 (100 %)
Ukiui		
18-24	80 (11,4 %)	6.578 (15,8 %)
25-34	124 (17,7 %)	7.836 (18,8 %)
35-44	153 (21,9 %)	7.561 (18,1 %)
45-54	193 (27,6 %)	10.010 (24,0 %)
55-64	90 (12,9 %)	5.684 (13,6 %)
65+	58 (8,3 %)	4.095 (9,8 %)
Ukiui ilisimatitsissutaanngitsut	1 (0,01 %)	
Kommuni		
Qaasuitsup Kommunian	237 (33,9 %)	12.825 (30,7 %)
Qeqqata Kommunian	114 (16,3 %)	7.071 (16,9 %)
Kommuneqarfik Sermersooq	262 (37,5 %)	16.185 (38,8 %)
Kommune Kujalleq	86 (12,3 %)	5.491 (13,1 %)
Kommunit avataanni	peqataasoqanngilaq	192 (0,5 %)

	Apersukkat (18-ileereersut)	Kalaallit Nunaanni innutaasut (18-ileereersut)
Suiaassuseq	Amerlassusaat (%)	Amerlassusaat (%)
Illoqarfimmi nunaqarfimmiluunniit najugaqarneq		
Illoqarfik	615 (88,0 %)	35.720 (85,5 %)
Nunaqarfik	83 (11,9 %)	5.627 (13,5 %)
Stationi	0	261 (0,6 %)
Savaateqarfik	1 (0,1 %)	112 (0,3 %)
Ilisimatitsissutaanngitsut	0	(0,1 %)

6.4 Paasissutissanik aaqqissuineq misissueqqissaarnerlu

Apersuinermi akissutit qarasaasiamut immiussat toqqaannartumik qarasaasiakkut immersuinermit sullississummiit SurveyXact-miit naatsorsueqqissaarnermi sullississummut IBM SPSS Statistics version 20.0-imut immiunneqarput. Agguataarnerit tabelini takussutissiat saniatigut, paasissutissat apeqqutit aalajangersimasumik akissat akissutaannik assersuussinikkut misissoqqissaarneqarput, naatsorsueqqissaarnikkullu pingaaruteqassusaat – Pearson's χ^2 -test kiisalu Fischer's Exact Test atorlugit – misilittarneqarlutik. Paasissutissat toqqakkat taakku allanngorartut assigiinngissutaat misilittarpaat. Tutsuiginassuseq naatsorsueqqissaarnikkut uppersineqartoq (P-værdi) assigiinngissutaasut ilumoortuusinnaanerit paasissutissallu nalaatsornikkut allanngorarnerinnaannginnerit ersiutaavoq. P-værdi tassaavoq naatsorsueqqissaarnermi nalorninaataasoq. P-værdi 0,05 inorpagu paasiniaanermi angusat nalaatsornerunnginnerat 95 % sinnerlugu ilimanaateqarpoq, taamaasillunilu assigiinngissutsit paasineqartut naatsorsueqqissaarnermi nalaatsornerusinnaanerit annerpaamik 5 % -iuvoq. Allamik taasaqartoqanngippat nalunaarusiami assigiinngissutsit pineqartut 5 % -imik tutsuiginaateqarput ($p < 0,05$). Misissuivigisani ikittuni ataatsimoortut assigiinngissuteqaraluit, isummiussaagallartumik misiliinerup sakkukippallaanera pissutigalugu naatsorsueqqissaarnermi nalorninaataasoq annertuallaalersarmat, naatsorsueqqissaarnermi misiliinerup imminnut ataqtigiissunik akuersiumasannginnera unammilligassaasarpog. Taamaamat misissuisitsinermi matumani assigiinngissutit 10 %-imik tutsuiginassusillit ($p < 0,10$); assigiinngissutsit annertuppata taamaassangatinnarpatalu, ilanngunneqarput. P-værdi $> 0,10$ assigiinngissutaasutut paasineqartut nalaatsornerinnaalluarsinnaapput. Misiliinermi nalinginnaasumik taamaallaat assigiinngissutsit naatsorsueqqissaarnikkut tutsuiginaatillit oqaaseqarfigineqarput ($p < 0,10$). Peqataasut amerlassusaat titartaganngorlugit takussutissiani tabelinilu N-mik taaguuteqarput. Procentinngorlugit naatsorsuinermi N toqqammaviusarpoq.

7. Oqarasuaatikkut apersuilluni misissuisitsinerup inerneru

7.1 Misissuiffiqineqartut – inuttut atukkat najoqqutaralugit innuttaasut katitigaanerannut tunngasut

Immikkoortumi matumani misissuisitsinermi peqataasut – innuttaasut katitigaanerannut inuttullu atukkanut aningaasaqarnermullu tunngasut – ilaatigut qassinik ukioqarneri, kommunimi, nunap immikkoortuani, illoqarfimmi nunaqarfimmiluunniit najugaqarneri, aappaqarneri ilinniagaqarneri suliffeqarnerilu ersersinneqarput.

Tabeli 2-mi peqataasut amerlanersaasa (86 %) kalaallisut apersoneqarsimanerat takuneqarsinnaavoq. Misissuiviginiakkanut sanilliullugit illoqarfimmi najugallit amerlanerulaarput (tabeli 1). 12 %-it nunaqarfimmiuupput peqataasunili amerlanerit (28,6 %) nunaqarfimmi peroriartortuupput. Ukioqqortusiartorneq ilutigalugu nunaqarfimmi peroriartorsimasut amerliartorput, tamannalu ukiut kingulliit 50-it ingerlanerini nunaqarfinniit illoqarfinnut nutsernermut ersiutaavoq. Misissuisitsinermi peqataasut amerlanersaat inooqateqarput, peqataasut tallimaagangta ataaseq kisimiittuusarpoq, affaalu sinnilaartut meeqqaminnik najugaqateqarput. Misissuisitsinermi peqataasut tallimaagaangata ataaseq ukiuni arfineq pingasuni ikinnerusuniluunniit atuarsimasarpoq, amerlanerpaat meeqqat atuarfianni ukiut qulaaluanit aqqaneq marluk atuarsimasuupput, tallimaagaangatalu ataaseq ilinniarnertuunngorsimasarpoq. Tabeli 2 naapertorlugu peqataasut amerlanersaat suliffeqartuupput, sisamaagaangatalu ataaseq inulaarlugu suliffeqanngillat imal. ilinniartuullutik. Suliffeqartut pingasuugaangata ataaseq meeqqanik inuusuttuniluunniit sullissisuusarpoq, taakkunannga arnat (39,4 %) angutitut (24,3 %) sanilliullugit amerlaneroqaat. Misissuisitsinermi peqataasut ilaat arnat (31,7 %) angutitut (22,3 %) sanilliullugit amerlanerungaatsiartut, nammineq piumassutsiminnik meeqqanut inuusuttunullu tunngasunik suliniartuupput. Ajoraluartumik innuttaasut ataatsimut isigalugit assingirik paasissutissaqanngilaq, taamaammat misissuisitsinermi peqataasut innuttaasut sinnerinut sanilliullugit assigiinngissutaat qanoq annertutigisooq ilisimangilarput.

Tabeli 2. Inuttut atukkat najoqqutaralugit innuttaasut katitigaanerisa ilisarnaataat angutitut arnanullu agguataarlugit.

	Angutit (N=323)	Arnat (N=376)	Katillugit (N=699)
Ukiu*	Amerlassusaat (%)	Amerlassusaat(%)	Amerlassusaat (%)
18-24	28 (8,7 %)	52 (13,8 %)	80 (11,4 %)
25-34	59 (18,3 %)	65 (17,3 %)	124 (17,7 %)
35-44	68 (21,1 %)	85 (22,6 %)	153 (21,9 %)
45-54	85 (26,4 %)	108 (28,7 %)	193 (27,6 %)
55-64	55 (17,1 %)	35 (9,3 %)	90 (12,9 %)
65+	27 (8,4 %)	31 (8,2 %)	68 (8,3 %)
Ilisimatitsissutaanngitsut	1 (0,3 %)		1 (0,1 %)
Apersuinermi oqaatsit*			
Kalaallisut	265 (82,0 %)	335 (89,3 %)	600 (85,8 %)
Qallunaatut	58 (18,0 %)	40 (10,7 %)	98 (14,0 %)
Ilisimatitsissutaanngitsut		1 (0,1 %)	1 (0,1 %)
Kommuni			
Qaasuitsup Kommunian	98 (30,3 %)	139 (37,0 %)	237 (33,9 %)
Qeqqata Kommunian	57 (17,6 %)	57 (15,2 %)	114 (16,3 %)
Kommuneqarfik Sermersooq	128 (39,6 %)	134 (35,6 %)	262 (37,5 %)
Kommuni Kujalleq	40 (12,4 %)	46 (12,2 %)	86 (12,3 %)

* Naatsorsueqqissaarnikkut angutit arnanullu assigiinngissutaat qularnaatsoq tutsuiginassusaa 10 % ($p < 0,10$).

	Angutit (N=323)	Arnat (N=376)	Katillugit (N=699)
Nunap immikkoortua*	Amerlassusaat (%)	Amerlassusaat (%)	Amerlassusaat (%)
Kujataa (Nanortalimmiit Paamiunut)	48 (14,9 %)	63 (16,8 %)	111 (15,9 %)
Kitaata qeqqa (Nuummiit Sisimiunut)	157 (48,6 %)	162 (43,1 %)	319 (45,6 %)
Avannaa (Kangaatsiamiit Qaanaamut)	101 (31,3 %)	141 (37,5 %)	247 (34,6 %)
Tunu (Tasiilamiit Illoqortoormiunut)	17 (5,3 %)	10 (2,7 %)	27 (3,9 %)
Illoqarfimmi nunaqarfimmiluunniit najugaqarneq			
Illoqarfik	278 (86,1 %)	337 (89,6 %)	615 (88,0 %)
Nunaqarfik	45 (13,9 %)	39 (10,4 %)	84 (12,0 %)
Peroriartorfik*			
Illoqarfik	175 (54,2 %)	219 (58,2 %)	394 (56,4 %)
Nunaqarfik	86 (26,6 %)	114 (30,3 %)	200 (28,6 %)
Tamakkerlugit	17 (5,3 %)	16 (4,3 %)	33 (4,7 %)
Nunatsinniunngitsoq	45 (13,9 %)	27 (10,3 %)	72 (10,3 %)
Aappaqarnermut tunngasoq			
Kisimiittoq	70 (21,7 %)	66 (17,6 %)	136 (19,5 %)
Inooqatilik	240 (74,3 %)	288 (76,6 %)	528 (75,5 %)
Angajoqqaamini najugalik	9 (2,8 %)	17 (4,5 %)	26 (3,7 %)
Najugaqatigiiffimmi/ kollegiami najugalik	4 (1,2 %)	5 (1,3 %)	9 (1,3 %)
Meeqqanut angerlarsimaffimmi najugallit*			
Aap	149 (46,1 %)	225 (59,8 %)	374 (53,5 %)
Naagga	174 (53,9 %)	151 (40,2 %)	325 (46,5 %)
Atuarsimaneq*			
8. klasse appasinnerusorluunniit	76 (23,5 %)	64 (17,0 %)	140 (20,0 %)
9.-12. klasse, realeksamen, Piareersarfik	186 (57,6 %)	228 (60,6 %)	414 (59,2 %)
Ilinniarnertoq, HF, GU, HTX, HHX assigisaaluunniit.	60 (18,6 %)	82 (21,8 %)	142 (20,3 %)
Ilisimatitsissutaanngitsoq	1 (0,3 %)	2 (0,5 %)	3 (0,4 %)
Naamassillugu qaffasissumik ilinniagaqarneq			
Aap	181 (56,0 %)	204 (54,3 %)	385 (55,1 %)
Naagga	142 (44,0 %)	172 (45,7 %)	314 (44,9 %)

* Naatsorsueqqissaarnikkut angutit arnallu assigiinngisutaat qularnaatsoq tutsuiginassusaa 10 % ($p < 0,10$).

	Angutit (N=323)	Arnat (N=376)	Katillugit (N=699)
Suliffeqarneq*	Amerlassusaat (%)	Amerlassusaat (%)	Amerlassusaat (%)
Suliffillit	226 (70,0 %)	242 (64,4 %)	468 (67,0 %)
Suliffeqanngitsut	54 (16,7 %)	65 (17,3 %)	119 (17,0 %)
Ilinniartut	10 (3,1 %)	37 (9,8 %)	47 (6,7 %)
Allat	33 (10,2 %)	32 (8,5 %)	65 (9,3 %)
Meeqqanik inuusuttunillu sullissit (suliffigalugu)*			
Aap	63 (24,3 %)	108 (39,4 %)	171 (32,1 %)
Naagga	196 (75,7 %)	166 (60,6 %)	362 (67,9 %)
Nammineq piumassutsimik meeqqanik inuusuttunillu sullissineq*			
Aap	72 (22,3 %)	119 (31,7 %)	191 (27,3 %)
Naagga	251 (77,7 %)	256 (68,3 %)	507 (72,5 %)
Ilisimatitsissutaanngitsaq		1 (0,3 %)	1 (0,1 %)

* Naatsorsueqqissaarnikkut angutit arnallu assigiinngissutaat qularnaatsaq tutsuiginassusaa 10 % ($p < 0,10$).

7.2 Inuttut atukkanut attuumassutillit

Immikkoortumi matumani misissuisitsinermi peqataasut, meeqqanut iluaqutaasussanik meeqqallu inuunerissuunissaat anguniarlugu najukkami iliuuseqarnernut peqataanerat ersersinneqarpoq. Taamatuttaaq misissuisitsinermi peqataasut najukkaminni ataatsimuussusermik misigisimanerat ersersinneqarpoq. Tamatuma qitiutinneqarneranut, isummat iliuuserisallu – kingornussat inuttut aaqqissuussaanermilu inissisimanermut tunngasut paasilertoruminaatsut sunniivigeqatigiinnerisigut pinngortarnerannik ineriartortarnerannillu tunngaviusumik isuma, toqqammaviuvoq. Isummagut qanoq iliuuseqarnitsinnut inuiaqatigiinnillu qanoq aaqqissuussinitsinnut sunniuteqarput. Innuttaasut isumaat iliuuseqarnissamullu piginnaasaat paasiniarlugit, ataasiakkaat ataatsimuussutsimik misiginermik pilersitseqataanerat najukkamilu innuttaasut nukissaqartutut misiginerat ersersinneqarput. Najukkami meeqqanut iluaqutaasussanik isumaginninnikkut iliuuseqarnernut peqataaneq-, najukkami meeqqanut akisussaaqataasutut misigisimaneq, kiisalu inuttut nammineq meeqqat inuunerissuunissamut pisinnaatitaaffeqarnerannik soqutiginninneq pillugit apeqquteqarnikkut, ataatsimoornermut peqataaneq ersersinneqarpoq. Ataasiakkaat najukkami innuttaasut akornanni nukissaqartoqarneranik misiginerat, nammineq najukkami ataatsimoorutut ataqatigiissutullu misigineq pillugu apeqquteqarnikkut ersersinneqarpoq.

Iliuserisanut meeqqanut iluaqutaasunut peqataaneq

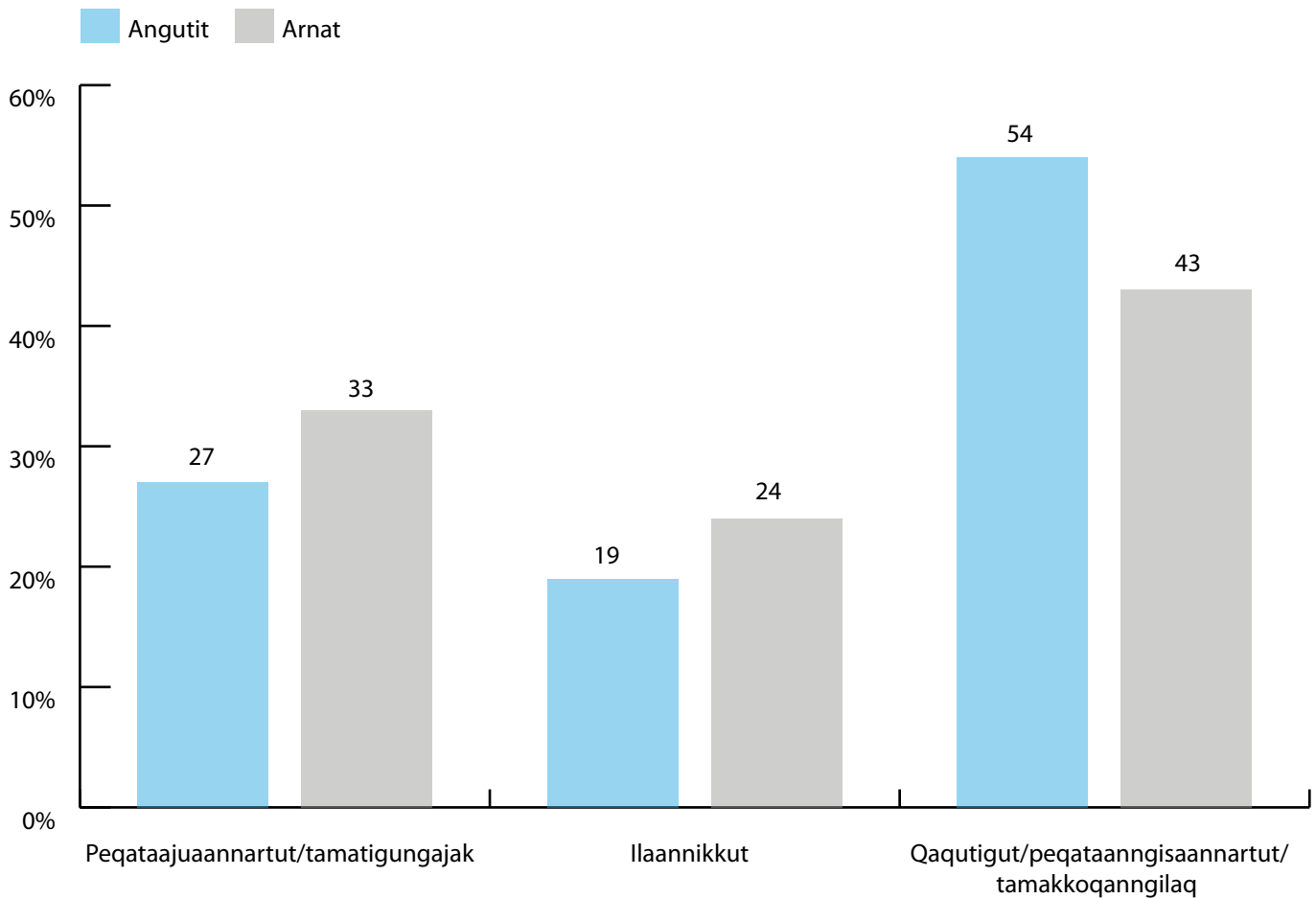
Meeqqanut iluaqutaasussanik suliaqarnermi peqataaneq ima apeqquteqarnikkut ersersinneqarpoq:

'Najugaarfippit eqqaa eqqarsaatigeriaruk. Inuit arlallit meeqqanut tamatuma eqqaaniittunut pitsaaqutissanik aaqqissuussinerini qanoq akulikitsigisunik peqataasarpit?'

Titartaganngorlugu takussutissiami 1-imi najukkami meeqqanut iluaqutaasussanik sammisaqarnernut peqataasernerup angutit arnallu akornanni assigiinngissuteqarnera takuneqarsinnaavoq ($p=0,01$). Arnat ukioqatigiiaat assigiinngitsut akornanni qanoq akulikitsigisunik peqataasaneq naatsorsueqqissaarnikkut assigiinngissuteqarpoq, inuusunnerit (18-iit 24-inut ukiullit) utoqqaanerillu (60-ileereersut) peqataannginnerusarnerisigut assigiinngissuteqarpoq ($p < 0,01$). Taamaannera naatsorsueqqissaanermi qularnaarneqanngikkaluaq angutitaaq akornanni taamaappoq.

Titartaganngorlugu takussutissiaq 1. Najukkami isumaginninnikkut iliuuserisani meeqqanut iluaqutaasussani qanoq akulikitsigisunik peqataasarnerup angutinut arnanullu aggutaarneqarnera (N=691) (p=0,01).

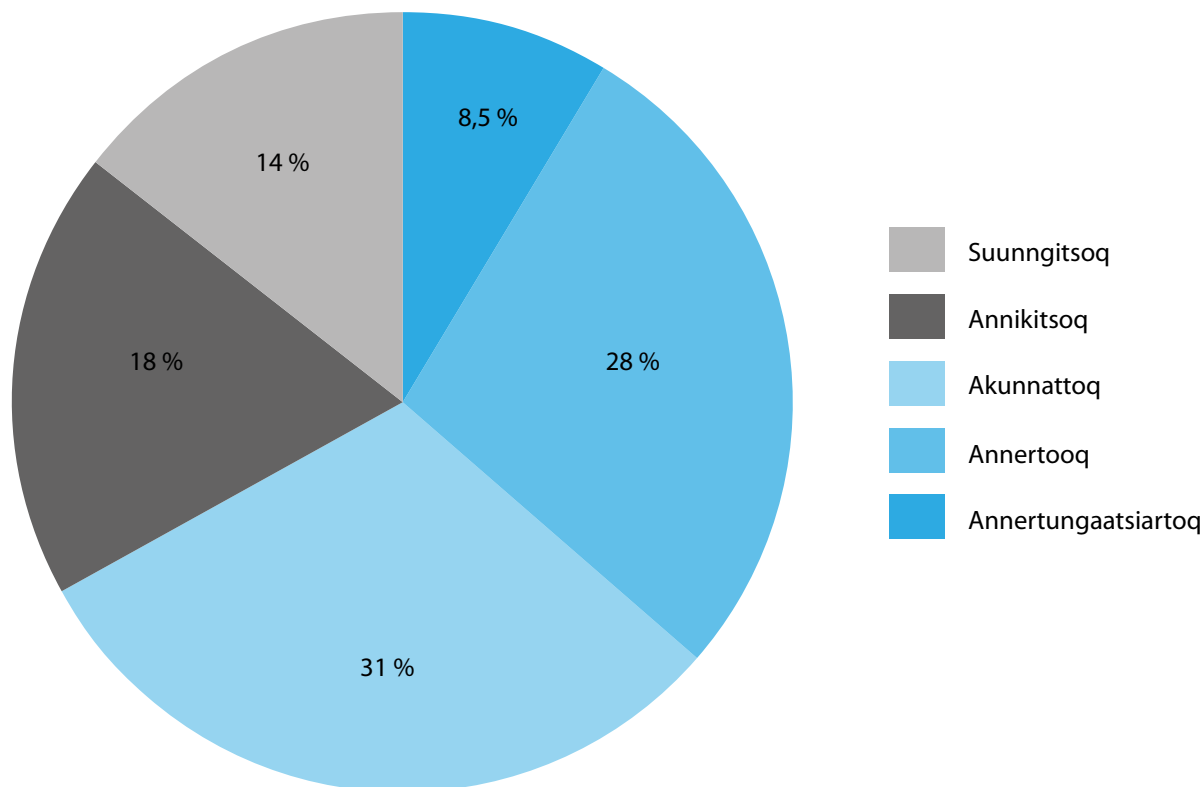
Angutit arnallu akornanni, naatsorsuutigineqarsinnaasumik najukkami meeqqanut iluaqutaasinnaasunik iliuuseqarnernut peqataagajuttuuneq, angerlarsimaffimmi meeraqarnermut attuumassuteqarpoq. Taamaattorli meerartallit akornanni angutit 40 %-ii arnallu 35 %-ii iliuuseqarnernut taamaattunut qaqutigut peqataasartut peqataannngisaannarsimasulluunniit amerlagisassaapput. 25-iniit 64-inut ukiullit akornanni suliffillit suliffeqanngitsunut, ilinniartunut allanullu sanilliullugit amerlanerusut, iliuuseqarnernut taamaattunut peqataasarneraput (p=0,04).

Ataatsimoortut misigisimaneq ataqatigiinnerlu

Inunnik allanik peqateqarneq inuunerissutitsinnut annertuumik sunniuteqarpoq. Inuttut inooqataanermi attuumassuteqarfiit inuup peqqissusaanut inuunerissusaanullu nalinginnaasumik pingaaruteqarnerisa saniatigut, inuit akunnerminni ataqatigiinnerat – inoqatititsinnut akuliusimaneq – nukissaavortaaq annertooq. Peqatigiilluni nukiit pilersinneqartut, inunntut ataasiakkaanut ataatsimoormullu tamakkiisumut aamma nukissanik tunisisinnaapput. Inuttut inooqataanermi attaveqarfiit taamaasillutik inuup ataatsimoortullu anguniagassatut siunniussaannik angusaqarsinnaalersipput.

Najukkami ataatsimoortunut ilaaneq ataqatigiissutullu misigineq, apeqqummit matuminnga ersersinneqarpoq: *'Najugaqarfippit eqqaani peqatigiinneq ataqatigiinnerlu qanoq annertutigisumik misigisimasaqarfigaagit?'*

Titartaganngorlugu takussutissiaq 2. Najukkami ataatsimuussusermik ataqatigiinnermillu misigisimaneq (N=682).

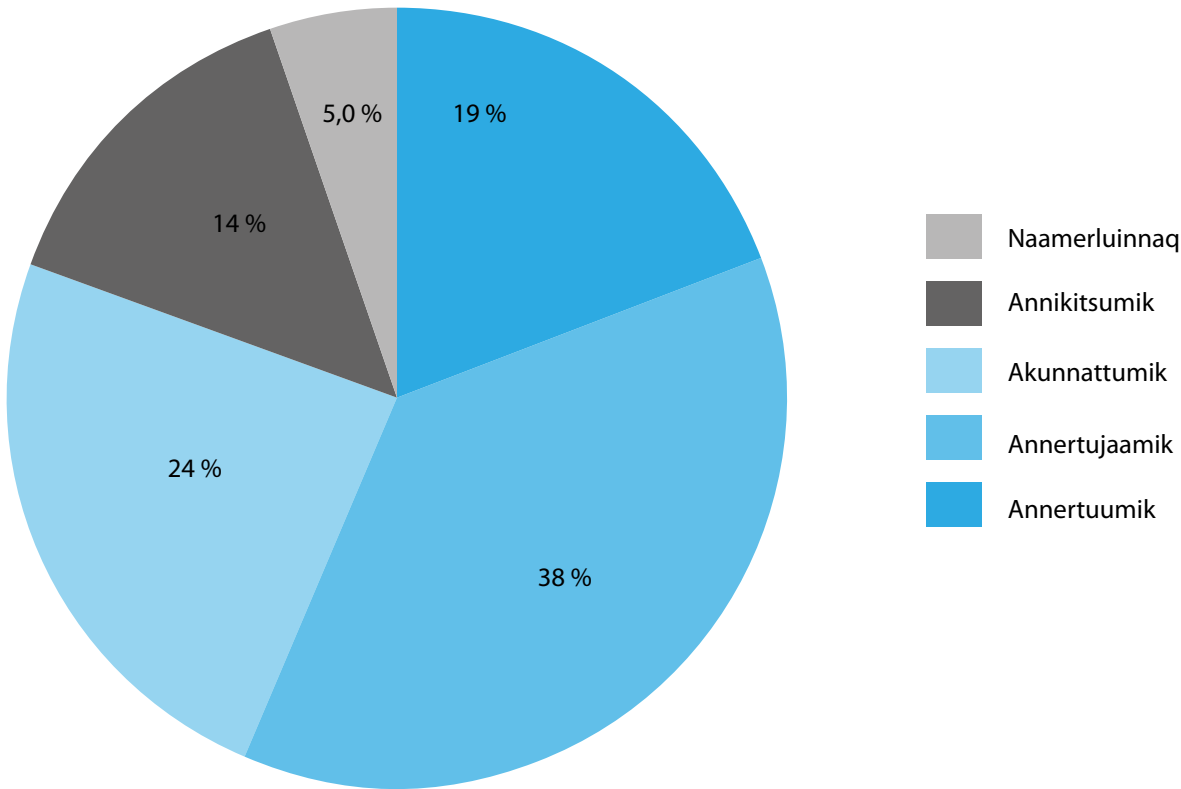
Titartaganngorlugu takussutissiami 2-mi misissuisitsinermi peqataasut pingasuugaangata ataatsip sinnilaartup (36,5 %), najukkami ataatsimuussusermik annertuumik annertooujussuarmilluunniit misigisimaneq, pingasuugaangatalu ataatsip inulaartup (32 %), najukkami ataatsimuussusermik annikitsumik annikitsuararsuarmilluunniit misigisimaneq takuneqarsinnaavoq. Pingajorarterutaat sinneruttut immikkoortut allat akornanniittut misigisimaneq (31 %). Najukkami ataatsimuussusermik ataqatigiinnermillu misigisimaneq, angutaagaanni, arnaagaanni qassinilluunniit ukioqaraanni assigiinngissuteqanngilaq. Misissuisitsinermi peqataasut nunaqarfimmeersut illoqarsimmeersunut sanilliullugit, ataatsimuussuseq ataqatigiinnerlu annertuumik annertooujussuarmilluunniit misigisimavaat. (nunaqarfimmi 48 %-it illoqarfimmilu 35 %-it) ($p=0,07$). Taamatuttaaq ataatsimoortut misigisimaneq suliffeqarnerlu ataqatigiipput, suliffeqanngitsut (43 %) suliffilinnut (31 %), ilinniartunut (27%) allanullu (29%) sanilliullugit, ataatsimoortut misigisimaneq annikitsutut annikitsuararsuarmilluunniit oqaatigaat. Taamatuttaaq najukkami meeqqanut iluaqutaasussanik isumaginninnikkut iliuuseqarnermut peqataaneq ataatsimoortullu misigisimaneq imminnut ataqatigiipput. Iliuserisanut meeqqanut iluaqutaasussanut peqataagajuttut affaat sinnilaarlugit qaqtuguinnaq peqataasartunut peqataanngisaannartunulluunniit (25 %) sanilliullugit, ataatsimuussuseq annertooq misigisimavaat (57 %) ($p<0,001$).

Najukkami meeqqanut akisussaaqataasut misigisimaneq

MIBB-ip ukiuni pingasuni Kuseriarnerup Siaruaanneratut qulequtsiullugu suliniutaani, Taqqissuuserisunik pikkorissaaneq inersimasut suliniarumatuut, najukkami meeqqat inuunerissuunissaannut tunngavissat pitsaanerit pilersinnissaannut sakkussinnissaannik siunertaqartoq, iliuuserisat pingaarnerit ilagaat. Inersimassut najukkami meeqqanut akisussaassuseqartut misigisimanerisa qaffasissusaa nalinginnaasoq paasisaqarfiginarlugu peqataasut ima aperineqarput:

'Najugaqarfippit eqqaani meeqqat inuunerinnissaat qanoq akisussaaqataaffigitiginerlugu misigisimaviuk?'

Titartaganngorlugu takussutissiaq 3. Najukkami meeqqat inuunerissuunissaannut inuttut akisussaaqataasut misigisimaneq (N=689).

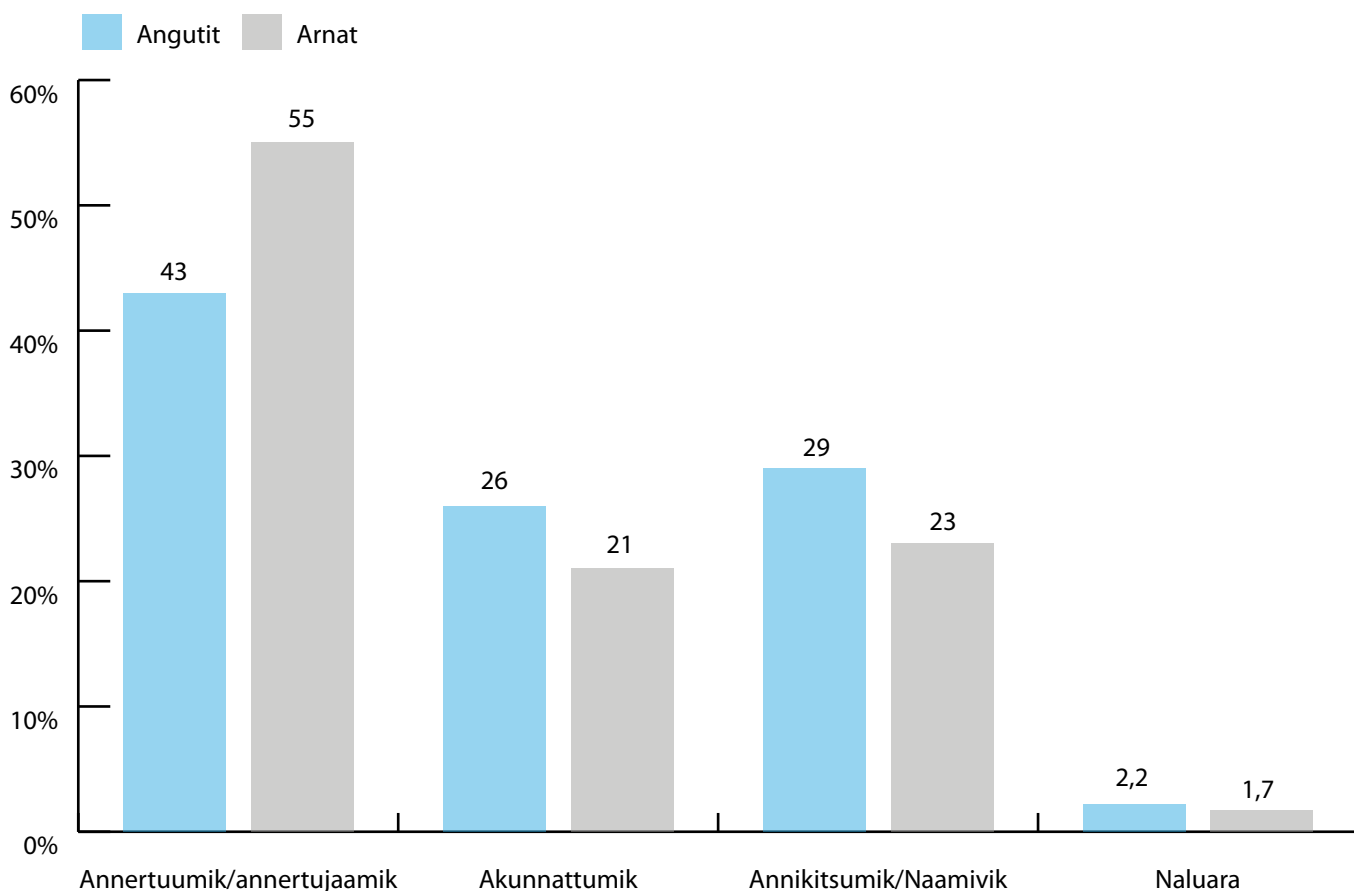
Titartaganngorlugu takussutissiaq 3 naapertorlugu peqataasut amerlanersaat (57 %) annertuumik imal. annertujaamik najukkami meeqqat ajunngitsumik inuuneqarnerannut akisussaaqataasut misigisimapput. Tallimaagaangata ataaseq inulaarlugu (19 %), annikinnerusumik akisussaaqataasut akisussaaqataangitsutulluunniit misigisimaneraput, pingasuugaangatalu ataaseq sinnilaarlugu (38 %) akunnattumik akisussaaqataasut misigisimaneraput. Angutit arnallu akisussaassuseqartut misigisimanerat nikingassuteqanngilaq, qassinilli ukioqarneq akisussaassuseqarnermut sunniuteqarpoq. Taamaasillutik 25-iniit 64-inut ukiullit (60 %) 18-iniit 24-inut ukiulinnut (42 %) sanilliullugit annertunerusumik, 65-issileereersimasullu (52%), annertuumik annertujaamilluunniit najukkami meeqqanut akisussaaqataasut misigisimapput ($p < 0,01$). Misissuisitsinermi peqataasut nunaqarfimmi najugallit (68 %) illoqarfimmi najugalinnut (55 %) sanilliullugit amerlanerusut, najukkami meeqqanut annertuumik ilaatigulluunniit akisussaaqataasut misigisimaneraput ($p = 0,09$). Misissuisitsinermi peqataasut akisussaasut misigisimanerat kommunit nunallu immikkoortuisa akornanni assigiinngissuteqanngilaq. Misissuisitsinermi peqataasut suliffeqanngitsut amerlanersaat (29 %) suliffilinnut (17%), ilinniartunut (20%) imal. akissutissamik allamik toqqaasunut (19 %) sanilliullugit, najukkami meeqqat ajunngitsumik inuuneqarnissaannut annikinnerusumik akisussaaqataasut akisussaaqataangitsutulluunniit misigisimaneraput ($p = 0,08$). Angutit akornanni najukkami meeqqanut annertuumik akisussaaqataasut misigisimaneq namminerlu angerlarsimasunik meeraqarneq imminnut ataqtigiipput, arnalli akornanni taakku imminnut ataqtigiinngillat.

Meeqqat inuunerissuunissaasa qulakkeernissaanut peqataaneq

Kalaallit Nunaanni meeqqat inuusuttullu ikinnerussuteqartut amerlaqisut ilungersunartumi, ilaatigut pissakillutik, toqqissisimanatik, nakuuserfusumi, kinguaassiuutigullu innarlerneqarlutik – tamatumalu kingunerisaanik inuunerliorlutik tarnikkullu peqqiilliorlutik peroriartortut, ukiuni kingulliunerusuni misissuisitsisarnerit arlallit takutippaat (3, 8-15). Meeqqat inuusuttullu inuunerliornerat tamatumalu qanoq ilungersunartiginera inuunerminnilu qanoq atugaqarnerat, FN-ip Meeqqat Pisinnaatitaaffii pillugit Isumaqatigiissutaa tunngavigalugu, meeqqat pisinnaatitaaffisa nukittorsarneqarnissaannik aallunneqarnissaannillu kinguneqartinneqarpoq. Piffissami kingullermi meeqqat pisinnaatitaaffii pillugit suliniaqatigiiffik MIO aqutugalugu, FN-ip meeqqat pisinnaatitaaffii pillugit isumaqatigiissutaata Kalaallit Nunaat tamakkerlugu atuutilernissaata qulakkeerneqarnissaanik siunertalimmik meeqqat illersuisoqalerput, meeqqallu pillugit siunnersuisoqatigeqalerluni. Meeqqat pisinnaatitaaffii suliniummi Kuseriarnerup Siaruaanneratut qulequtsikkami tunngavigineqarput. Taamaammat meeqqat inuunerissuunissaannik qulakkeeriniarlutik inersimasut nalinginnaasumik suleqataanerat, apeqqummit matuminnga ersersinneqarpoq:

'Meeqqat inuunerinnissaminut pisinnaatitaaffiat qulakkeeriarlugu qanoq akulusimatigivit?'

Titartaganngorlu takussutissiaq 4. Nammineq inuttut meeqqat inuunerissuunissaannik qulakkeeriniarluni suliniuteqartuunerup, angutinut arnanullu agguataaneqarnera (N=697) (p=0,02).

Misissuisitsinermi peqataasut affaat (49 %) meeqqat inuunerissuunissaasa qulakkeernissaanut annertuumik annertujaamilluunniit suliniuteqartuupput, sisamaagaangatalu ataaseq annikitsumik suliniuteqartuunerarpoq suliniuteqanngisaannartuunerarlutilluunniit (26 %). Titartaganngorlugu takussutissiami 4-mi arnat angutinut sanilliullugit amerlanerusut, meeqqat inuunerissuunissaannik qulakkeerinnissamut annertuumik ilaannikkulluunniit suliniuteqartuusut takuneqarsinnaavoq.

Angutit arnallu akornanni suliniuteqartut ukiumikkut assigiinngissuteqarput. Arnat 65-ileereersimasut akornanni ikinnerusut (39%) kiisalu 18-iniit 24-inut ukiullit (40 %), 25-iniit 64-inik ukiulinnut (59 %) sanilliullugit annertuumik annertujaamilluunniit meeqqat inuunerissuunissamut pisinnaatitaaffeqarnerannut suleqataaneraput (p=0,02). Angutit ukiukinnerit (18-iniit 24-inut ukiullit), annikitsumik peqataapput peqataanngivullutilluunniit (21 %), 25-iniilli 34-inut ukiullit akornanni (44 %) 65-ileereersimasunilu (56 %), annertuumik suleqataasuni imal. ilaanni suleqataasartuni, suleqataaneq annertunersaavoq (p=0,02).

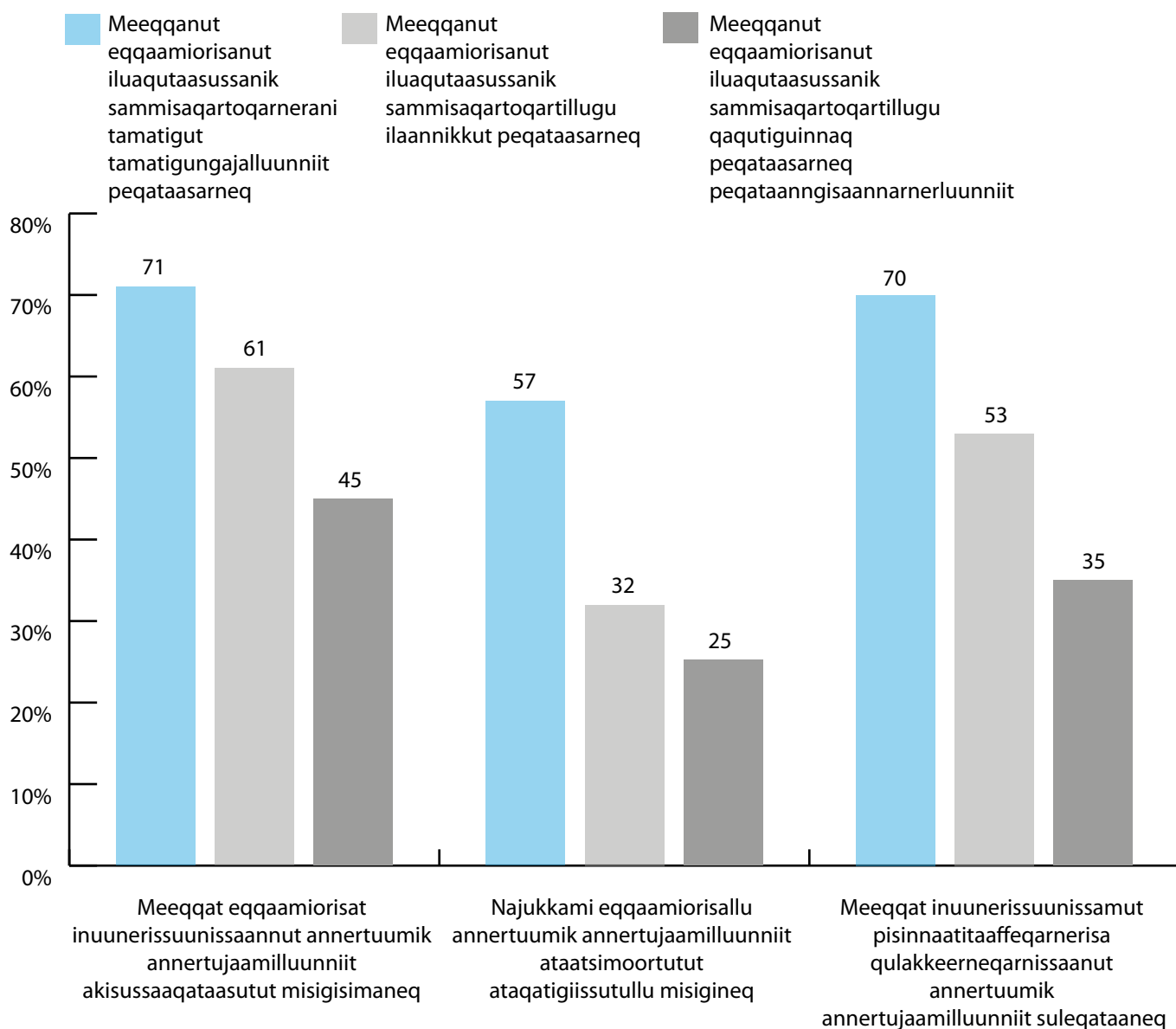
Meeqqat inuunerissuunissaannik qulakkeeriniarnermi suleqataanerup annertussusaanut tunngatillugu, kommunit nunallu immikkoortui, illoqarfimmi nunaqarfimilluunniit najugaqarneq nikingassuteqanngillat. Taamatutaaq suliffeqarneq suliffeqannginnerluunniit arnani angutinilu nikingassuteqanngillat.

Angerlarsimaffimmi meerartaqarneq meeqqallu inuunerissuunissamut pisinnaatitaaffeqarnerannut suleqataaneq arnani angutiniilu – naatsorsuutigineqartutut – imminnut atassuteqarput. Angutit angerlarsimaffimmi meerartallit affaat (51 %) angutit pingasuugangata ataaseq sinnilaartunut (36%) angerlarsimaffimmi meerartaqanngitsunut sanilliullugit, annertuumik suleqataaneraput annertujaamilluunniit suleqataasarnerarlutik ($p=0,02$). Arnat akornanni assigiinngissutsit annikinnerulaarput. Arnat angerlarsimaffimmi meerartallit 58 %-ii annertuumik annertujaamilluunniit suleqataanerartut, arnat angerlarsimaffimmi meerartaqanngitsut 49 %-ii annertuumik annertujaamilluunniit suleqataasarneraput ($p=0,09$). Angutit arnallu angerlarsimaffimmini meerartallit tallimaagaangata ataaseq meeqqat inuunerissuunissaannut qulakkeeriniarluni annikitsumik suleqataanerapoq suleqataanngivinnerarluniluunniit. Angutini arnanilu najukkami ataatsimuussusermik ataqatigiinnermillu misigisimaneq meeqqallu inuunerissuunissaannut qulakkeeriniarluni suleqataaneq, imminnut aamma ataqatigiipput. Taamaasillutik angutit akornanni 59 %-it arnallu akornanni 70 %-it, ataatsimuussutsimik assut sakkortuumik sakkortuumilluunniit misigisimasut, angutit akornanni 30 %-it arnallu akornanni 38 %-it ataatsimuussutsimik annikitsumik annikitsuararsuarmilluunniit misigisimasunut sanilliullugit, meeqqat inuunerissuunissamut pisinnaatitaaffeqarnerannut annertuumik annertujaamilluunniit suleqataasarneraput ($p<0,01$ angutini arnanilu).

Meeqqanut eqqaamiorisanut iluaqutaasussamik inuttut inooqataanikkut suleqataaneq

Meeqqanut eqqaamiorisanut iluaqutaasussamik sammisaqarnermi qanoq akulikitsigisunik peqataanerup, najukkamilu meeqqanut annertuumik akisussaaqataasutut misigisimanagerup, ataqatigiissutut misigisimaneq sakkortoq meeqqallu inuunerissuunissamut pisinnaatitaaffeqarnerisa qulakkeernissaanut annertuumik suliniuteqartut amerlassusaasa imminnut ataqatigiinnerat, titartaganngorlugu takussutissiami 5-imi takuneqarsinnaavoq. Akisussaaqataasutut misigisimaneq, ataatsimuussutsimik misigisimaneq meeqqallu inuunerissuunissamut pisinnaatitaaffiannik qulakkeerinissamut suleqataaneq, meeqqanut iluaqutaasussamik suliaqarnermik peqataanerup annikilliarthonera ilutigalugu annikilliarthonera, titartaganngorlugu takussutissiami takuneqarsinnaavoq.

Titartaganngorlugu takussutissiaq 5. Najukkami meeqqanut iluaqutaasussanik sammisaqartitsinerni peqataasarnerit akulikissusaat, meeqqanut akisussaaqataasutut misigisimanermut (N=387), najukkami ataqatigiissutut misigisimanermut (N=247), kiisalu meeqqat inuunerisuunissamut pisinnaatitaaffeqarnerannik qulakkeerinissamut suleqataanermut (N=340) agguataarlugit.

7.3 Kinguaassiutitigut innarlighaanermut tunngasunik ilisimasaqarneq

Isummersorneq suullu iliuuseqartitsisartut misilittakkatsinnut attuumalluinnarput. Kinguaassiutitigut innarliinermut tunngatillugu isummanut, soqutiginninnermut, ilisimasanut iliuuseqarnissamullu piareersimanermut, nammineq kinguaassiutitigut innarlighaasunik ilisimasaqarneq imal. nammineq innarlighaasimaneq, immikkoorutaapput pingaarutillit. Kinguaassiutitigut innarlighaasunik ilisimasaqarneq illuatungaagullu iliuuseqarnissamut piareersimaneq eqqumaffiginninnerullu imminnut atassutaat paasinialrugit, misissuinerimi nammineq kinguaassiutitigut innarlighaasunik ilisimasaqarneq pillugu makku apeqqutigineqarput:

'Meeraanermi kinguaassiutitigut innarlerneqarsimasumik nalunngisaqarpit?'

'Illit nammineq kinguaassiutitigut innarlerneqarsimavit?'

'Taama pisoqarmat 15-it inorlugit ukioqarpit?'

'Taamaaliortoq nalunaarutigineqarpa?'

'Taamaaliortoq eqqartuunneqarpa?'

Peqataasut amerlanersaat (69 %) arnat (76%) angutinit (62%) amerlanerusut meeraanermi kinguaassiutitigut innarlighaasimasunik nalunngisaqarput. Meeraanermi kinguaassiutitigut innarlighaasimasunik ilisimasallit taama amerlatiginerat, qularnanngitsumik Kalaallit Nunaanni kinguaassiutitigut innarliisarnerup annertuumik atugaanerata, innuttaasut ikittunnguit inuttut inooqataanikkut ilaqutariinnermilu qanimut ataqatigiinnerannik akusamut attuumassuteqarpoq (8,12,16).

Tabelimi 3-mi angutit 36%-ii arnallu 22%-ii kinguaassiuutitigut innarligaasimasunik ilisimasaqaratillu namminneq innarligaasimanngitsut takuneqarsinnaavoq. Angutit (49%) arnallu (45%) affangajaat kinguaassiuutitigut innarligaasimasunik nalunngisaqarput namminerli innarligaasimanatik. Angutit 11 % ii arnallu 29%-ii namminneq kinguaassiuutitigut innarligaasimanerarput allanillu kinguaassiuutitigut innarligaasimasunik ilisimasaqarnerarlutik. Angutit arnallu ilaannaminngui namminneq kinguaassiuutitigut innarligaasimanerarput allanillu kinguaassiuutitigut innarligaasimasunik ilisimasaqaratik.

Tabeli 3. Namminneq kinguaassiuutitigut innarligaasimasut amerlassusaat aamma/imal. kinguaassiuutitigut innarligaasimasunik ilisimasaqartut, angutinut arnanullu agguataarneqarnerat ($p < 0,01$) (N= 689) (Ilisimatitsissutaanngitsut: N=10).

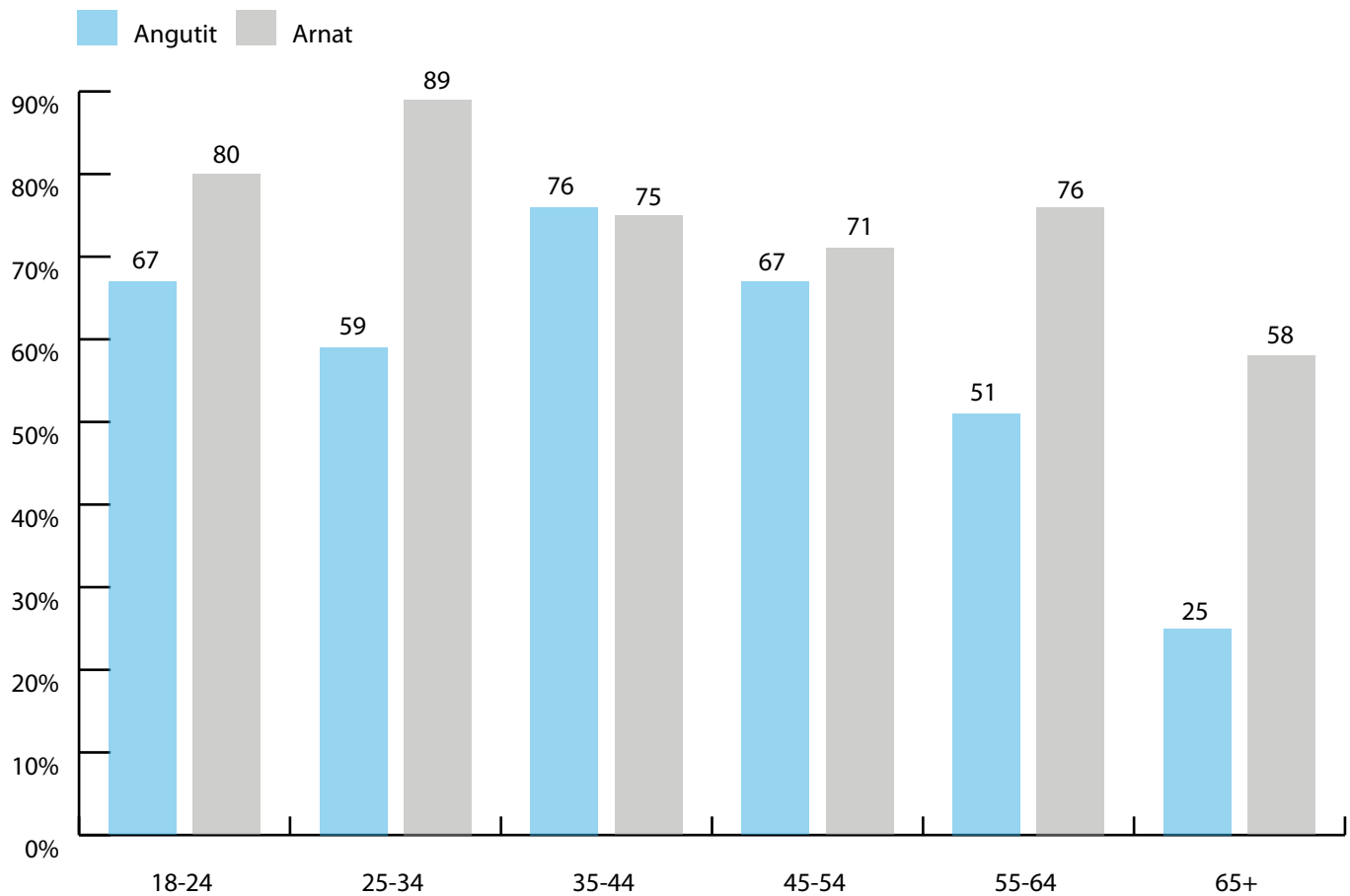
Ilisimasat kinguaassiuutitigut innarliinermut tunngasut	Angutit (N=317)	Arnat (N=372)
	Amerlassusaat (%)	Amerlassusaat (%)
Kinguaassiuutitigut innarligaasimasunik ilisimasaqanngilanga	115 (36 %)	82 (22 %)
Kinguaassiuutitigut innarligaasimasunik ilisimasaqarpunga, namminerli kinguaassiuutitigut innarligaanikuunngilanga	156 (49 %)	167 (45 %)
Nalunngisaqarpunga namminerlu kinguaassiuutitigut innarligaasimallunga	36 (11 %)	108 (29 %)
Nammineq kinguaassiuutitigut innarligaanikuuvunga allanilli kinguaassiuutitigut innarligaasimasunik ilisimasaqarnanga	10 (3,2 %)	15 (4 %)

Misissuisitsinermi peqataasut sisamaagaangata ataaseq nammineq kinguaassiuutitigut innarligaasimanerarpoq, tallimaagaangatalu ataaseq taama pisoqarnerani 15-it inorlugit ukioqarpoq. Procentinngorlugit arnat (34%) angutinut (15%) sanilliullugit amerlanerusut namminneq kinguaassiuutitigut innarligaasimapput ($p < 0,01$). Angutit arnallu 15-iliitinnatik kinguaassiuutitigut innarligaasut nikingassuteqanngillat.

Pingasuugaanga ataaseq inulaarlugu (30 %), kanngutaallortoq nalunaarutigineqarsimanerarpaat taakku affai sinnilaartut (57 %) kanngutaallortoq eqqartuussaasimanerarpaat. Suli 15-iliinatik kanngutaallorfigineqartut 17 %-iisa kanngutaallortoq eqqartuussaasimanerarpaat. Angutit arnallu kanngutaallortumik nalunaarutiginninneraasut eqqartuussaasimaneraasullu nikingassuteqanngillat. Kalaallit Nunaanni inersimasut akornanni misissuisitsinernik allanik, kinguaassiuutitigut innarliinerit qanoq amerlatigisut nalunaarutaasimaneramik kanngutaallortullu qanoq amerlatigisut eqqartuuneqarsimaneramik ersersitsisunik, ilisimannittoqanngilaq.

Namminneq kinguaassiuutitigut innarligaasimasut eqqaassanngikkaanni, 63 %-it – angutini 58%-it arnanilu 69%-it meeraanermi kinguaassiuutitigut innarligaasimasunik nalunngisaqarnerarput ($p = 0,01$).

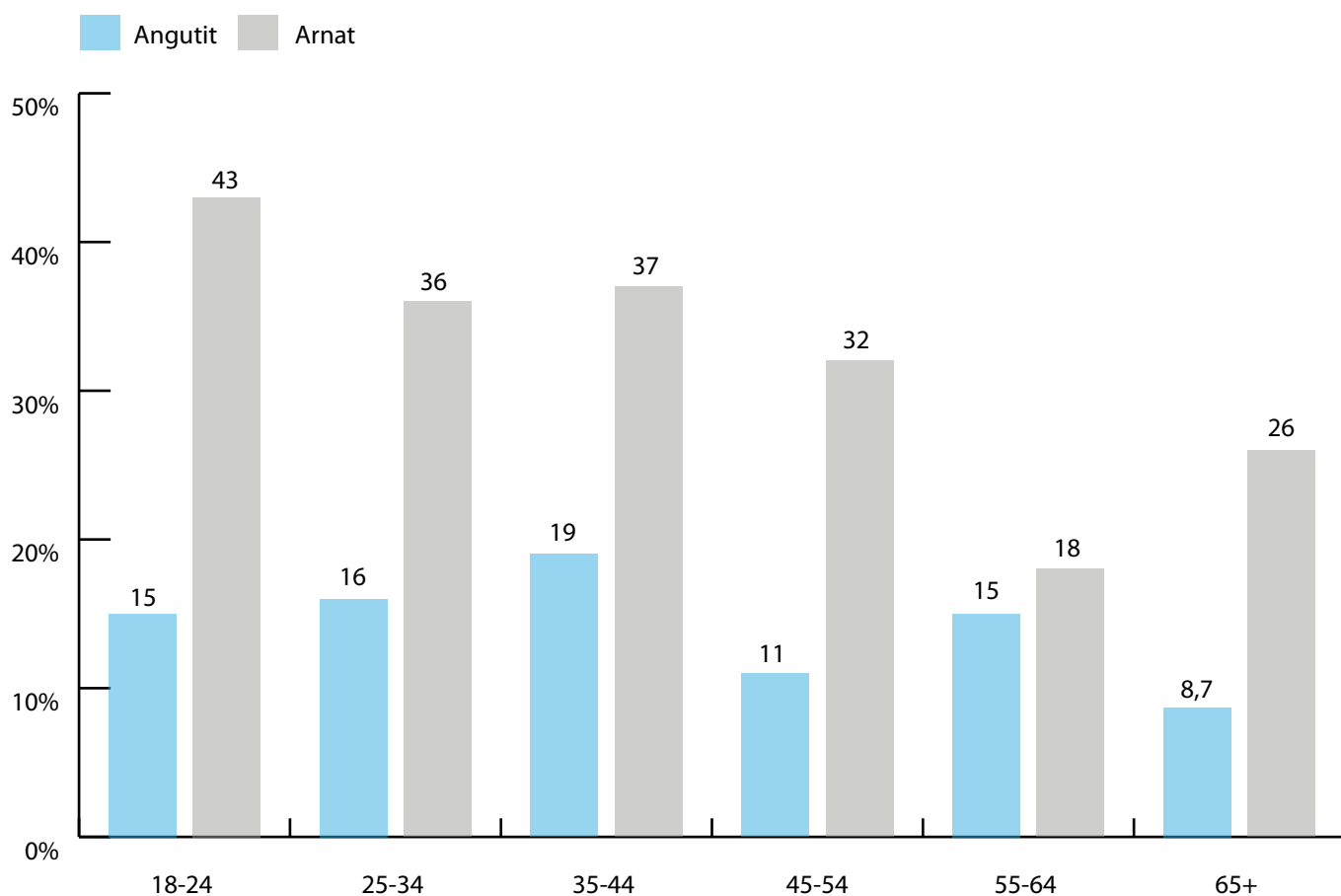
Titartaganngorlugu takussutissiaq 6. Angutit (N313) arnallu (N369) kinguaassiuutitigut innarlīgaasimasunik nalunngisallit amerlassusaasa ukiuinut agguataarneqarnerat (angutini $p < 0,01$ arnani = 0,01).

Titartaganngorlugu takussutissiaq 6 naapertorlugu, angutit arnallu ukioqatigijiaat akornanni – inuusunnerit kinguaassiuutitigut innarlīgaasimasunik ilisimasaqakkajunnerunerat – assigiinngissutaavoq. Tamatuma kinguaariinni inuusunnerusut akornanni pineqartumut tunngatillugu ammanerulernermik kiisalu ukiuni kingulliunerusuni kinguaassiuutitigut innarliisernerup annertunerusumik atugaaneranik patsiseqarnissaa ilimanaateqarlersippaa (12, 16). Taamaasilluni arnat inuusunnerit utoqqaanernut sanilliullugit kinguaassiuutitigut innarlīgaasimasunik ilisimasaqarajunnerusut, titartaganngorlugu takussutissiami takuneqarsinnaavoq. Taamaattoqarnera innuttaasut peqqissusaannik misissuisitsinermi 2005-imiit 2007-imut ingerlanneqartumi kingullermi, meeqqanik kinguaassiuutitigut innarliinerit piffissap ingerlanerani qaffariaateqarnerannik taamaasillutillu misissuisitsinermi peqataasut inuusunnerusut (1965-ip kingorna inuusut) kinguaassiuutitigut innarlīgaagajunnerinik qularnaatsumik ersersitsisumi, aamma takuneqarsinnaavoq (12). Angutit ukioqatigijiaat akornanni ersarissunik assigiinngissuteqanngilaq.

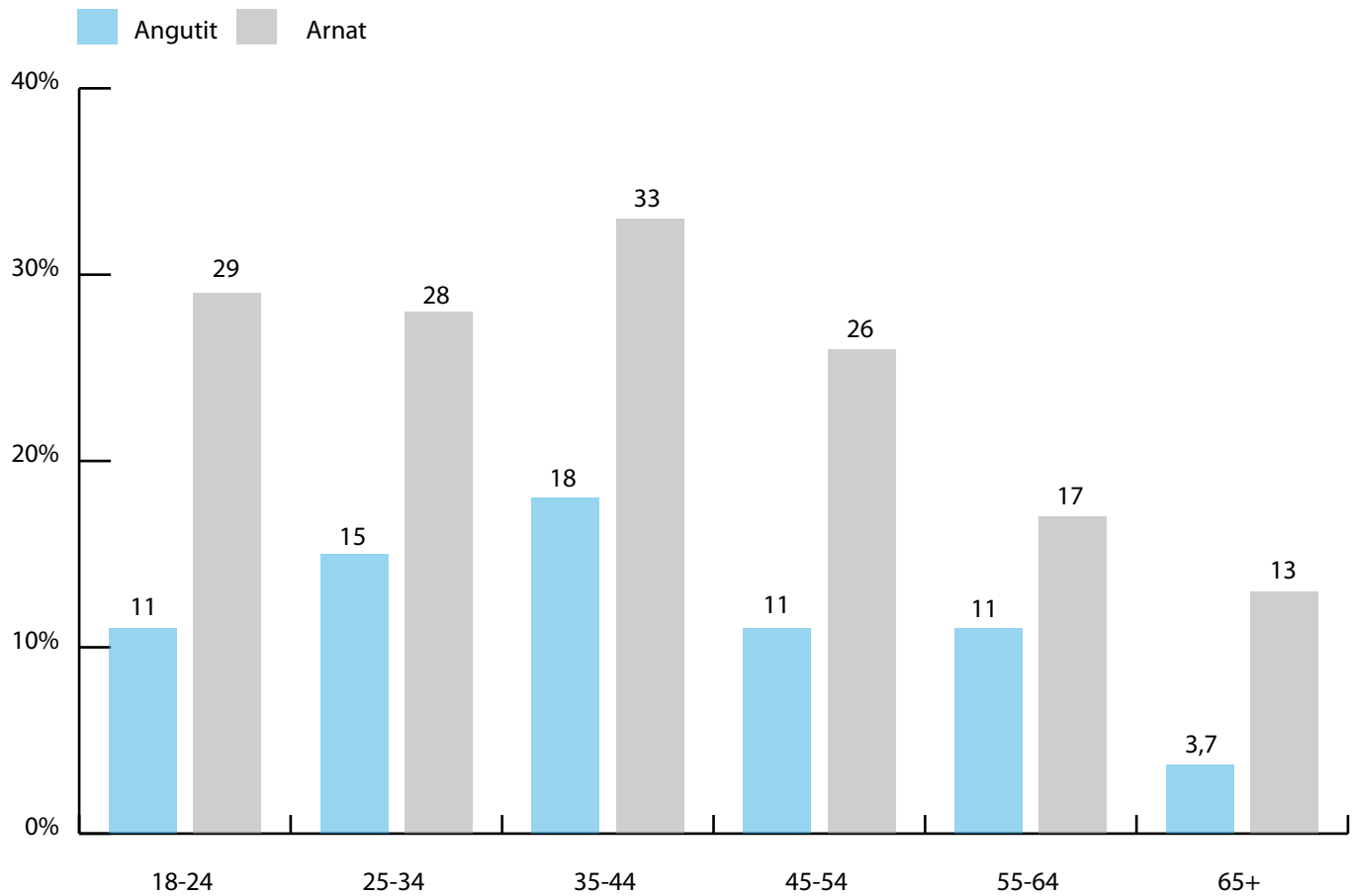
Titartaganngorlugu takussutissiaq 7. Angutit (N=314) arnallu (N=367) kinguaassiuutitigut innarligaasimasut amerlassusaat ukiuinut agguataarlugit (angutini $p=0,38$, arnani $p=0,02$).

Titartaganngorlugu takussutissiami 7-mi angutit arnallu kinguaassiuutitigut innarligaasimanerartut ukiuinut agguataaneqarnerat takuneqarsinnaavoq. Arnat akornanni ukioqatigiiaat assigiinngissuteqarput, ukioqqortusiartorneq ilutigalugu kinguaassiuutitigut innarligaasimasut ikiliartorput. Titartaganngorlugu takussutissiami 8-mi angutit arnallu sulii 15-iliinatik taanmaasillutillu atoqatigineqarsinnaanermut ukiui inuuttut, kinguaassiuutitigut innarligaasimasut takuneqarsinnaapput. Kinguaassiuutitigut innarliinerit ukioqqortusiartorneq ilutigalugu ikiliartornerat arnani ersarinneruvoq, inuusunnerillu akornanni Kalallit Nunaanni inuusuttut inuunerissusaat pillugu 2011-imi misissuisitsinermit kingullermi paasisat amerlaqatigaat. nivarsiaqqat 29 %-iisa nukappiaqqallu 7,7 %-iisa, kinguaassiuutitigut innarligaasimanerat namminnerlu pisumik innarliinertut naliliisut, inuusuttut inuunerissusaat pillugu misissuisitsinerup takutippaa ⁶ (8).

⁶ Kinguaassiuutitigut innarliisarneq misissuisitsinermit matumani pineqartoq tassaavoq kissaatiginngisamik ilutigisamik atoqatigiinnermut tunngatillugu misilittakkat (timi attornagu kinguaassiuutitigut misilittagaqarnermiit, atoqatigiinnermut itikkullu atoqateqarnermut) aamma/ imaluunniit 15-iliitnani inersimasumik kinguaassiuutitigut attaveqarneq aamma /imaluunniit kinguaassiuutitigut innarliinertut misigisat (timi attornagu kinguaassiuutitigut misilittagaqarnermiit atoqatigiinnermut).

Titartaganngorlugu takussutissiaq 8. Anguti (N=323) arnallu (N=376) 15-iliitinnatik kinguaassiuutitigut innarligaasimasut ikioqatigiiaanut agguataaneqarnerat (angutini p=0,17, arnani p=0,09).

Misissuisitsinermi peqataasut nunaqarfimmeersut (34 %) illoqarfimmeersunut (24 %) sanilliullugit amerlanerusut kinguaassiuutitigut innarligaasimanerarpud (p=0,06). Nunap immikkoortuani suminnganneerseq misissuisitsinermi, peqataasut avannaaneersut procentinngorlugit amerlanerit namminneq kinguaassiuutitigut innarligaasimanerat (32 %) assigiinngissutaavoq (p=0,01). Taamatutaaq suliffeqarnermut tunngatillugu assigiinngissuteqarpoq – misissuisitsinermi peqataasut pingasuugaangata suliffeqanngitsoq ataaseq kinguaassiuutitigut innarligaasimasarpoq, suliffeqartulli tallimaagaangata ataaseq kinguaassiuutitigut innarligaasimasarluni (p<0,01).

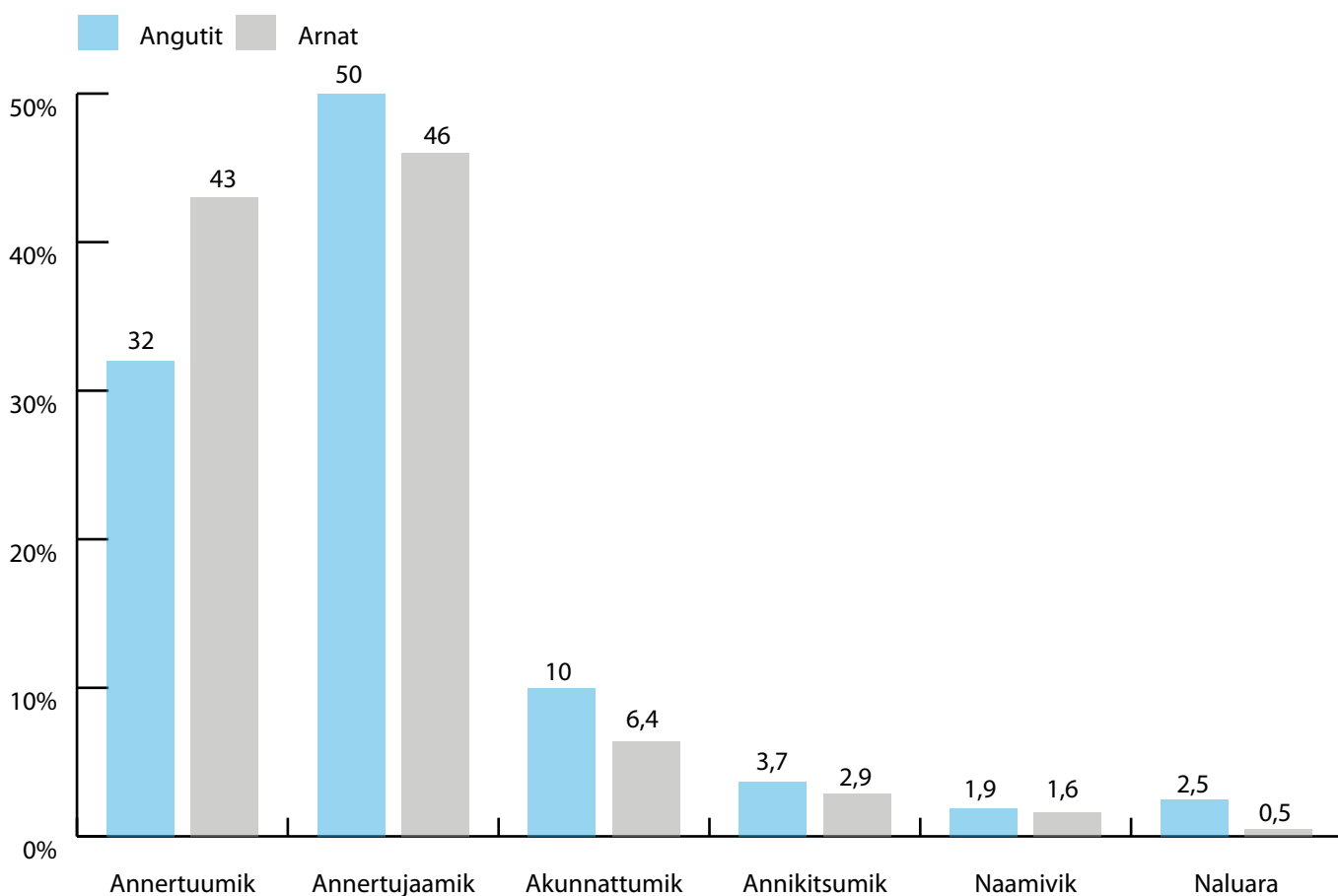
7.4 Kinguaassiuutitigut innarliisarnerup innuttaasunit eqqumaffiginninnera oqallisigineqarneralu

1993-imiit 1994-imut innuttaasut inersimasut akornanni misissuisitsinerni, nuna tamakkerlugu meeraanermi inuusuttuunermilu kinguaassiuutitigut innarligaasimasut namminneq nalunaarutigisaat tunngavigalugit, kisitsisit pernaammik takutinneqarput. Kisitsisit taama qaffasitsiginerat 2004-mi inuusuttut namminneq nalunaarutaanni pernaammik uppersineqarput (17, 14). Tamatuma kingorna kisitsisit taakku imaannaanngitsut inuit akornanni oqallinnermik pilersitsippot, ajornartorsiullu innuttaasunit politikerinillu eqqumaffigineqaleriartorluni. Kinguaassiuutitigut innarliisarneq pillugu nuna tamakkerlugu ataatsimeersuarnerup siulliup 1999-imi Nuummi pisup kingorna (Meeqqat kinguaassiuutitigut innarligaasarnert akiorniarlugu nunarsuaq tamakkerlugu suliniarnermut atatillugu Kalaallit Nunaanni ataatsimeersuarneq), innuttaasut akornanni ajornartorsiutip ersersitseqataasunik, taamaasillutillu paquminarunnaarsaaqataasunik amerlasuunik iliuuseqartoqarpoq. Innuttaasut akornanni soqugineqarnera annertuvoq iliuusissatullu siunniussanik tullerijaaarnermi sallernut ilaalluni, tamanna innuttaasut inersimasut peqqissusaannik misissuisitsinermi kingullermi, Inuuneritta II-mi 2007-imiit 2012-imut anguniagassatut siunniussani sammisat akornanni, nakuusertarneq kinguaassiuutitigullu innarliisarneq misissuisitsinermi peqataasunit pingaarnersatut isigineqartut takuneqarsinnaavoq (18). Immikkoortumi tulliuttumi innuttaasut tamatumunnga eqqumaffiginninnerat, oqallisiginninnerat pineqartullu paquminartutut isigineqarnera ersersinneqarput.

Meeqqanik kinguaassiuutitigut innarliisarnerup innuttaasunit eqqumaffigineqarnera

Kinguaassiuutitigut innarliisarnerup innuttaasunit eqqumaffigineqarnera ersersinniarlugu ima apeqquaqartoqarpoq: *'Ukiuni kingullerni kinguaassiuutitigut innarliisarneq tusagassiuutitigut annertuumik eqqartorneqartarpoq. Tamanna ilinnut qanoq soqutiginaateqartigaa?'*

Titartaganngorlugu takussutissiaq 9. Meeqqanik kinguaassiuutitigut innarliisarnerup innuttaasunit eqqumaffigineqarnerata angutinut arnanullu agguataarneqarnera (N=695) (p=0,01).

Titartaganngorlugu takussutissiami 9-mi kinguaassiuutitigut innarliisarnerup misissuisitsinermi peqataasut amerlanersaanit soqutigineqarnera takuneqarsinnaavoq. Arnar angutinut sanilliullugit amerlanerusut tamatumunnga annertuumik soqutiginninnerarput. Angutit arnallu akornanni ukiqqortusiartorneq ilutigalugu sammisamik matuminnga annertuumik soqutiginnittut amerliartorput. 60-it sinnerlugit ukiullinnut – angutit 87 %-iinut arnallu 91 %-iinut sanilliullugit, 18-imiit 24-inut ukiullit akornanni angutit 71 %-ii arnallu 82 %-ii annertuumik annertujaamilluunniit

sammisamik soqutiginninnerarput. Pineqartumut innuttaasut qanoq eqqummaaritsiginerat kommunit akornanni assigiinngissuteqarpoq. Misissuisitsinermi peqataasut Kommuni Kujallermeersut 94 %-ii, Qeqqata Kommunianeersut 90 %-ii, Qaasuitsup Kommunianeersut 87 %-ii kiisalu Kommuneqarfik Sermersuumeersut 83 %-ii annertuumik annertuujamilluunniit soqutiginninnerarput ($p=0,02$).

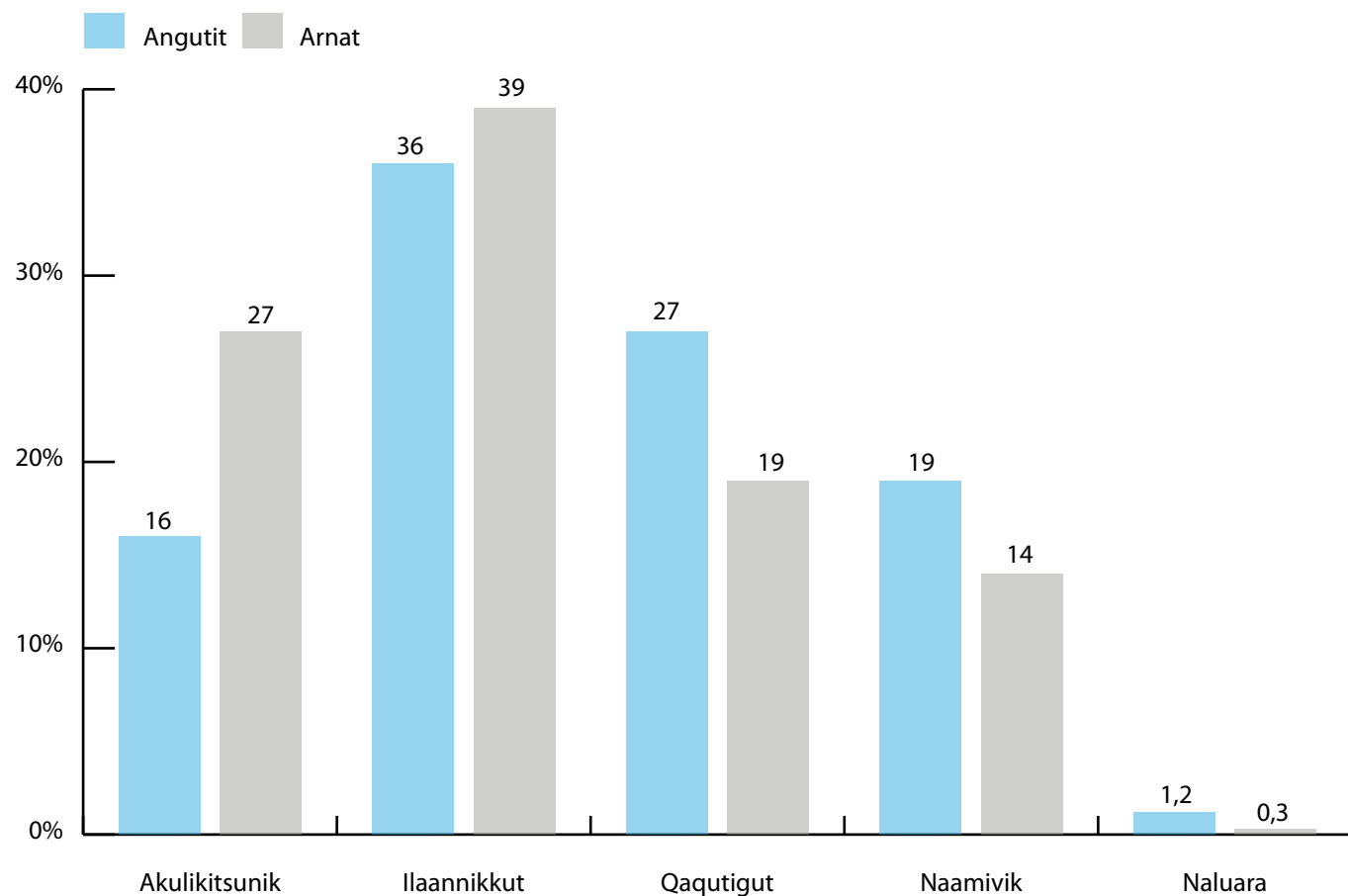
Kinguaassiuutitigut innarligeasimasunik ilisimasaqarnermut atatillugu eqqumaffiginnineq assigiinngissuteqarpoq. Kinguaassiuutitigut innarliisarnermik eqqumaffiginnineq kinguaassiuutitigut innarligeasimasunik ilisimasaqarnerup annertusiartornera ilutigalugu annertusiartorpoq. Taamaasillutik kinguaassiuutitigut innarligeasunik ilisimasaqanngitsut 30%-iisa pineqartoq annertuumik eqqumaffiginerarpaat, kinguaassiuutitigut innarligeasimasunik ilisimasallit 38 % -ii namminnerlu kinguaassiuutitigut innarligeasimasut 50 %-ii kinguaassiuutitigut innarligeasimasunik ilisimasaqarnerarput ($p<0,01$).

Kinguaassiuutitigut innarliisarnerup oqaluuserineqarnera

Kinguaassiuutitigut innarliisarnerup paquminartutut isigineqarnera, ukiuni kingullerni qanoq annertutigisumik atugaanerata tusagassiorfinnit sammineqaqattaarnera inuillu namminneq kinguaassiuutitigut innarligeasimnannerminnik oqaluttuarternerat – kiisalu ajornartorsiutip politikikkut oqallisaalluni sammineqangaatsiarneragut, annikillineroqaaq. Inuilli akornanni politikikkullu oqallinnerni paquminarunnaarsaaneq, qanigisanut oqaluuserinissaata paquminarunnaamineranik kinguneqalersimasariaqanngilaq. Kinguaassiuutitigut innarliisarneq attaveqarfigisartakkanut qaninnernut oqaluuserineqartarnersoq paasiniarlugu ima apeqquteqartoqarpoq:

'Kinguaassiuutitigut innarliisarneq ilaquuttannut ikinngutinullu oqaluuserisarpiuk?'

Titartaganngorlugu takussutissiaq 10. Kinguaassiuutitigut innarliisarnerup ilaquuttanut ikinngutinullu qanoq akulikitsigisunik oqaluuserisarnerata angutinut arnanullu agguataarneraqarnera. ($N=695$) ($p<0,01$).

Misissuisitsinermi peqataasut amerlanersaat (60 %) kinguaassiuutitigut innarliisarneq ikinngutinut ilaquuttanullu oqaluuserisarpaat amerlaqisulli (40%) ilaquuttat ikinngutinullu tamatuminna qaqutigunnaq oqaloqatigisarnerarpaat imal. tamanna pillugu oqaloqatiginngisaannarnerarpaat. Titartaganngorlugu takussutissiaq 10 naapertorlugu arnat angutinut sanilliullugit kinguaassiuutitigut innarliisarneq ikinngutininnut ilaquuttaminnullu akulikinnerusumik oqaluuserisarpaat. Sammisaaq pillugu qanigisanut oqaluuserinnineq, angutini arnanilu ukioqatigiiaani – qanorlu akulikitsigisunik tamatuma pisarnera assigiinngissuteqarpoq. 25-iniit 64-inut ukiullit 17 %-iinut, 65-ileereersimasullu 27 %-iinut sanilliullugit angutit 18-iniit 24-inut ukiullit akornanni 43 %-it, sammisaaq ilaquuttanut ikinngutinullu oqaluuserinngisaannarnerarpaat ($p=0,05$). Taamatuttaaq 25-iniit 64-inut ukiulinnut (11 %) sanilliullugit, arnat inuusunnerpaat (22 %) utoqaanerillu (32 %) sammisaaq

pillugu oqaloqatiginninngisaannarnerupput (11 %) ($p < 0,01$).

Misissuisitsinermi peqataasut nunaqarfimmi najugallit (49 %), illoqarfimmi najugalinnut (38 %) sanilliullugit sammisaq pillugu ilaqtutanut ikinngutiunullu qaqtigut oqaloqatiginnittarnerarajunnerupput oqaloqatiginninngisaannarertarlutilluunniit ($p = 0,08$). Sammisaq pillugu qanigisanut oqaloqatiginnittarnerup akulikissusaa kommunit nunallu immikoortuisa akornanni assigiinngissuteqanngilaq. 25-iiit 64-inut ukiullit akornanni suliffillit suliffeqanngitsullu assigiinngissuteqarput. Taamaasillutik suliffeqanngitsut procentinngorlugit amerlanerusut (54 %) suliffilinnut (36%), ilinniartunut (20 %), akissutissamillu alla-mik toqqaasunut (40 %) sanilliullugit, qaqtigut ilaqtutaminnut samisamik oqaluuserinnittarneraput oqaluuserinnitanngisaannarertarlutilluunniit (54 %) ($p = 0,01$). Taamaattoqarnera ukioqatigiiaani aamma takussaavoq.

Kinguaassiuutitigut innarliisarnarup najukkami nunaluunniit tamakkerlugu ajornartorsiutitut isigineqarneranik naliliineq

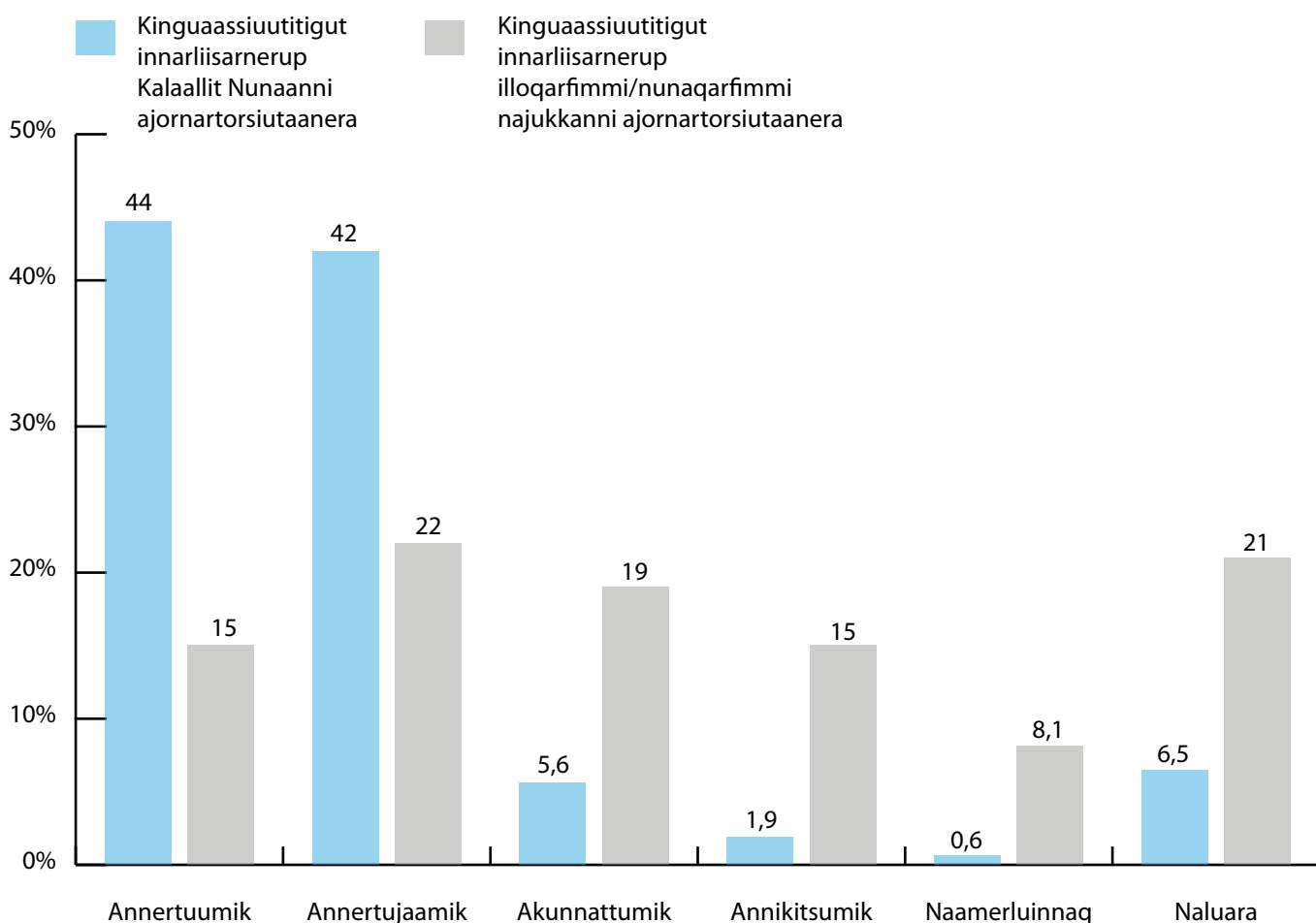
Najukkami nunaluunniit tamakkerlugu kinguaassiuutitigut innarliisarnarnik pinaveersaartitsinermi soqtiginninnermut ersiut pingaartoq tassaavoq ajornartorsiutaasutut isiginnineq. Tamanna ima aperinikkut ersersinneqarpoq:

'Iloqarfimmi nunaqarfimmiluunniit najugarisanni meeqqanik kinguaassiuutitigut innarliisarneq qanoq ajornartorsiutaatigisoraajuk?'

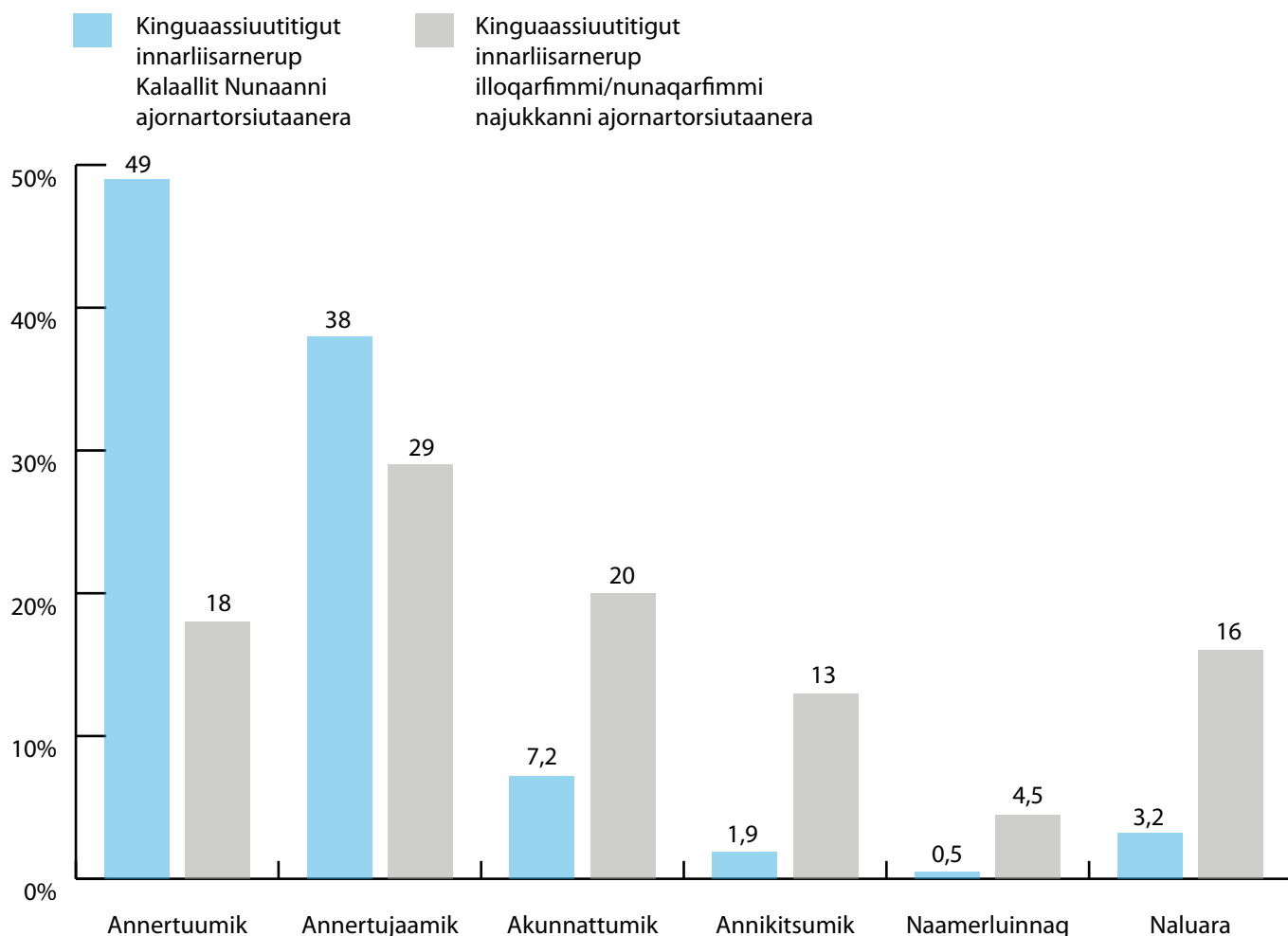
'Kalaallit Nunaanni meeqqanik kinguaassiuutitigut innarliisarneq qanoq ajornartorsiutaatigisoraajuk?'

Titartaganngorlugit takussutissiani 11-imi 12-imilu angutit arnallu kinguaassiuutitigut innarliisarnarup illoqarfisami/ nunaqarfisami nunalu tamakkerlugu ajornartorsiutaanera pillugu naliliinerat takuneqarsinnaavoq. Angutit arnallu Kalaallit Nunaanni kinguaassiuutitigut innarliisarnarup nalinginnaasumik ajornartorsiutaanera pillugu naliliinerat assigiinngissuteqanngilaq, arnalli (47 %) angutinut (37 %) sanilliullugit amerlanerusut illoqarfimminni nunaqarfimminniluunniit annertuumik annertujaamilluunniit ajornartorsiutaaneranik naliliipput ($p = 0,03$). Titartaganngorlugit takussutissiani angutit arnallu najukkaminni ajornartorsiutaaneranit nalinginnaasumik ajornartorsiutaanerusorigaat takuneqarsinnaavoq.

Titartaganngorlugu takussutissiaq 11. Kinguaassiuutitigut innarliisarnarup nuna tamakkerlugu illoqarfisamilu/ nunaqarfisamilu ajornartorsiutaaneranik naliliineq. Angutit (N=321).

Titartaganngorlugu takussutissiaq 12. Kinguaassiuutitigut innarliisarnerup nuna tamakkerlugu illoqarfisamilu/ nunaqarfisamilu ajornartorsiutaaneraniq naliliineq. Arnat (N=375).

Kinguaassiuutitigut innarliisarnerup Kalaallit Nunaanni nalinginnaasumik ajornartorsiutaanera

Kinguaariinni utoqqaanerit (65-issileereersimasut) procentinngorlugit ikinnerut (72%), 25-iniit 64-inut ukiulinnut (88%) 18-iniillu 24-inut ukiulinnut (85%) sanilliullugit kinguaassiuutitigut innarliisarneq Kalaallit Nunaanni annertuumik annertujaamilluunniit ajornartorsiutaasut naliliivigaat ($p < 0,01$). Kinguaassiuutitigut innarliisarnerup Kalaallit Nunaanni ajornartorsiutaaneraniq naliliineq suliffeqarnerlu assigiinngissuteqarput. Suliffeqanngitsut procentinngorlugit ikinnerusut (76%) suliffilinnut (88%), ilinniartunut (91%) peqataasunullu akissutaasinnasumik alla-mik toqqaasunut sanilliullugit, Kalaallit Nunaanni annertuumik annertujaamilluunniit ajornartorsiutaanerarpaat (89%) ($p < 0,01$).

Kinguaassiuutitigut innarliisarnerup annertooujussuarmik annertuumilluunniit ajornartorsiutaaneraniq naliliisut, kinguaassiuutitigut innarligaasimasunik ilisimasaqarneq ilutigalugu qaffapput. Taamaasillutik kinguaassiuutitigut innarligaasimasunik ilisimasaqanngitsut 81%-ii kinguaassiuutitigut innarligaasimasunik ilisimasalinnut namminnerluunniit innarligaasimasunut 87%-inut 93%-inullu sanilliullugit, Kalaallit Nunaanni annertooujussuarmik annertuumilluunniit ajornartorsiutaanerarpaat ($p = 0,03$).

Kinguaassiuutitigut innarliisarnerup najukkami ajornartorsiutaaneraniq

Kinguaassiuutitigut innarliisarnerup najukkami ajornartorsiutaaneraniq naliliinermi, qassinik ukioqarnermut kinguaassiuutitigullu innarliisarnerup najukkami ajornartorsiutaaneraniq tunngatillugu, angutit arnallu akornanni naatsorsueqqissaarnermi ersarissumik assigiinngissuteqanngilaq. Taamaattoq angutit akornanni kinguaassiuutitigut innarliisarnerup najukkami ajornartorsiutaaneraniq naliliineq, utoqqaanerit inuusunnerpaallu akornanni akulikinnerugajuppoq. Taamaasillutik 18-iniit 24-inut ukiullit affaat (50%) kinguaassiuutitigut innarliisarneq najukkami annertooujussuarmik imal. annertuumik ajornartorsiutaasooq naliliippat, 45-iniilli 54-inut ukiullit akornanni procentinngorlugit ikinnerusut (24%) taama naliliisut ($p = 0,10$). Arnani naatsorsueqqissaarnermi ersarissumik assigiinngissuteqanngilaq. Suliffeqanngitsut procentinngorlugit ikinnerusut (35%) akissutissatullu innersuussamik alla-mik toqqaasut (34%) suliffilinnut (44%) ilinniartunullu (57%) sanilliullugit procentinngorlugit ikinnerusut, kinguaassiuutitigut innarliisarneq najukkami ajornartorsiutaasut nalilerpaat ($p = 0,07$). Taamatutaaq nunap immikkoortui kinguaassiuutitigut innarliisarnerup najukkami ajoqutaaneraniq naliliinermi assigiinngissuteqarput. Avannaaneersut (31%)

Kujataaneersullu (32 %) pingasuugaangata ataaseq inutsiartup illoqarfimmi nunaqarfimmilu najugarisimasamini ajornartorsiut annertoorejussuurtut annertuutulluunniit nalilerpaa, Kitaata Qeqqaneersulli (54 %) Tunumeersullu (48 %) affaasa missaat taama naliliipput ($p < 0,01$). Taamatuttaaq kommunit akornanni assigiinngissuteqarpoq, Qaasuitsup Kommunionut (32 %), Qeqqata Kommunionut (32 %), Kommuni Kujallermullu (30 %) sanilliullugit, Kommuneqarfik Sermersuumit peqataasut pingasuugaangata marluk inulaartut (61 %) kinguaassiuutitigut innarliisarneq najukkami annertoorejussuarmik imal. annertuumik ajornartorsiutaasut nalilerpaat ($p < 0,01$). Illoqarfimmi nunaqarfimmiluunniit najugaqarneq apeqqutaavortaaq. Taamaasillutik peqataasut nunaqarfimmi najugallit 51 %-iisa, illoqarfimmi najugallit 16 %-iinut sanilliullugit, najukkami annikitsumik ajornartorsiutaanerapaat ajornartorsiutaanngivinnerarluguluunniit ($p < 0,01$).

Illoqarfimmi nunaqarfimmiluunniit najukkaminni kinguaassiuutitigut innarliisarnerup ajornartorsiutaaneramik ilisimanninnginnerartut, kinguaassiuutitigut innarliikkanik ilisimasaqarnerup annertussusia ilutigalugu ikiliartorput. Kinguaassiuutitigut innarligaasunik ilisimasaqanngitsut pingasuugaangata ataaseq sinnilaarlugu (34 %), kinguaassiuutitigut innarliisarneq illoqarfimmi nunaqarfimmiluunniit najugarisimasami annertoorejussuarmik annertuumilluunniit ajornartorsiutaasimanerapaat, kinguaassiuutitigut innarligaasimasunik ilisimasallit 46 %-iisa, kinguaassiuutitigut innarliisarneq illoqarfimmi nunaqarfimmiluunniit najugarisimasaminni annertoorejussuarmik annertuumilluunniit ajornartorsiutaanerapaat. Namminneq kinguaassiuutitigut innarligaasimanerartut affai inulaartut (49%) kinguaassiuutitigut innarliisarnerup illoqarfimmi nunaqarfimmiluunniit najugarisimasami annertoorejussuarmik annertuumilluunniit ajornartorsiutaasimanerapaat. Tamatuma saniatigut kinguaassiuutitigut innarligaasimasunik ilisimasaqanngitsut 24 %-iisa najukkami kinguaassiuutitigut innarliisarnerup ajornartorsiutaaneranut apeqqummut naluara akissutigaaq, kinguaassiuutitigut innarligaasimasunik ilisimannittut 16 %-iisa naluara akissutigaaq, namminnerlu kinguaassiuutitigut innarligaasimanerartut 12 %-iisa naluara akissutigaaq ($p < 0,01$).

Kinguaassiuutitigut innarliisarnermut tunngatillugu paasititsiniaanerit paasissutissiinerillu immikkut sunniuteqartut

Tusagassiuutitigut paasititsiniaaneq Kuserarnerup Siaruaanneratut qulequtserlugu MIBB-p suliniutaanut ilaavoq. Sammisaaq pillugu paasititsiniaanerup sunniutigisinnaajumaagai kingusinnerusukkut naliliivigisinnaajumallugit paasititsiniaanerillu paasissutissiinerilluunniit allat pillugit innutaasut ilisimasaat isumaallu ersersinniarlugit, ima apeqquteqartoqarpoq:

'Meeqqanik kinguaassiuutitigut innarliisarnermut tunngatillugu paasissutissiinerimik ilinnut immikkut sunniuteqartumik eqqaasaqarsinnaavit?'

'Suna?'

'Qanoq sunniuteqarpa?'

Pingasuugaangata marluk inulaartut (65 %) kinguaassiuutitigut innarliisarneq pillugu paasititsiniaaneramik paasissutissiinerilluunniit immikkut sunniuteqartunik eqqaasaqarsinnaanngillat. Arnat angutillu, illoqarfimmi nunaqarfimmiluunniit najugaqarneq, suliffeqarneq suliffeqannginnerluunniit assigiinngissuteqanngillat. Ukiogatigiaanili assigiinngissuteqarpoq 18-iniit 24-inut ukiullit (26%) 65-ileereersimasullu (25 %) 25-iniit 65-inik ukiulinnut (38 %) sanilliullugit procentinngorlugit ikinnerusut paasititsiniaaneramik paasissutissiinerimillu sunniutilimmik eqqaasaqarsinnaaneraput ($p = 0,03$). Kommunittaaq akornanni assigiinngissuteqarpoq, Qaasuitsup Kommunioni procentinngorlugit amerlanerpaat (41 %), Qeqqatalu Kommunioni procentinngorlugit ikinnerpaat (28 %) paasititsiniaaneramik eqqaamasaqarneraput ($p = 0,09$). Kinguaassiuutitigut innarligaasimasunik ilisimasaqarnerup annertussusaa aamma apeqqutaavoq, kinguaassiuutitigut innarligaasunik ilisimasaqanngitsut procentinngorlugit ikinnerpaat, paasititsiniaaneramik eqqaamasaqarneraput (20 %). Kinguaassiuutitigut innarligaasimasunik ilisimasallit 41 %-ii, kinguaassiuutitigut innarliisarneq pillugu paasititsiniaaneramik eqqaasaqarsinnaapput, namminnerlu kinguaassiuutitigut innarligaasimasut 44 %-ii, paasititsiniaaneramik eqqaamasaqarneraput ($p < 0,01$). Pineqartoq pillugu paasissutissanik eqqaamannittut, TV-kkut takutitassiat radiokkullu tusagassiat naatsut, aviisini allaaserisat, atuagassiaaqqat, innuttaasunik ataatsimiisitsinerit, isiginnaartissutit il.il. eqqaavaat. Taamatuttaaq pisortaqarfiit peqatigiiffillu soorlu Tasiorta, Paarisa Meeqqallu Inuunerissut / Bedre Børneliv eqqaaneqarput.

7.5 Isummat iliuuseqarnissamullu piareersimaneq

Meeqqap kinguaassiuutitigut innarligaaneranut ersiutit paasisinnaanerit ajornakusoorsinnaavoq. Pasitsaassineq tunngavigalugu iliuuseqarniarneq akimmiffissarpasuaqarsinnaavortaaq. Taamaammat pasitsaassinerup qisuariarfiginissaa ajornakusoorsinnaavoq. Taamaammat inersimasut kinguaassiuutitigut innarligaasoqarneramik pasitsaassinerminnik ilisimasaqarnerminnilluunniit nalunaarutiginninissaannut sakkussinnissaannut alloriarneq siulleq tassaavoq, innuttaasut iliuuseqarnissamut piareersimanerisa iliuuseqarnissamullu akimmiffissaqarsinnaanerisa paasisaqarfiginissaat. Innuttaasut meeqqanik kinguaassiuutitigut innarliisarnerup iliuuseqarfiginissaanut suleqataanissamut periarfissaasa akimmiffissaasalu suuneri qulaajaaviginiarlugit, innuttaasut iliuuseqarnissamut piareersimassusaat inuit ataasiakkaat meeqqat kinguaassiuutitigut innarlerneqarnerannut pasitsaassinerit ilisimasaqarnermulluunniit tunngatillugu iliuuseqarnissamut

piareersimassusaat, namminnerlu tigussaasumik iliuseqarnissamut periarfissaqarnermut paasinnittarnerat tunngavigalugu ersersinneqarpoq. Tamanna inuit ataasiakkaat iliuseqarnissamut nukissaqarnerat akimmiffissaqarnerallu pillugit apeqquteqarnikkut – apeqqutit isummiussaagallartunik tunngaveqartut isummerfigalugit misilittakkallu tigussaasut aallaavigalugit ersersinneqarpoq.

Meeqqap kinguaassiuutitigut innarlīgaanerani pasitsaassinermi iliuseqarnissamut piareersimaneq

Meeqqap kinguaassiuutitigut innarlīgaanerani pasitsaassineq ersersinniarlugu ima apeqquteqartoqarpoq:

'Meeqqamik kinguaassiuutitigut innarlerneqarsimasumik pasitsaassaqsarimavit?'

'Pasitsaassinerit allamut oqaluttuaraajuk?'

'Kina oqaloqatigaajuk?'

Misisuisitsinermi peqataasut katillugit 29 %-ii arnat (35 %) angutinit (22 %) amerlanerusut, meeqqap kinguaassiuutitigut innarlīgaanerani pasitsaassisimapput ($p < 0,01$). Qassinik ukioqarneq, kommunimi sorlermi-, illoqarfimmi nunaqarfimmiluunniit najugaqarneq suliffeqarnerluunniit, meeqqat kinguaassiuutitigut innarlīgaanerannik pasitsaassaqsarimanermut apeqqutaangillat. Nunalli immikkoortuani sumingaanerineq assigiinngissuteqarpoq, misissuisitsinermi peqataasut Kitaata qeqqaneersut (25 %) Tunumeersullu (23 %) sisamaagaangata ataaseq Avannaaneersut (34 %) Kujataaneersullu (33 %) pingasuugaangata ataaseq pasitsaassaqsarimasarpoq ($p = 0,10$). Inuusutissarsiutigalugu namminnerluunniit piumasutsiminnik meeqqanik inuusuttunillu sullissisut procentingorlugit amerlanerpaat, kinguaassiuutitigut innarlīgaasumik pasitsaassisimapput. Taamaasillutik namminneq piumasutsiminnik inuusutissarsiutigaluguluunniit meeqqanik inuusuttunillu sullissisut akornanni 41 %-it, inuusutissarsiutigalugu namminnerluunniit piumasutsiminnik meeqqanut inuusuttunullu attuumassuteqanngitsunik suliiallit akornanni 20 %-it pasitsaassisimapput ($p < 0,01$).

Najugaqarfiup eqqaani ataqatigiissutut ataatsimoortutullu misigisimaneq meeqqamullu kinguaassiuutitigut innarliisimanermik pasitsaassisimaneq imminnut ataqatigiipput. Misissuisitsinermi peqataasut pingasuugaangata ataaseq sinnilaartut (34%) najukkap eqqaanut annertuumik annertoourujussuarmilluunniit ataqatigiinnermik ataatsimoornermillu misigisaqsarimasut, meeqqamik kinguaassiuutitigut innarlīgaasimasumik pasitsaassisimapput. Peqataasut sisamaagaangata ataaseq (25 %), najukkap eqqaani ataqatigiinnermik ataatsimuussutsimillu annikitsumik annikitsuararsuarmilluunniit misigisaqartut, pasitsaassaqsarimapput ($p = 0,06$). Taamaasillutik pasitsaassisimasut najukkap eqqaani ataqatigiinnerup ataatsimuussutillu annikilliarturnera ilutugalugu ikiliartorput.

Taamatutaaq najukkap eqqaani meeqqanut akisussaasutut misigisimaneq meeqqanillu kinguaassiuutitigut innarlīgaasimasunik pasitsaassisimaneq imminnut ataqatigiipput. Misissuisitsinermi peqataasut akornanni meeqqanut najukkap eqqaaniittunut annertuumik annertujaamilluunniit akisussaasutut misigisimasut pingasuugaangata ataaseq sinnilaartoq (34 %), annikitsumillu akisussaasutut akisussaangitsutulluunniit misigisut sisamaagaangata ataaseq sinnilaartoq (26 %), meeqqanik kinguaassiuutitigut innarlīgaasimasinnaasunik pasitsaassisimapput ($p = 0,02$).

Sammisamik nalinginnaasumik soqutiginninneq pasitsaassisimanerlu aamma imminnut ataqatigiipput. Taamaasillutik sammisamik annertuumik annertujaamilluunniit soqutiginnittut 32 %-ii, annikitsumillu soqutiginnittut soqutiginningsutullu 23 %-ii pasitsaassisimapput ($p = 0,03$).

Kinguaassiuutitigut innarlīgaasunik ilisimasaqarnerup annertussuaa pasitsaassisimanerlu assigiinngissuteqangaatsiarput. Ilisimasaqanngitsut 9 %-ii, ilisimannittut 37 %-ii namminnerlu kinguaassiuutitigut innarlīgaasimasut 39 %-ii pasitsaassisimapput ($p < 0,01$).

Meeqqap kinguaassiuutitigut innarlīgaasimanissaanik pasitsaassisimasut akornanni, sisamaagaangata pingasut (76 %) peqataasut tamakkeraanni – tallimaagaangata ataatsip pasitsaassineq allanut oqaluttuarisimavaa. Arnat angutillu pasitsaassinerminnik qanoq akulikitsigisunik allanut oqaatiginnittarsimanerat assigiippoq. Pasitsaassinermik allanut oqaatiginnittut utoqqaliartorneq ilutugalugu amerliartorput. Taamaasillutik 18-iniit 24-inut ukiullit affaasa (50 %), 35-ileereersimasullu 82 %-iisa pasitsaassineq pillugu allanik oqaloqateqsarimapput ($p < 0,01$). Ilinniartut (87 %) suliffillillu (83 %) suliffeqanngitsunut (60 %) akissutigisinnaasatullu toqqagassamik alla-mik toqqaasunut (54 %) sanilliullugit, pasitsaassineq allanut oqaluttuarigajunneruaat.

Pasitsaassinermik allanut oqaluttuarneq illoqarfimmi nunaqarfimmiluunniit najugaqarneq apeqqutaalluni assigiinngissuteqarpoq. Taamaasillutik illoqarfimmi najugallit 79 %-iisa, nunaqarfimmilu najugallit 57 %-iisa pasitsaassinertik allanut oqaluttuarisimavaat ($p = 0,03$). Tamatuma saniatigut nunap immikkoortui assigiinngissuteqarput, Kitaata Qeqqani (86 %) Avannaanilu (74 %), pasitsaassinermik allanut oqaluttuarsimasut, Kujataani (67 %) Tunumilu (33 %) pasitsaassaminnik oqaluttuarsimasunut sanilliullugit amerlanerupput ($p < 0,01$).

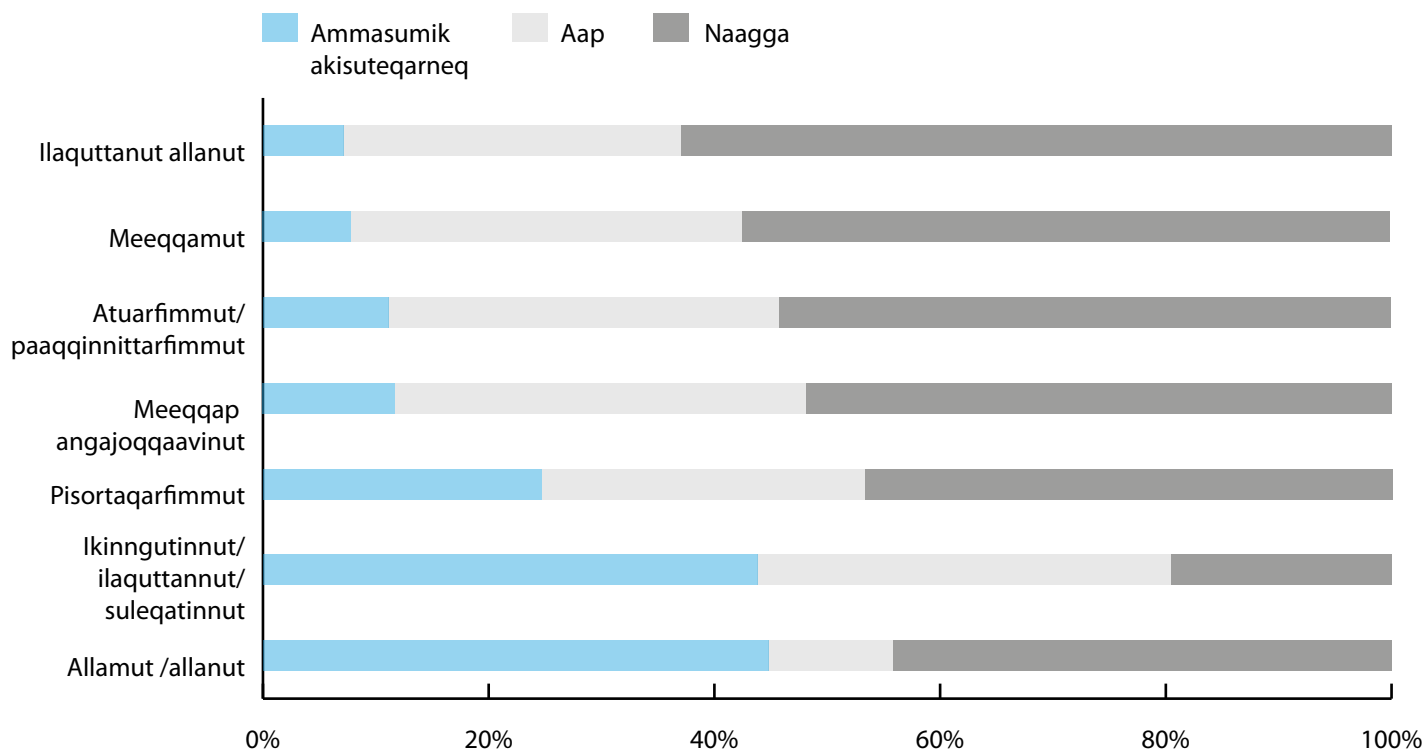
Meeqqanik inuusuttunillu sullissisut (82 %), namminneq piumasutsiminnik inuusutissarsiutigaluguluunniit meeqqanik inuusuttunillu sullissisunut (71 %) sanilliullugit, pasitsaassinertik allanut oqaluttuarigajunneruaat ($p = 0,07$). Pasitsaassinerep allanut oqaluttuarisimaneranut nammineq kinguaassiuutitigut innarlīgaasunik ilisimasaqarnerup qanoq annertutiginera apeqqutaavoq. Taamaasillutik kinguaassiuutitigut innarlīgaasimasunik ilisimasaqanngitsut 72 %-iisa pasitsaassinertik allanut oqaluttuarisimanerapaat, kinguaassiuutitigut innarlīgaasimasunik ilisimasallit 84 %-iisa, pasitsaassinertik

allanut oqaluttuarisimavaat, namminnerlu kinguaassiuutitigut innarlīgaasimasut 65 %-iisa pasitsaassinertik allanut oqaluttuarisimavaat (p=0,01).

Pasitsaassinertik kimut oqaluttuarisimaneraat pillugu apeqquummut, peqataasut siullermik ammasumik – tassalu akissutissanik toqqagasaqaratik akissuteqarnissamut periarfissineqarput. Tamatuma kingorna akissutaasinnaasut apersuisunit atuarneqarput (akissutaasinnaasut akissutillu immikkoortiterneqarnerat titartaganngorlugu takussutissiami 13-imi takuneqarsinnaavoq).

Titartaganngorlugu takussutissiaq 13. Meeqqap kinguaassiuutitigut innarlīgaanera pillugu allamik oqaloqateqarneq (N=155).

Misissuisitsinermi peqataasut apeqquummut akissutaat, akissutaasinnaasunullu atuarneqartunut akissutaat titartaganngorlugu takussutissiami 13-imi takutinneqarpoq. misissuisitsinermi peqataasut pasitsaassinertik namminneq ikinngutiminnut/ilaquttaminnut/suleqatiminnut oqaluttuarigajunnerugaat, titartaganngorlugu takussutissiami – akissutinissaaq ammasuni aamma qaffasinnerasaasq – takuneqarsinnaavoq (80 %). Affai sinneqartut pasitsaassinertik pisortaqarfimmu saaffiginissutigisimavaat.

Kinguaassiuutitigut innarlīgaasumik pasitsaassinerup allanut oqaatigineqartannginnera amerlasuunik patsiseqarsinnaavoq, pasitsaassinerilli tunngavissaqartut nalunaarutigisassaammata akimmiffiusinnaasut paasisaqarfiginerunissaat pingaaruteqarpoq. Meeqqanik kinguaassiuutitigut innarlīgaasunik pasitsaassinerup allanut oqaluttuarinissanut akimmiffiusinnaasut ersersinniarlugu, pasitsaassaminnik allanut oqaluttuarsimangitsut ima aperineqarput:

'Pasitsaassinerpit oqaluttuarinnginneranut suna pissutaava?'

Misissuisitsinermi peqataasunit pasitsaassinerminnik allanut oqaluttuarsimangitsunit 48-init (24 %), 23 %-it naluara akissutigaaq 77 %-illu tunngavilersuuteqarlutik. Tunngavilersuutaasut assigiinngillat oqaatigineqarajunnerilli ilagaat; qanoq pisoqarsimanera pillugu paasisutissanik sukumiisunik amigaateqarneq; innarlerneqartoq eqqarsaatigalugu allanut oqaatiginninnginneq; saaffissaaleqineq; mianernarmat/peqqusilleqinarpallaarmat. Nipangiussisussaatitaaneq-, akulerukkusunnginneq-, pisoq pillugu nalorneq-, innarlīgaasup oqaluttuarumanginnera-, inuit oqaluserinninnerisa mianersuuttariaanera, patsisaasutut aamma ilanngunneqarput. Tamatuma saniatigut pasitsaassinerup oqaluttuarinnginneranut, peqataasup nammineq kinguaassiuutitigut innarlīgaasimanera tunngavilersuutit ilagaat.

Meeqqap kinguaassiuutitigut innarlīgaaneranik ilisimanninnermi iliuuseqarnissamut piareersimaneq

Kinguaassiuutitigut innarlīgaasumik pasitsaassineq ilisimasaqarnerlu nalunaaruteqarnissamut akimmiffeqarnikkut assigiinngissuteqarsinnaapput. Meeqqap kinguaassiuutitigut innarlīgaaneranik tigussaasumik ilisimasaqarneq ima apeqquteqarnikkut ersersinneqarpoq:

'Meeqqamik kinguaassiuutitigut innarlerneqarsimasumik pisortanullu nalunaarutigineqarsimangitsumik ilisimasaqarsimavit?'

'Ilisimasat allanut oqaatigaajuk?'

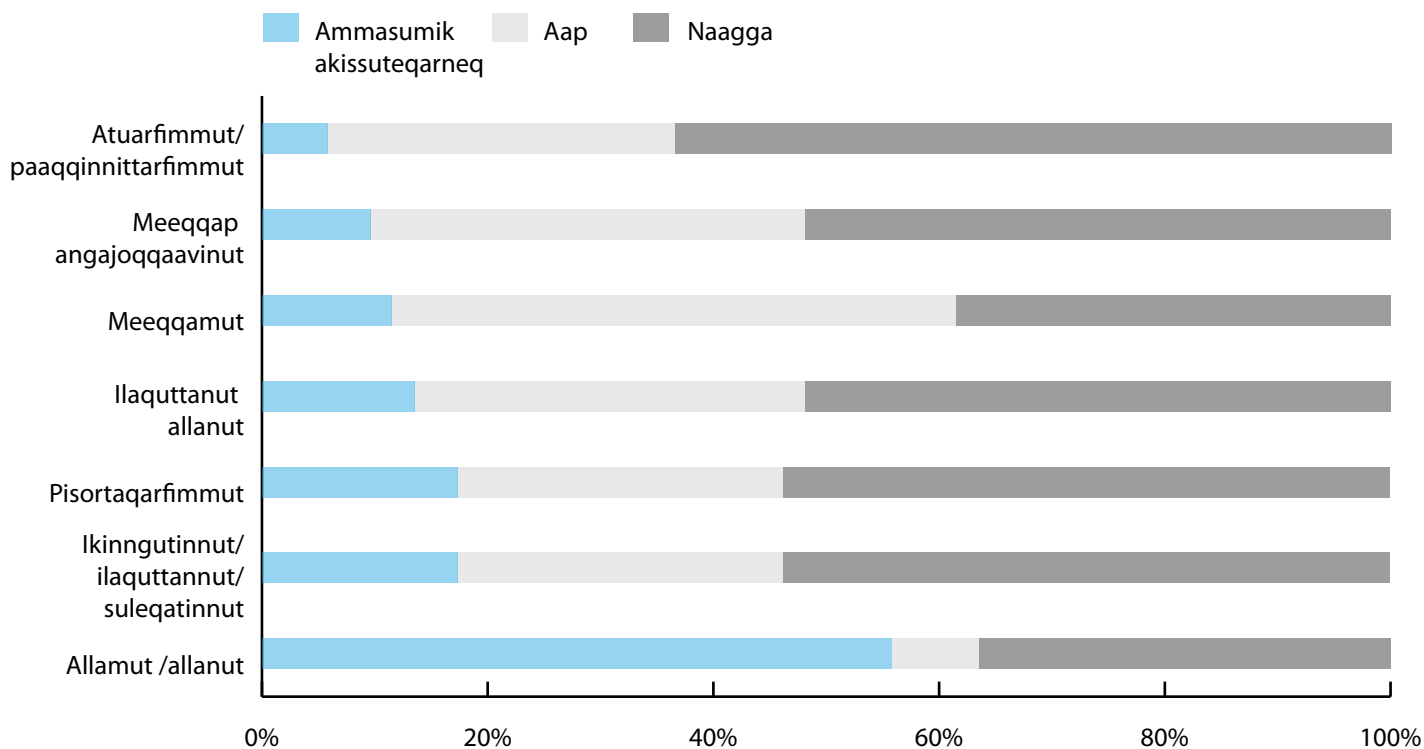
'Kina oqaloqatigaajuk?'

Katillugit 104 (15 %) meeqqamik kinguaassiuutitigut innarlerneqartumik pisortanullu nalunaarutigineqanngitsumik ilisimasaqarnerarput. Meeqqap kinguaassiuutitigut innarlīgaanerani pasitsaassisimasut akornanni 34 %-it pisortanut nalunaarutigineqanngitsumik ilisimasaqarnerarput. Arnat (19 %) angutinut (11 %) sanilliullugit amerlanerusut meeqqamik kinguaassiuutitigut innarlīgaasumik pisortanut nalunaarutigineqanngitsumik nalunngisaqarnerarajunnerupput ($p < 0,01$). Arnat inuusunnerit utoqqaanernut sanilliullugit amerlanerusut meeqqamik kinguaassiuutitigut innarlīgaasumik pisortanut nalunaarutigineqanngitsumik nalunngisaqarnerarajunnerupput. Taamaasillutik 18-iniit 24-inut ukiullit 24 %-ii, 25-iniit 43-nut ukiullit 25 %-ii, 35-iniit 59-inut ukiullit 18 %-ii kiisalu 60-it sinnerlugit ukiullit 7 %-ii meeqqamik kinguaassiuutitigut innarlīgaasumik pisortanut nalunaarutigineqanngitsumik nalunngisaqarnerarajunnerupput ($p = 0,09$). Angutini assigiinngissuteqanngilaq. Arnani Kitaata qeqqaneersut Avannaaneersunut (17 %) Kujataaneersunut (11 %) Tunumeersunut (0 %) sanilliullugit procentinngorlugit amerlanerusut (24 %) pisortanut nalunaarutigineqanngitsumik ilisimasaqarnerarput ($p = 0,04$). Arnat akornanni ilinniartut (33 %) suliffilinnut (17%) suliffeqanngitsunut (14%) imal. akissutissatut toqqagassamik alla-mik toqqaasunut (22 %) sanilliullugit, kinguaassiuutitigut innarlīgaasunik pisortaqaarfimmuut nalunaarutigineqanngitsunik nalunngisaqarnerarajunnerupput ($p = 0,09$). Angutini inuusutissarsiutigalugu namminerluunniit piunmassutsumik meeqqamik sullissisuusimasut, meeqqamik sullissisuunngitsunut (9 %) sanilliullugit procentinngorlugit amerlanerusut (17 %) kinguaassiuutitigut innarlīgaasunik pisortaqaarfimmuut nalunaarutigineqanngitsunik ilisimasaqarsimanerarput ($p = 0,05$). Arnat akornanni assigiinngissuteqanngilaq.

Meeqqamik kinguaassiuutitigut innarlīgaasunik pisortaqaarfimmuut nalunaarutigineqarsimanngitsunik ilisimasaqarsimasut affaasa ilisimasatik allanut oqaluttuarisimavaat ($N = 51$). Ilisimasaminnik oqaluttuarisimasut utoqqaliartorneq ilutigalugu amerliartorput. Taamaasillutik 18-iniit 24-inut ukiullit 31 %-iisa, 25-iniit 59-inut ukiullit 53 %-iisa 60-ileereersimasullu 83 %-iisa ilisimasatik allanut oqaluttuarisimavaat ($p = 0,06$).

Ilisimasap kimut oqaatigisimanera pillugu apeqqummut, peqataasut siullermik akissutissamik toqqagasinnaqit ammasumik akissuteqarsinnaatinneqarput. Tamatuma kingorna akissutaasinnaasut tulleriarlugit apersuisumit atuarneqarput (akissutaasinnaasut akissutaasullu agguataarneqarneri titartaganngorlugit takussutissiami 14-mi takuneqarsinnaapput).

Titartaganngorlugit takussutissiaq 14. Meeqqap kinguaassiuutitigut innarlīgaanera pillugu allamik oqaloqateqarneq ($N = 51$).

Titartaganngorlugit takussutissiami 14-mi amerlanerit ilisimasatik ikinngutinut/ilaquttanut/suleqatinut oqaatigisimaneraraat takuneqarsinnaavoq, pingasuugaangatalu marluk meeqqamut oqaatigisimanerarpaat. Akissutaagajunnerit amerlanersaat akissutaasinnaasutut toqqagassamut alla-mut tupput malitsigalugit akissutaasinnaasutut toqqagassat 'ikinngutikka/ilaquttakka/suleqatikka' kiisalu 'pisortaqaarfik'. Peqataasut affai inortut (46 %) ilisimasatik pillugu pisortaqaarfimmik oqaluussimapput.

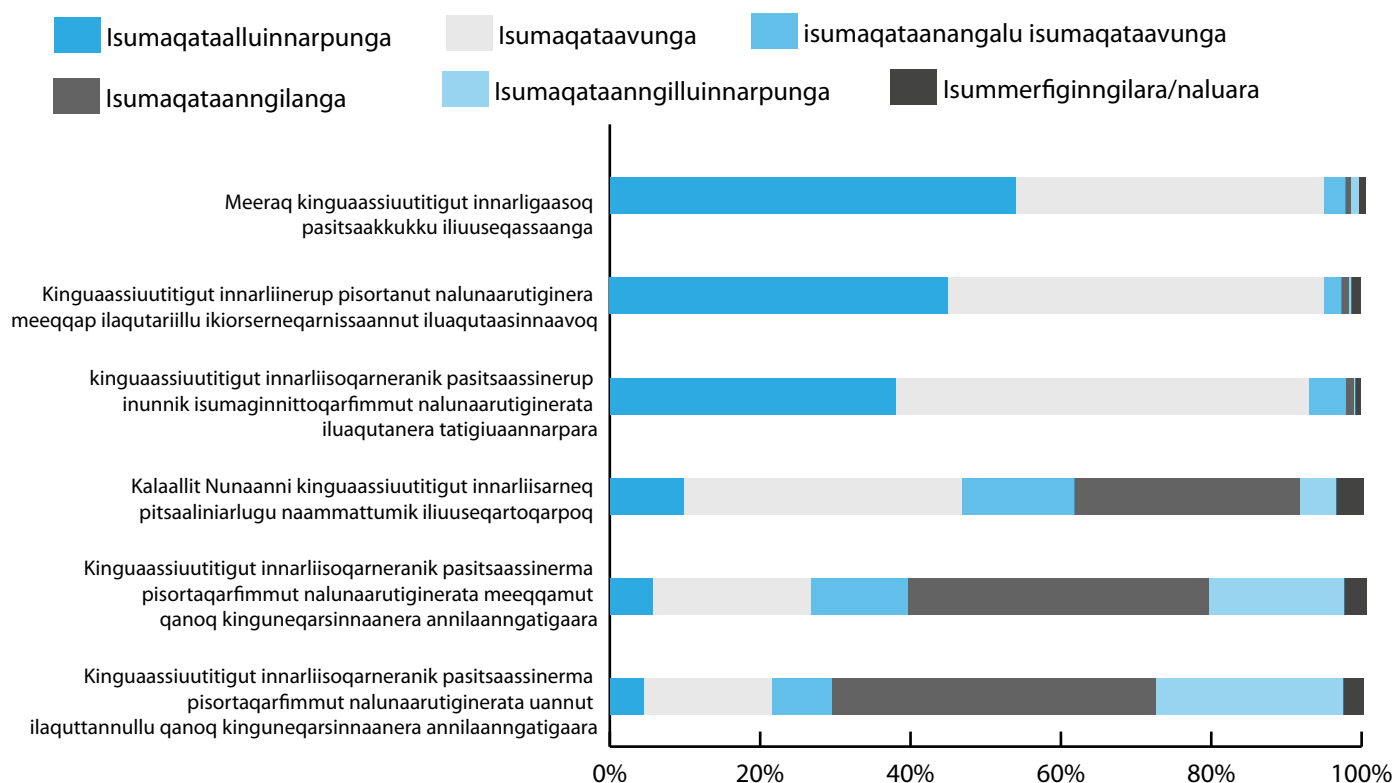
Meeqqat kinguaassiuutitigut innarlīgaasimasut pillugit ilisimasat allanut oqaatiginissaannut akimmiffissaasinnaasut paasisaqarfigineruniarlugit, ima apeqquteqartoqarpoq:

'Pasitsaassinerpit oqaluttuarinnginneranut suna pissutaava?'

Ilisimasaminnik allanut anitsisimangitsut amerlanersaat (86 %), tunngavilersuuteqarput, ikittuinnaallu (14 %) akissutaassinaasutut toqqagassaq naluara toqqarpaat. Ilisimasamik allanut oqaatiginninginermut patsisaasut assigiinngitsut amerlaqaat, tunngavilersuutaagajunnerpaarli tassaavoq innarlerneqartoq eqqarsaatigalugu nipangiussineq, ilisimaligarlu innarlerneqartumit allanut isertuussassatut oqaatigisimagaa. Tamatuma saniatigut innarliinerup qangali pisimasuunera innarligaasimasullu maanna inersimasunngoreersimanera nassuiaatit ilagaat. Tunngavilersuutit ilaat marluk tassaapput, meeraagamik qanoq iliornissartillu nalugamikku, imal. saaffissaqannginnamik. Tunngavilersuutini ataasiakkaani taaneqarsinnaapput: innarliisumut sooraneg; akuliukkusunnginneq; allanit isumagineqarnera; ilaqutaamat; meeraq sooranerulersikkusunngagu matoqqanerulersikkusunngulu; allanit tusatsiagaannaamat; ataatsip puigorsimavaa; ataatsip uppernarsaatissaqannginnera pissutigalugu upperineqannginnissaq sooragaa.

Innutaasut iliuuseqarnissamut piareersimanerat annertunerusumik qulaajaaviginiarlugu, takorloorsinnaasanut isummanullu tunngatillugu oqaatigineqartut ilanngunneqarput. Oqaatigineqartut titartaganngorlugu takussutissiami 15-imi takuneqarsinnaapput.

Titartaganngorlugu takussutissiaq 15. Kinguaassiuutitigut innarliisoqarneranik pasitsaassinermi, kinguaassiuutitigut innarliinerit isummerfiginerannut iliuuseqarnissamullu piareersimanermut tunngatillugu oqaatigisanut isumaqataaneq. (N=690-692).

Meeqqamik kinguaassiuutitigut innarligaasumik pasitsaassinermi amerlanerpaat iliuuseqarumanerat, titartaganngorlugu takussutissiami 15-mi takuneqarsinnaavoq; pasitsaassinermik inunnik isumaginnittoqarfimmut nalunaaruteqarnerup iluaqutaanissaanut annertuumik tatiginninneq; kiisalu pisortaarfimmut nalunaaruteqarnerup meeqqap ilaqutariillu ikiorserneqarnissaannut iluaqutaasinnaanera (procentinngorlugit kisitsisit ilanngussa 4-mi takukkit). 47 %-it inulaartut Kalaallit Nunaanni kinguaassiuutitigut innarliisarneq pinaveersaartinniallugu naammattumik iliuuseqartoqarneranut isumaqataapput isumaqataalluinnarlutilluunniit. Pasitsaassinerup pisortaarfimmut nalunaarutiginerata kingunerisinnaasaanik annilaanngateqarneraanermut, peqataasut sisamaagaangata ataaseq sinnilaartup (27 %) isumaqataaffigaa isumaqataaffigilluinnarluguluunniit. Pasitsaassinerup pisortaarfimmut nalunaarutigineragut imminut ilaqtannullu kingunerisinnaasai, tallimaagaangata ataasip (22 %) annilaanngatigai.

Tulliuttumi peqataasut oqaatigineqartunut ataasiakkaanut tamanut isumaqataaner, suaassuseq-, ukioqatigijaa-, nunap immikkoortui kommunillu-, meeqqanik inuusuttunillu sullissineq kiisalu kinguaassiuutitigut innarligaasimasunik ilisimasaqarnerup annertussusia tunngavigalugit, assigiinngissutsit ersersinneqarput.

'Kalaallit Nunaanni kinguaassiuutitigut innarliisarneq pitsaaliniarlugu naammattumik iliuseqartoqarpoq.'

Kalaallit Nunaanni kinguaassiuutitigut innarliisarneq pitsaaliniarlugu naammattumik iliuseqartoqarneranut isuma angutini arnanilu assigiinngissuteqanngilaq.

Affangajaasa (46 %) taama oqaaseqarneq isumaqataaffigaat, pingasuugaangatalu ataaseq sinnilaartoq (35 %) isumaqataanani. 25-iiit 64-inut ukiullit (38 %) inuusunerpaanut (18-iiit 24-inut ukiulinnut) (22 %) 65-illu sinnerlugit ukiulinnut (29 %) sanilliullugit, taama oqaaseqarneq isumaqataaffigajunnginneruaat ($p=0,04$). Suliffeqanngitsut suliffilinnut (39 %) ilinniartunut (39 %) akissutissatullu toqqarneqarsinnasumik alla-mik toqqaasunut (31 %) sanilliullugit, procentinngorlugit ikinnerpaat (22 %) taama oqarneq isumaqataaffiginngilaat ($p=0,10$). Nunap immikkoortui assigiinngissuteqarput, Kitaata qeqqani (43 %) Avannaaneersunut (30 %), Kujataaneersunut (28 %) Tunumeersunullu (19 %) sanilliullugit procentinngorlugit amerlanerusut taama oqarneq isumaqataaffiginngilaat ($p<0,01$). Taamatutaaq kommunit akornanni assigiinngissuteqarpoq, Qaortup kommuniani isumaqataanninneq procentinngorlugu annertunerulluni (43 %) tulliullutik Kommuneqarfik Sermersooq (38 %), Qaasuitsup Kommunian (31 %) kiisalu Kommune Kujalleq (29 %) ($p<0,01$). Illoqarfimmi najugallit (37 %) nunaqarfimmi najugalinnut sanilliullugit (23 %) taama oqaaseqarnermut isumaqataanninnerupput ($p=0,06$). Meeqqanik inuusuttunillu inuusutissarsiuutigalugu namminnerluunniit piomassutsiminnik suliaqartut (43 %), meeqqanik inuusuttunillu sullissinngitsunut (31 %) sanilliullugit taama oqarnermut isumaqataanninnerupput ($p=0,01$). Kinguaassiuutitigut innarligaasunik inuttut nammineq ilisimasaqarnerup qanoq annertutiginera nunatsinnilu kinguaassiuutitigut innarliisarneq pitsaaliniarlugu naammattumik iliuseqartoqarneraanermut isumaqataaneq assigiinngissuteqarpoq. Taamaasillutik kinguaassiuutitigut innarligaasimasunik nalunngisallit (42 %), kinguaassiuutitigut innarligaasunik nalunngisaqanngitsunut (32 %), namminerlu kinguaassiuutitigut innarligaasimasunut (25 %) sanilliullugit, taama oqarnermut isumaqataanninnerupput ($p<0,01$).

'Meeqqap kinguaassiuutitigut innarlerneqarneranik pasitsaassiguma arlaannik iliuseqassaanga.'

Kinguaassiuutitigut innarligaasunik pasitsaassinermit iliuseqarnissamat tunngatillugu angutit arnallu assigiinngissuteqanngillat. Taamaasillutik amerlanerpaat (95 %) taama oqarneq isumaqataaffigaat ikittuinnaallu iliuseqarniaratik (2,9 %). Utoqqaanerit (65-issileereersimasut) akornanni procentinngorlugit ikinnerpaat (79 %), 18-iiit 24-inut ukiulinnut (91 %)-, 25-iiit 64-inut ukiulinnut (97 %) sanilliullugit taama oqarneq isumaqataaffigaat ($p<0,01$). Suliffeqanngitsut (88 %), suliffilinnut (95 %)-, ilinniartunut (98 %)-, akissutaasinnaasutullu toqqagassamik alla-mik toqqaasunut (99 %) sanilliullugit, ikinnerusut pasitsaassinermit iliuseqarniarneq isumaqataaffigaat ($p<0,01$).

'Qinnuigissavakkit apeqqutini sisamani tullerni illoqarfik nunaqarfimmiunniit najugarisat aallaavigissagit'

'Kinguaassiuutitigut innarliisarneq pillugu pasitsaassinerma pisortanut oqaatigineragut uannut ilaqtannullu kingunissaa annilaanngatigaara.'

Pingasuugaangata marluk (67 %) kinguaassiuutitigut innarliisarneq pillugu pasitsaassinerup pisortanut nalunaarutigineragut namminermut ilaqtannullu kingunerisinnaasai annilaanngatigaat, tallimaagaangatali ataaseq sinnilaartup (22 %) kingunerisinnaasai annilaanngatiginerarpai. Kingunerisinnaasaanik annilaanngateqarnermut tunngatillugu angutit arnallu akornanni assigiinngissuteqarpoq, angutit (70 %) arnanut (65 %) sanilliullutik taama oqarnermut isumaqataagajunnginnerupput taamaammallu kingunerisinnaasai siooraginagit ($p=0,09$). Ukioqatigiiaat akornanni assigiinngissuteqarpoq, inuusuttut utoqqaanerusunut sanilliullugit kingunerisinnaasaanik annilaanngateqarnerupput. Taamaasillutik 18-iiit 24-inut ukiullit procentinngorlugit ikinnerit (52 %), taama oqarneq isumaqataaffiginngilaat. 25-iiit 64-inut ukiullit amerlanersaasa (70 %), taama oqarneq isumaqataaffiginngilaat, utoqqaanerillu pingasuugaangata marluk isumaqataaffiginngilaat (64 %) ($p<0,01$). Kinguaassiuutitigut innarliinermut pasitsaassinermit pisortanut nalunaarutiginerup kingunerisinnaasaanik annilaanngateqarnermit, nunaqarfimmi illoqarfimmiunniit najugaqarneq apeqqutaavoq. Taamaasillutik nunaqarfimmeersut, illoqarfimmeersunut (21 %) sanilliullugit procentinngorlugit amerlanerusut (30 %), taama oqarneq isumaqataaffiginerarpai ($p=0,06$). Nunap immikkoortuinit suminganneernej assigiinngissuteqarpoq, Tunumeersut 30% Avannaaneersullu 26 % procentinngorlugit amerlanerpaat, Kujataaneersunut (22 %) Kitaatalu qeqqaneersunut (17 %) sanilliullugit, imminnerminnut ilaqtannullu kingunerisinnaasaanut annilaanngateqarnermut isumaqataanerarpai ($p<0,01$). Kommunitaaq akornanni assigiinngissuteqarpoq, Qaasuitsup Kommunian (61 %) Kommunimilu Kujallermit (64 %) najugallit procentinngorlugit ikinnerpaat, Kommuneqarfik Sermersuumit (72 %) Qeqqatalu Kommunianit (74 %) peqataasunut sanilliullugit, taama oqarneq isumaqataaffiginngilaat ($p=0,03$). Suliffeqanngitsut akornanni procentinngorlugit ikinnerpaat (61%) akissutaasinnaasumillu alla-mik toqqaasut (62 %), suliffilinnut (70 %) ilinniartunullu (67 %) sanilliullugit taama oqarneq isumaqataaffiginngilaat ($p=0,07$). Kinguaassiuutitigut innarligaasimasunik nalunngisallit, namminnerli kinguaassiuutitigut innarligaasimannngitsut (73 %), nalunngisaqanngitsunut (64 %) namminnerllu kinguaassiuutitigut innarligaasimasunut (62 %) sanilliullugit, taama oqaaseqarneq isumaqataaffigajunnginneruaat ($p=0,01$). Meeqqanik inuusuttunillu sullissisut (75 %), inuusutissarsiuutigalugu namminnerluunniit piomassutsiminnik meeqqanik inuusuttunillu sullissisuunngitsunut sanilliullugit, taama oqarnermut isumaqataagajunnginnerupput ($p=0,01$).

'Kinguaassiuutitigut innarliisarnermut pasitsaassinerma pisortanut oqaatigineragut meeqqamut qanoq kinguneqarsinnaanera annilaanngatigaara.'

Kinguaassiuutitigut innarliinermut pasitsaassinerup pisortanut nalunaarutigineragut meeqqamut qanoq kinguneqarsinnaanerata annilaanngatigeranut, affai sinnertut (58 %) isumaqataanngillat. Sisamaagaangata ataaseq sinnilaartup (27 %) meeqqamut qanoq kinguneqarsinnaanera annilaanngatigaa. Nunap immikkoortuini suminngaanneerreq assigiinngissuteqarpoq, taama oqarnermut isumaqataanngitsut, Avannaaneersunut, Kujataaneersunut (56 %) Kitaatalu qeqqaneersunut (62 %) sanilliullugit, procentinngorlugit ikinnerpaat Tunumeersuullutik (37 %) ($p=0,08$). Meeqqanik inuusuttunillu sullissisut (65 %), meeqqanik inuusuttunillu inuussutissarsiutigalugu namminnerluunniit piunassutsiminnik sullissisuunngitsunut (54 %) sanilliullugit, taama oqarnermut isumaqataannginnerupput ($p=0,03$).

'Kinguaassiuutitigut innarliinerup pisortanut nalunaarutiginerma meeqqap ilaqutariillu ikiorneqarnissaannut iluaqutaassaaq.'

Misissuisitsinermi peqataasut tamakkingajallutik (95 %) kinguaassiuutitigut innarliinerup pisortanut nalunaarutiginerata, meeqqap ilaqutariillu ikiorneqarnissaannut iluaqutaanissaa isumaqataaffigaa. Angutit arnallu-, ukioqatigijaaat-, illoqarfimmeersut nunaqarfimmeersullu-, nunap immikkoortuanit kommunilluunniit arlaanneersut, suliffillit suliffeqanngitsullu akornanni assigiinngissuteqanngilaq.

'Kinguaassiuutitigut innarliisimanermik pasitsaassinerup isumaginnittoqarfimmut nalunaarutiginerata iluaqutaanissaa upperaara.'

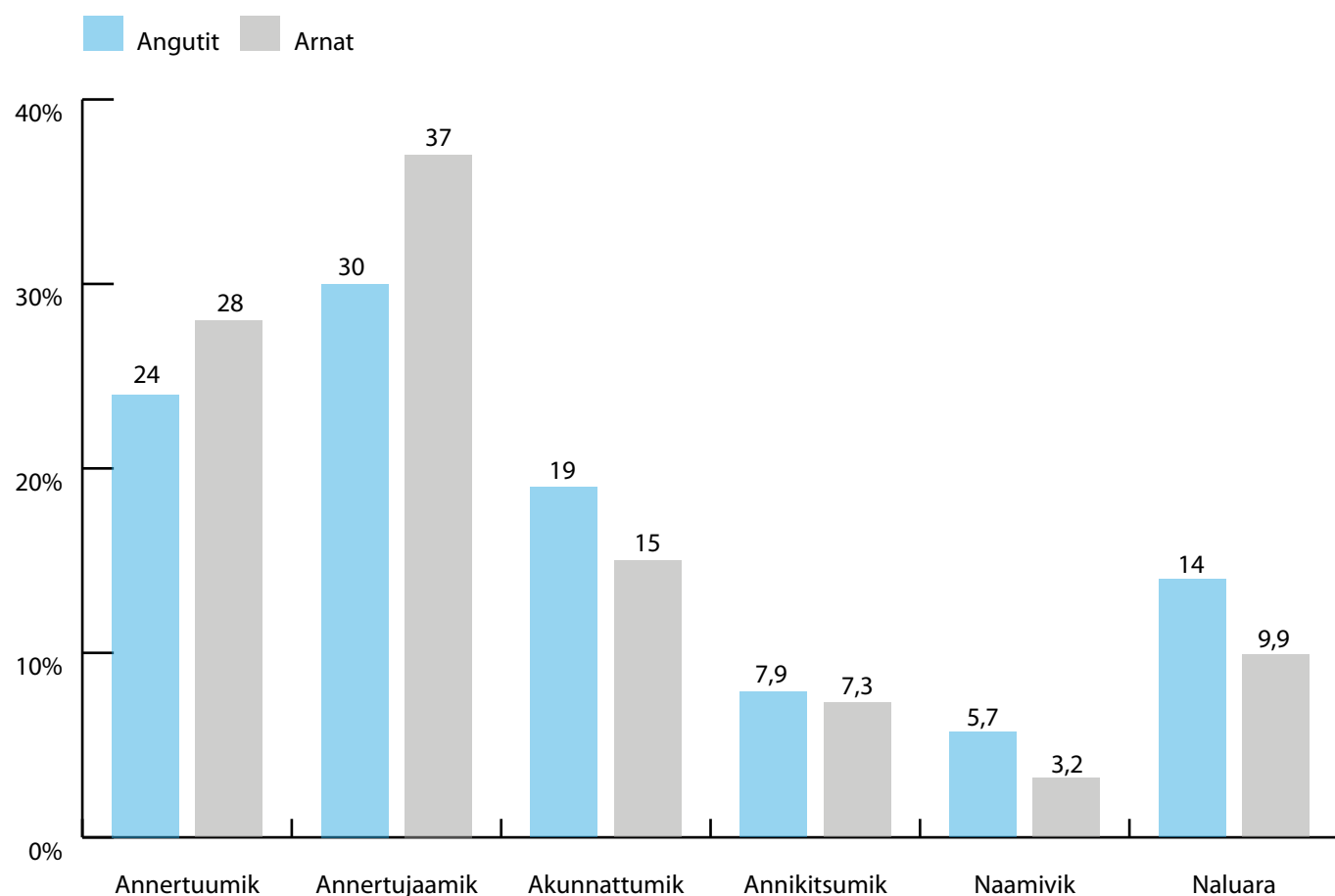
Misissuisitsinermi peqataasut tamangajammik (93 %) kinguaassiuutitigut innarliisarnermik pasitsaassinerup isumaginnittoqarfimmut nalunaarutiginerata iluaqutaanissaa upperaata. Angutit, arnat ukioqatigijaaallu assigiinngissuteqanngillat. Nunaqarfimmi najugallit tamakkerlutik kinguaassiuutitigut innarliisarnermik pasitsaassinerup inunnik isumaginnittoqarfimmut nalunaarutiginerata iluaqutaanissaa upperigaat, illoqarfimmi najugallit 92 %-ii tamatumunnga isumaqataapput ($p=0,07$). Tunumeersut procentinngorlugit ikinnerit (85 %), Kitaata qeqqaneersunut (91%) Avannaaneersunut Kujataaneersunullu (96 %) sanilliullugit, iluaqutaanissaa upperaata ($p<0,01$).

Qeerleraaneq

Kinguaassiuutitigut kanngutaalliornerit – timi attornagu oqaatsillu atorneriniit kinguaassiuutitigut innarliineq ilanngullugu – kinguaassiuutitigut innarliineq ataatsimut taaguutigaa. Kinguaassiuutitigut innarligaarnerup tarnimut timimullu ajoqusiineranut, qanoq innarligaaneq, innarliinerup annertussusaa innarligaasullu innarlerneqarnermini misigisaa apeqqutaapput. Taamatuttaaq innarligaasimanerup kingorna avatangiisit tapersuinerat illersuinerallu ajoqusiinermut sunniuteqarpoq. Kinguaassiuutitigut kannguttaalliorfigineqarneq – soorlu kinguaassiuutinik ivianginillu attuanninnikkut – inuup killisarititaanik qaangiineruvoq. Nunatsinni qeerleraaneq ilisimaneqarpoq. Soorlu nalinginnaasumik timikkut attorneqarneq assigiinngisumik paasineqarsinnaasartoq, qeerleraannertaaq assigiinngitsunik paasineqartarpoq, ilaasa pinguarnertut isiginerugaat, allat kinguaassiuutinut tunngatillugu killissamik qaangiinertut isigaa. Innutaasut qeerleraannerup killissamik qaangiinertut isiginninnerannik ersersitsiniarnermi ima apeqquteqartoqarpoq:

'Qeerlaattarneq, illit isummat naapertorlugu qanoq annertutigisumik killissamik qaangiinerua?'

Titartaganngorlugu takussutissiaq 16. Qeerleraannerup killissamik qaangiineruneranik isuma (N=690) (p=0,09).

Titartaganngorlugu takussutissiami 16-imi misissuisitsinerup peqataasut amerlanersaasa qeerleraanneq – arnat angutinit amerlanerulaartut – killissamik qaangiinerut isigigaat takuneqarsinnaavoq. Katillugit 12 %-it qeerleraanneq annikitsumik killissamik qaangiinerut qaangiinnerunngitsutulluunniit isigaa (angutini 14 %-it arnanilu 11 %-it), 12 %-it akissutissatut toqqarneqarsinnaasoq naluara toqqarpaat. Inuusuttut inuunerissusaat pillugu 2011-imi misissuisitsinerup, nukappiaqqat 6 %-ii niviarsiaqqallu 14 %-ii ilutiminnik kissaatiginnisamik timi attorlugu (atoqatigiinnertaqanngitsumik) kinguaassiuutitigut misilittagaqarnermik nalunaaruteqarsimanerat takutippaa. Inuusuttut qeerleraanneq pillugu apeqquteqarfigineqanngimmata kissaatiginnisamik ilutiminnik kinguaassiuutitigut misilittagaqarnerat qeerleraannertaqanngilaq. Kisitsisilli nukappiaqqat niviarsiaqqallu amerlaqisut ilutiminnit kinguaassiuutitigut kanngutaalliorfigineqarnermik misigisaqartarnerat paasinarsisippaat (8). Matumani misissuisitsineq nunatsinnilu inuusuttut inuunerissusaat pillugu misissuisitsineq, kinguaassiuutitigut innarliisarneq pinaveersaartitsinerup meeqqat inuusuttullu namminneq kinguaassiuutinik atueriaatsimut tunngatillugu timikkut misigissusaat killiliisinnaassusaallu qitiutillugit, kiisalu iliuuseqarnermik nukappiaqqat niviarsiaqqallu immikkut siunnerfigalugit siusinaartumik iliuuseqarmissaq pillugu, isiginnittariaatsimik pingaarutilimmik tikkuussippat.

Qeerleraannerup killissamik qaangiisutut isigineqarnera ukioqatigiiaani assigiinngissuteqarpoq, utoqqaanerit (60-ileereersimasut), ukioqatigiinnut allanut 10 %-inut sanilliullugit akissutissatut toqqarneqarsinnaasoq naluara toqqarajunneruaat (23 %). Nukarliit (18-iniit 34-inut ukiullit), 35-iniit 60-it sinnerlugit ukiulinnut (14%) sanilliullugit qeerleraannikkut annikitsumik killissamik qaangiineraapput qaangiineraanatilluunniit (8 %) (p<0,001). Kommunit akornanni assigiinngissuteqanngilaq. Illoqarfinni nunaqarfinnilu arnat akornanni assigiinngissuteqarpoq, illoqarfinnerisut nunaqarfinnerisunut (55%) sanilliullugit procentinngorlugit amerlanerit (66 %), qeerleraanneq annertuumik annertujaamilluunniit killissamik qaangiineruneraappaat. Peqataasut nunaqarfimmeersut (24 %) illoqarfimmeersunut (8,4 %) sanilliullugit akissutissatut toqqarneqarsinnaasoq naluara toqqarpaat (p= 0,03). Angutini nunap immikkoortuini assigiinngissuteqarpoq. Avannaanut (51 %), Kujataanut (52 %) Kitaatalu qeqqanut (59 %) sanilliullugit, Tunumi qeerleraannermik killissamik annertuumik annertujaamilluunniit qaangiineraasut ikinnerupput (29 %) (p=0,09). Peqataasut Tunumeersut (29 %), nunap immikkoortuini allaneersunut sanilliullugit akissutissatut toqqarneqarsinnaasoq naluara toqqarajunneruaat, peqataasullu Avannaaneersut (21 %), nunap immikkoortuini allaneersunut sanilliullugit qeerleraannermik killissamik annikitsumik qaangiineraapput qaangiineraannginneraallutilluunniit. Nunap immikkoortuini assigiinngissut taamaattoq arnani aamma takuneqarsinnaagaluarluni naatsorsueqqissaarnikkut qularnaarneqarsinnaanngilaq. Suliffeqarneq suliffeqannginnerluunniit qeerleraannermullu isummerneq assigiinngissuteqarportaaq, peqataasut suliffeqanngitsut (45 %), immikkoortunut allanut pingasuugaangata marlunnut

sanilliullugit, qeerleraannermik annertuumik annertujaamilluunniit killissamik qaangiineraannginneraapput. Gruppinit allanut sanilliullugit suliffeqanngitsut (24 %) naluara akissutigajunneruaat ($p < 0,001$).

Qeerleraannerup killissamik qaangiinertut isummerfiginera – kinguaassiuutitigullu innarliinerup qanoq eqqumaffigineqartiginera assigiinngissuteqarpoq, kinguaassiuutitigut innarliisarnermik annertuumik soqutiginnittut procentinngorlugit amerlanerusut (70 %), annikitsumik soqutiginnittunut soqutiginninngivissunullu (49 %) sanilliullugit, qeerleraanneq annertuumik annertujaamilluunniit killissamik qaangiinerunerarpaat ($p = 0,001$). Qeerleraannerup killissamik qaangiinerunertut isummerfiginera, peqataasut meeqqanut inuusuttunullu najukkap eqqaamiorisanut akisussaaffeqartutut misiginerisa annikilliarturnera ilutigalugu appariartorpoq. Taamaasillutik najukkami meeqqanut eqqaamiorisanut annertuumik annertujaamilluunniit akisussaaffeqartutut misigisut pingasuugaangata marluk (64 %), qeerleraanneq annertuumik annertujaamilluunniit killissamik qaangiinerunerarpaat, annikitsumilli akisussaaffeqartutut akisussaaffeqanngitsutulluunniit misigisut affai sinnilaartut (53 %), taama isumaqarnerarput ($p = 0,02$).

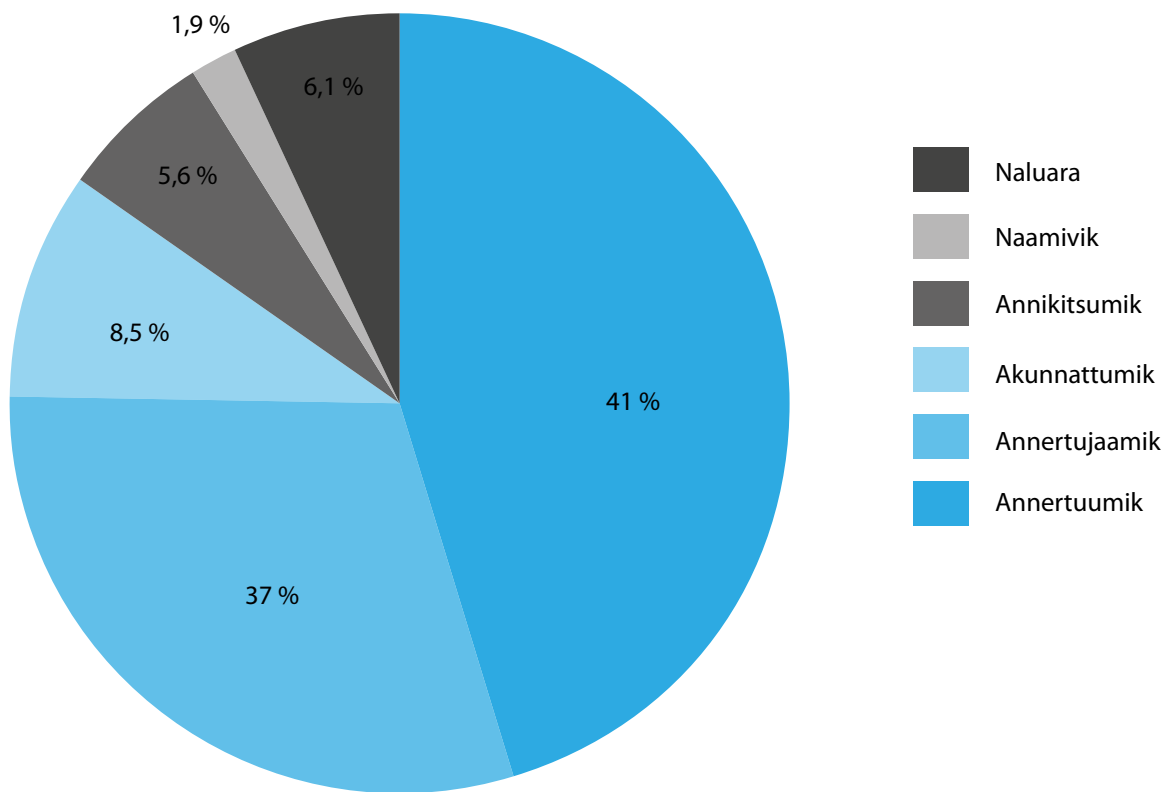
Peqataasut inuussutissarsiutigalugu namminnerluunniit piumassutsiminnik meeqqanik inuusuttunillu sullissinngitsut (15 %), meeqqanik inuusuttunillu sullissinut sanilliullugit (6,1 %) qeerleraannerup killissamik qaangiineranik apeqqummut akissutissatut toqqagassaq naluara toqarajunneruaat ($p < 0,01$). Qeerleraannermik killissamik qaangiinertut isiginnittut, kinguaassiuutitigut innarlugaasunik ilisimanninnerup annertussusaanut naleqqiullugit ersarissumik qaffariaateqarput. Taamaasillutik kinguaassiuutitigut innarlugaasunik nalunngisaqanngitsut 48 %-ii, kinguaassiuutitigut innarlugaasunik nalunngisallit 61 %-iinut, namminnerlu kinguaassiuutitigut innarlugaasimasunut 71% -iinut sanilliullugit qeerleraanneq annertuumik annertujaamilluunniit killissamik qaangiinerunerarpaat ($p < 0,001$).

Meeqqat akornanni kinguaassiuutitigut innarliineq

Kisimiilluni meeraqatinilluunniit peqateqarluni timimik kinguaassiuutinillu atueriaatsimik misissuineq paasiniaaqqissaarnerlu meeqqat nalinginnaasumik kinguaassiuutitigut ineriartornerannut – inersimasumut ikaarsaalernermi inerittumut – ilaavoq. Meeqqat inuusuttullu meeraqatiminnut inuusogatiminnullu kinguaassiuutitigut kannguttaalliorsinnaasarput, tamannalu illuatungeriinnut kingunerluuteqarsinnaavoq. 2011-imi Kalaallit Nunaanni inuusuttut inuunerissusaannik misissuisitsinermi inuusuttut 16 %-ii niviarsiaqqat (21 %) nukappiaqqanit (9 %) amerlanerusut minnerpaamik ataasiarlutik piumassuserinngisaminnik ilutiminnit kinguaassiuutitigut misilittagaqartut takuneqarsinnaavoq (8). Meeqqat akornammi kinguaassiuutitigut kannguttaalliornerit, inersimasut kinguaassiuutitigut innarliinerisulli navianartigisutut isigineqarnerannik ersersitsineq, kinguaassiuutitigut innarliisarnep pinaveersaartinnissaanut alloriarneruvoq siulleq. Tamanna ima apeqquteqarnikkut ersersinneqarpoq:

'Ilaatigut meeqqat inuusuttullu meeraqatiminnik inuusuttoqatiminnillu kinguaassiuutitigut innarliisinnaasarput. Illit isummat malillugu meeqqat meeraqatiminnut kinguaassiuutitigut innarliinerat, inersimasut meeqqanik innarliinerannut sanilliullugu qanoq ilungersunartigisutut nalilerusuppiuk?'

Titartaganngorlugu takussutissiaq 17. Meeqqat inuusuttullu meeraqatiminnut inuusuttoqatiminnullu kinguaassiuutitigut innarliinerisa procentinngorlugit qanoq navianartiginerannik naliliineq (N=690).

Titartaganngorlugu takussutissiami 17-imi meeqqat meeraqatiminnut kinguaassiuutitigut innarliisarnerat inersimasut innarliisarnerrattulli navianartigisutut amerlanernit (77 %) nalilerneqarnera takuneqarsinnaavoq. 8,6 %-it akissutissatut toqqagassaq akunnattoq toqqarpaat, 7,5 %-it annikitsumik navianaateqarneraapput navianaateqanngilluinnarneraallutilluunniit, 6,1 %-illu akissutissatut toqqagassaq naluara toqqarpaat. Angutit arnallu akornanni assigiinngissuteqanngilaq. 60-ileereersimasut (69 %) 18-iniillu 24-inut ukiullit (73 %) procentinngorlugit ikinnerpaat, 25-iniit 59-inut ukiulinnut sanilliullugit (80 %) taamatulli annertuumik annertujaamilluunniit navianaateqarneraapput ($p=0,06$). Utoqaanerit (60-ileereersimasut) Procentinngorlugit amerlanerpaat (15 %) annikitsumik navianaateqarneraapput taamaluunniit navianartigineraallutik. Nunap immikkoortuinit kommunitinillu suminngaanneerseq suliffeqarneq suliffeqannginnerluunniit assigiinngissuteqanngillat. Peqataasuni nunaqarfimmeersut (13 %) illoqarfimmeersunut (7 %) sanilliullugit procentinngorlugit amerlanerusut meeqqat meeraqatiminnik kinguaassiuutitigut innarliisarnerat inersimasut innarliisarnerrannit annikinnerusumik navianaateqarnerarpaat navianaateqannginnerarluguluunniit ($p=0,04$).

Meeqqat inuusuttullu meeqqanik kinguaassiuutitigut innarliisarnerisa qanoq navianartigineranut kinguaassiuutitigullu innarliisarnerup paquminartuusimaneramik apeqqummut isuma assigiinngissuteqarpoq. Tamaasillutik procentinngorlugit amerlanerpaat (82 %), ikinngutiminnut ilaqtaminnullu qaqtiguinnaq oqaloqatiginnittartunut oqaloqatiginninngisaannartunullu (72 %) sanilliullugit, akulikitsunik ilaannikkulluunniit ikinngutinut ilaqtannullu kinguaassiuutitigut innarliisarnermik oqaloqatiginnissuteqartarsimasut, meeqqat inuusuttullu meeraqatiminnut inuusooqatiminnullu kinguaassiuutitigut kanngutaalliortarnerat annertuumik annertujaamilluunniit inersimasut kinguaassiuutitigut innarliinerisulli navianartiginerarpaat ($p=0,01$). Meeqqat inuunerissuunissamut pisinnaatitaaffeqarnerannut suleqataanerup annertussusaani nalinginnaasumillu tamatumunnga soqutiginninnermi, tamanna aamma erserpoq. Taamaasillutik annertuumik annertujaamilluunniit inersimasut meeqqanut kinguaassiuutitigut innarliisarnerisut navianartigineramik isumallit, meeqqat inuunerissuunissamut pisinnaatitaaffeqarnerannik soqutiginninnerup, nalinginnaasumillu tamatumunnga soqutiginninnerup annikilliarnera ilutigalugu ikilippat. Meeqqanik inuusuttunillu sullissisut (84 %) procentinngorlugit amerlanerpaat meeqqanik sullissisuunngitsunut (75 %) sanilliullugit, annertuumik annertujaamilluunniit meeqqat inuusuttullu meeraqatiminnik inuusooqatiminnillu kinguaassiuutitigut innarliisarnerat, inersimasut innarliisarnerrattulli navianartigineraapput ($p<0,01$). Kinguaassiuutitigut innarlugaasunik ilisimasaqarnerup annertussusaa, meeqqat meeraqatiminnut kinguaassiuutitigut kanngutaalliortarnerisa qanoq navianartigineranut isummernermut tunngatillugu assigiinngissuteqarpoq.

Kinguaassiuutitigut innarlugaasimasunik nalunngisallit (81 %) imal. namminneq kinguaassiuutitigut innarlugaasimasut (82 %), kinguaassiuutitigut innarlugaasimasunik ilisimasaqanngitsunut (71 %) sanilliullugit procentinngorlugit amerlanerpaat, annertuumik annertujaamilluunniit inersimasut kinguaassiuutitigut innarliisarnerisulli navianartigineraapput ($p<0,01$).

7.6 Akisussaaffik nukissaqarnerlu

Inatsit naapertorlugu inersimasut tamarmik, meeqqat inuusuttullu sumiginnagaanerannut illersuinissamut akisussaaffeqarput, kommunillu meeqqat inuusuttullu peroriartornerminni inuunerissuunissamut toqqissisimanartumilu peqqinnartumik ineriartornissamut pitsaanerpaanik atugassinneqarnissaasa qulakkeernissaanut, immikkut akisussaaffeqarput. Tamatumunnga atatillugu kinguaassiutitigut innarliisarnerit pinaveersaartinnissaannut kommunit aamma immikkut akisussaaffeqarput. Kinguaassiutitigut innarliinermik pasitsaassineq ilisimasaqarnerluunniit tunngavigalugit iliuuseqarnissami, akisussaassuseqarneq pingaarnertut ilisimaarisariaqarpoq.

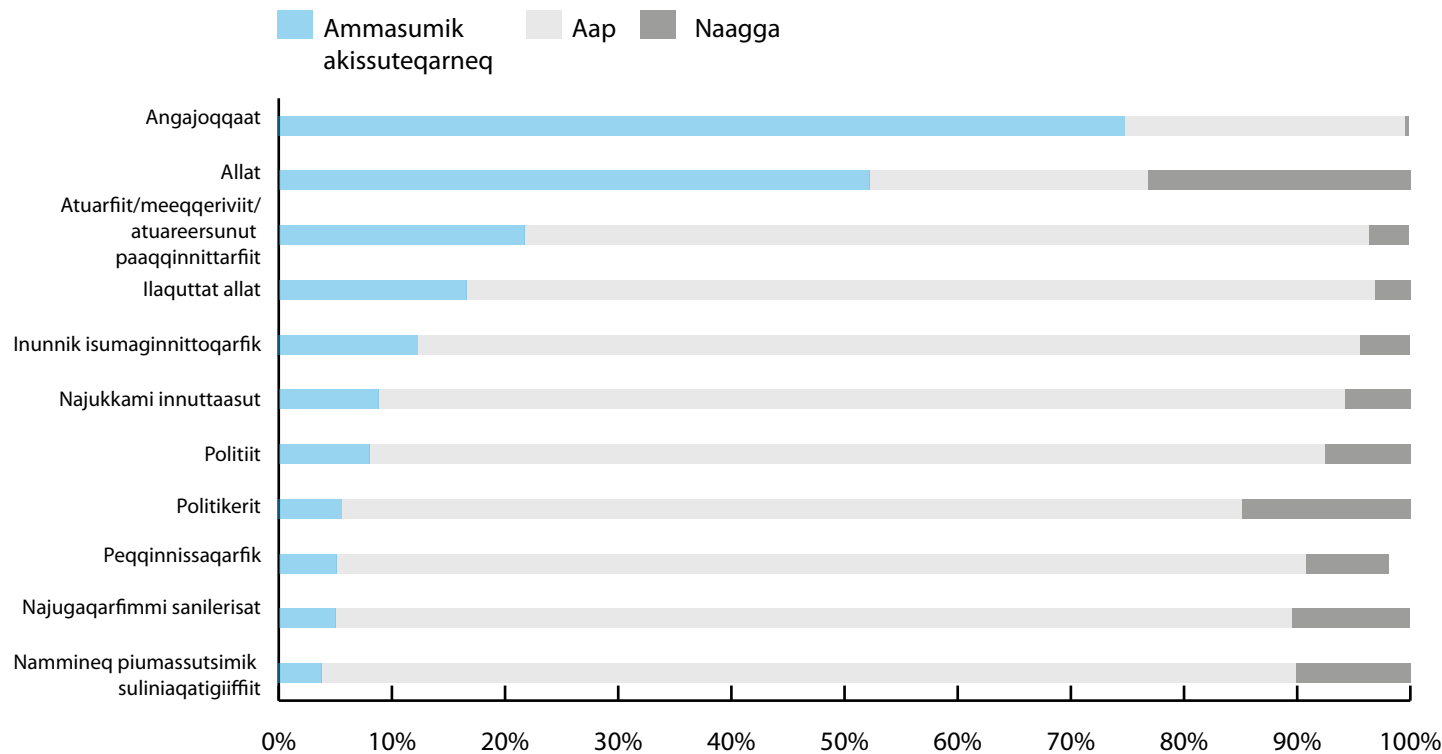
Meeqqat kinguaassiutitigut innarlīgaannginnissaannut akisussaaffimmik inissiineq

Meeqqat kinguaassiutitigut innarlīgaannginnissaannut akisussaaffimmik inissiineq ima apeqquteqarnikkut ersersinneqarpoq:

'Meeqqat kinguaassiutitigut innarlerneqannginnissaannut kina immikkut akisussaassuaa?'

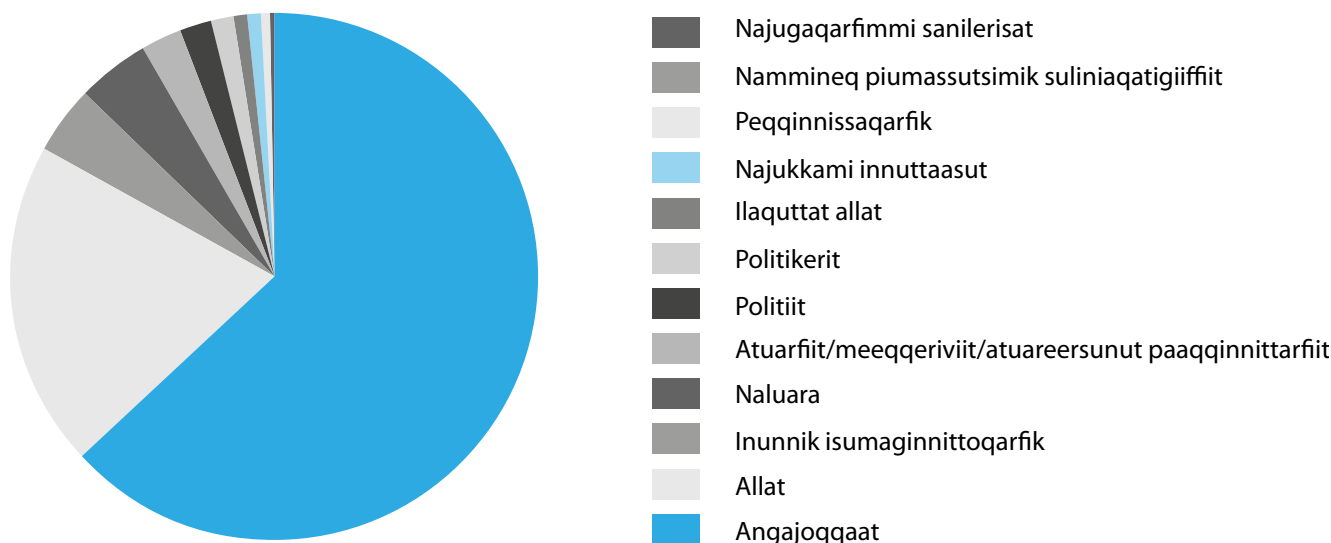
Peqataasut ammasumik akissuteqarnissamut, tassalu akissutaasinnaasunik toqqagassinnagit akissuteqarnissamut periarfissinneqaaqarput, tamatuma kingorna akissutaasinnaasut apersuisunit atuarneqarput (akissutaasinnaasut titartaganngorlugu takussutissiami 18-imi takuneqarsinnaapput). Titartaganngorlugu takussutissiami 18-imi peqataasut meeqqat kinguaassiutitigut innarlīgaannginnissaannut akisussaaffiup sumi inissisimanissaa pillugu apeqqummut ammasumut akissutaat, peqataasullu akissutaasinnaasunut atuffassissutaasunut akissutaat takuneqarsinnaapput. Tamatuma kingorna akissutaasinnaasut toqqagassat arlaat sorleq meeqqat kinguaassiutitigut innarlīgaannginnissaannut immikkut akisussaaffeqarsorineritsik oqaatigeqqullugu peqataasut qinnuigineqarput (titartaganngorlugu takussutissiaq 19). Peqataasut amerlanersaasa, meeqqat kinguaassiutitigut innarlīgaannginnissaannut angajoqqaat akisussaattikkaat, akissutaasinnaasutullu toqqagassamik alla-mik toqqaasut tulliusut, titartaganngorlugu takussutissiami 18-imi takuneqarsinnaavoq. Peqataasut tuliullugit meeqeriviit inuusuttunillu sullissiviit, ilaqquttat allat, inunnik isumaginnittoqarfik akisussaaffiit inissippaat. Taamatuttaaq pisortaqarfiit inuillu immikkut taakkartukkat tamarluinnangajammik meeqqat kinguaassiutitigut innarlīgaannginnissaannut akisussaaffeqarnerannik amerlanerit tikkuaanerat, aapalaartumik qalipaasikkat takutippaat.

Titartaganngorlugu takussutissiaq 18. Meeqqat kinguaassiutitigut innarlīgaannginnissaannut akisussaaffimmik inissiineq (N=683-699).

'Inuit pisortaqaarfillu taasavit akornanni meeqqat kinguaassiuutitigut innarlīgaannginnissaannut kina immikkut akisussaaffeqarsoraajuk?'

Titartaganngorlugu takussutissiaq 19. Meeqqat kinguaassiuutitigut innarlīgaannginnissaannut immikkut akisussaaffiliineq (N=691).

Peqataasut naapertorlugit immikkut akisussaaffiup sumut inissinneqartariaqarneranut tunngatillugu apeqqummut peqataasut akissutaasa agguataarneqarnerat, titartaganngorlugu takussutissiami 19-mi takuneqarsinnaavoq. Amerlanerit (63 %), angajoqqaat immikkut akisussaasuutippaat, tulliutinneqarput akissutaasinnaasutut toqqagassamik alla-mi-toqqaasut (20 %), inersimasut tamarmik, uanga inuiaqatigiit, inuit tamarmik, pingaarnertut akisussaattippaat. Peqataasut (4,3 %) tulliullugu inunnik isumaginnittoqarfik immikkut akisussaaffeqarnerarpaat, malitsigaat pisortat ingerlataat soorlu atuarfiit meeqqeriviillu (2,7 %). Procentit tabelimi 4-mi takuneqarsinnaapput.

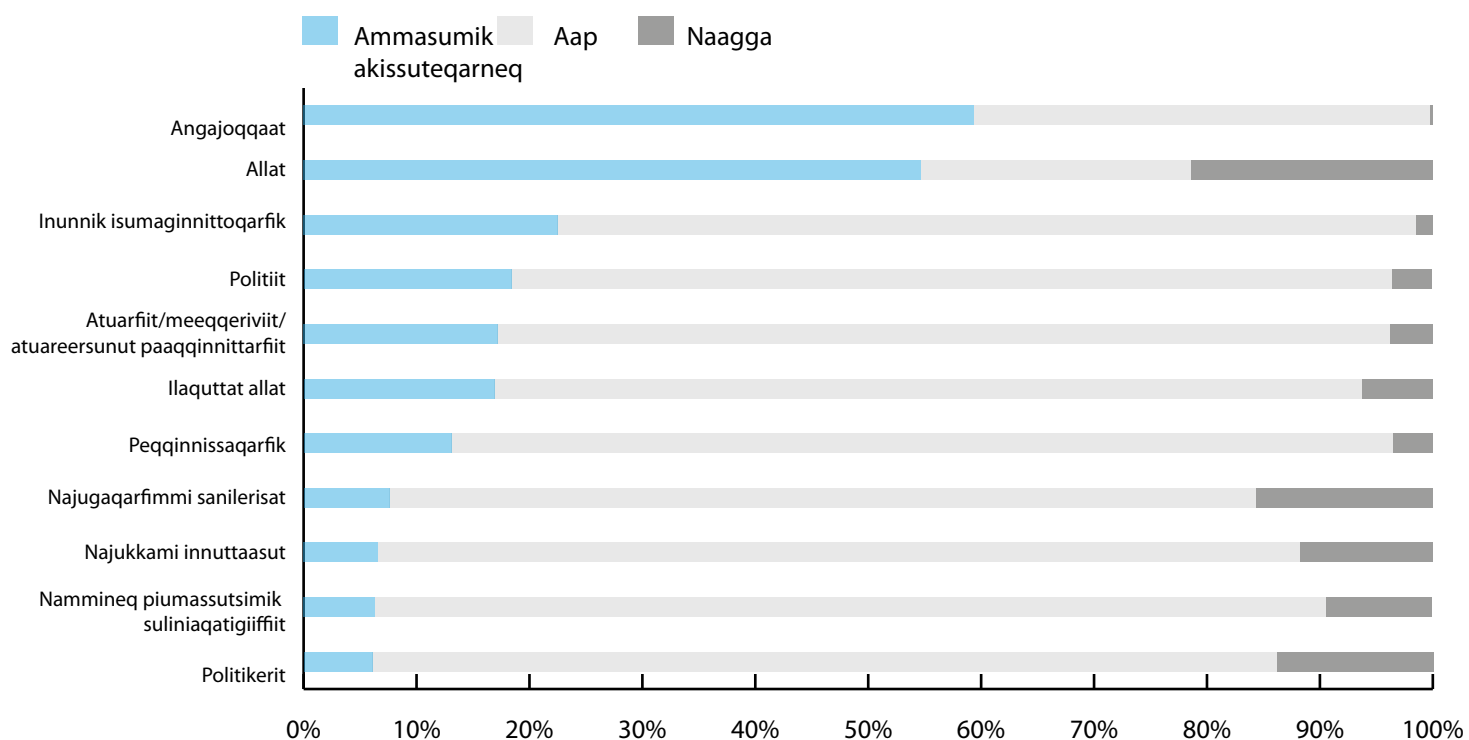
Meeqqat inuusuttullu kinguaassiuutitigut innarlīgaannginnissaannut akisussaaffik, amerlanerit isumaat naapertorlugu angajoqqaaniittoq, tulliullutik akissutaasinnaasumik alla-mik – tassaanusunik inuit tamarmik, inuiaqatigiit, inersimasut tamarmik – toqqaasut, kommunitaaq pisortaqaarfiini akisusaaffimik pingaarnermik aamma tigumminninneraasut, titartaganngorlugit takussutissiani 18-imi 19-imilu takuneqarsinnaapput.

Meeqqat kinguaassiuutitigut innarlīgaanerannik pasitsaassinermi iliuuseqarnissamut akisussaaffimik inissiineq

Kinguaassiuutitigut innarliisoqarsimatillugu iliuuseqarnissamut kommunit immikkut akisussaaffeqarput, inersimasulli tamarmik sumiginnaanermik pasitsaassinermi – soorlu meeqqat kinguaassiuutitigut innarlīgaanerannik nalunaaruteqarnissamut inatsisitigut pisussaaffeqarput. Peqataasut nalunaaruteqartussaataaneq pillugu ilisimasaannik ersersitsinnginnermi, kinguaassiuutitigut innarliisoqarneranik pasitsaassinermi akisussaaffimik sumut inissiinerat ima apeqquteqarnikkut ersersinneqarpoq:

'Meeraq kinguaassiuutitigut innarlerneqarsimasorineqarpat iliuuseqarnissamut kina isummat malillugu akisussaasuusoraajuk?'

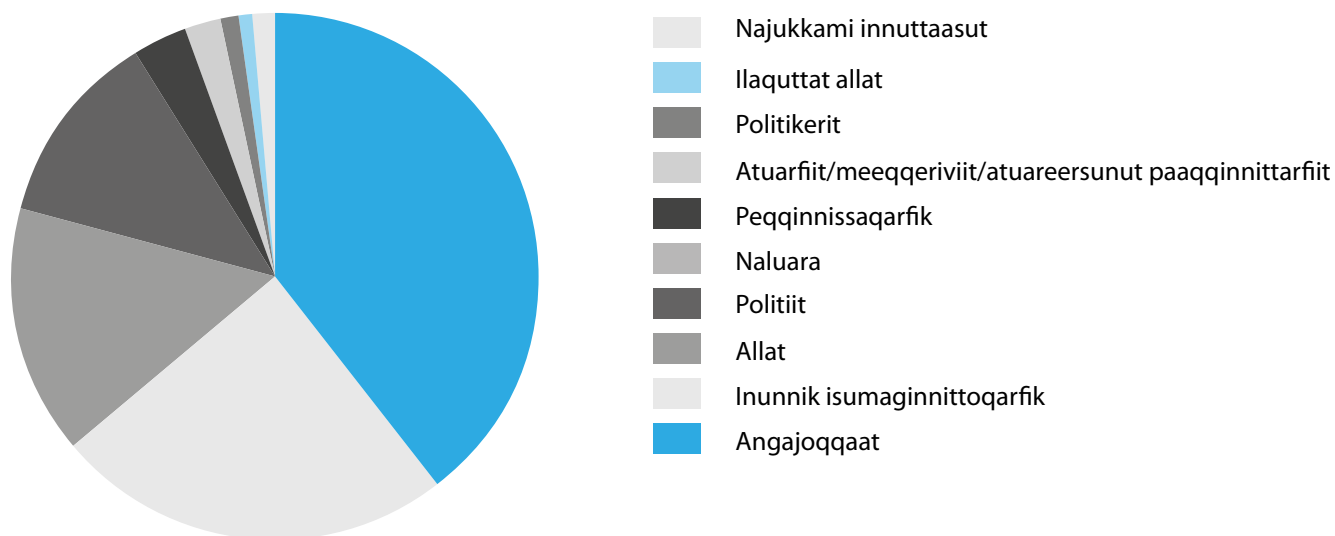
Titartaganngorlugu takussutissiaq 20. Meeqqanik kinguaassiuutitigut innarliisoqarneranik pasitsaassinermi iliuseqarnissamut akisussaaffimmik inissiineq (N=677-699).

Peqataasut ammasumik – tassalu akissutigisinnaasanik toqqagassinneqaratik akissuteqarnissamut periarfissinneqaaqqaarput, tamatuma kingorna apersuisunit akissutaasinnaasunik atuffanneqarput. Titartaganngorlugu takussutissiami 20-imi, peqataasut meeqqat kinguaassiuutitigut innarligaasarnerisa pitsaalineqarnissaanut akisussaaffiliinermut tunngatillugu apeqqutinut ammasunut akissutaasinnaasutullu atuffassissutaasunut akissutaat, takuneqarsinnaapput. Titartaganngorlugu takussutissiami apeqqutinut ammasunut akissutini angajoqqaat (59%), akisussaaffik pingaarneq tigummigaat takuneqarsinnaavoq malitsigaallu akissutaasinnaasumik alla-mik toqqaasut; apeqqummi matumanissaq kikkut tamarmik, pasitsaassisut tamarmik, meeqqap avatangiisai, inersimasut pineqarlutik. Akissutaasinnaasunik saqqummiussivigineqarnermi titartaganngorlugu takussutissiami akisussaaffiup pisortaqarfinnut inunnullu ataatsimoortunut siammarlugu inissinneqarnera takutinneqarportaaq.

'Meeraq kinguaassiuutitigut innarlerneqarsimasorineqarpat inuit pisortaqarfilluunniit taagukkavit arlaat sorleq iliuuseqarnissamut immikkut akisussaaffeqarsoraajuk?'

Titartaganngorlugu takussutissiaq 21. Meeqqat kinguaassiuutitigut innarlīgaanerannik pasitsaassinermi iliuuseqarnissamut immikkut akisussaaffiliineq (N=699).

Titartaganngorlugu takussutissiami 21-mi peqataasut immikkut akisussaaffiup sumi inissisimasariaqarneranik isumaat takuneqarsinnaavoq. Titartaganngorlugu takussutissiami, pingaartumik angajoqqaat meeqqap kinguaassiuutitigut innarlīgaanerannik pasitsaassinermi iliuuseqarnissamut akisussaasuusut amerlanerpaanit tikkuarneqarnerat, takuneqarsinnaavoq (39 %). Pasitsaassinermi iliuuseqarnissamut akisussaaffik inunnik isumaginnittoqarfimmut (24 %), akissutaasinnaasutut toqqagassamut allat-mut (15 %) politiinullu (12 %) immikkut inissinneqarpoq. Akissutaasinnaasutut toqqagassami alla-mi pingaarnertut pineqarput kikkut tamarmik, inunnik isumaginnittoqarfik/ kommuni/pisortaqarfiit. Procentinngortinneri tabelimi 4-mi takuneqarsinnaapput.

Tabeli 4: Meeqqanik kinguaassiuutitigut innarliisarnerup pitsaalinissaanut immikkut akisussaaffimmik inissiineq, meeqqanillu kinguaassiuutitigut innarliinermik pasitsaassinermi iliuuseqarnissamut immikkut akisussaaffimmik inissiineq (N=677-699).

Inuit ataatsimoortut pisortaqaqfillu meeqqanik kinguaassiuutitigut innarliinernut immikkut akisussaaffillit	Meeqqat kinguaassiuutitigut innarligeanninnissaannut immikkut akisussaaffillit	Meeqqap kinguaassiuutitigut innarligeaneranik pasitsaassinermi iliuuseqarnissamut immikkut akisussaaffillit
	%	%
Angajoqqaat	63	39
Allat	20	15
Inunnik isumaginnittoqarfik	4,3	24
Naluara	4,2	3,3
Atuarfiit/meeqqueriviit/atuareersunut	2,7	2,2
Politiit	1,9	12
Politikerit	1,3	1,0
Ilaquttat allat	0,9	1,0
Najukkami innuttaasut	0,7	0,1
Peqqinnissaqarfik	0,6	3,2
Namineq piumassutsimik suliniaqatigiiffit	0,1	-
Najukkami sanilerisat	0,1	-

Taamaasillutik amerlanerit (63 %) angajoqqaat meeqqat kinguaassiuutitigut innarlernerneqanninnissaannut meeqqallu kinguaassiuutitigut innarligeaneranik pasitsaassinermi iliuuseqarnissamut (39 %) akisussaaffeqarnerannik tikkuussipput. Apeeqqutinut ammasumik akissuteqarfusinnaasunut akissutaasut naapertorlugit, amerlasuut isumaat naapertorlugu akisussaaffik kikkunni tamaniippoq.

7.7 Inatsisinik iliuuseqarnissamullu periarfissanik ilisimasaqarneq

Immikkoortumi tullittumi kinguaassiuutitigut innarliisarneq pillugu atoqatigineqarsinnaanermut ukiut inuuttut nalunaarutiginninnissamullu pisussaaffeqarneq pillugit apeqqutit aallaavigalugit, peqataasut inatsisitigut ilisimasaat ersersinneqarput. Tamatuma saniatigut peqataasut saaffiginniffusinnaasut ikiorsiissutaasinnaasullu pillugit ilisimasaat ersersinneqarput.

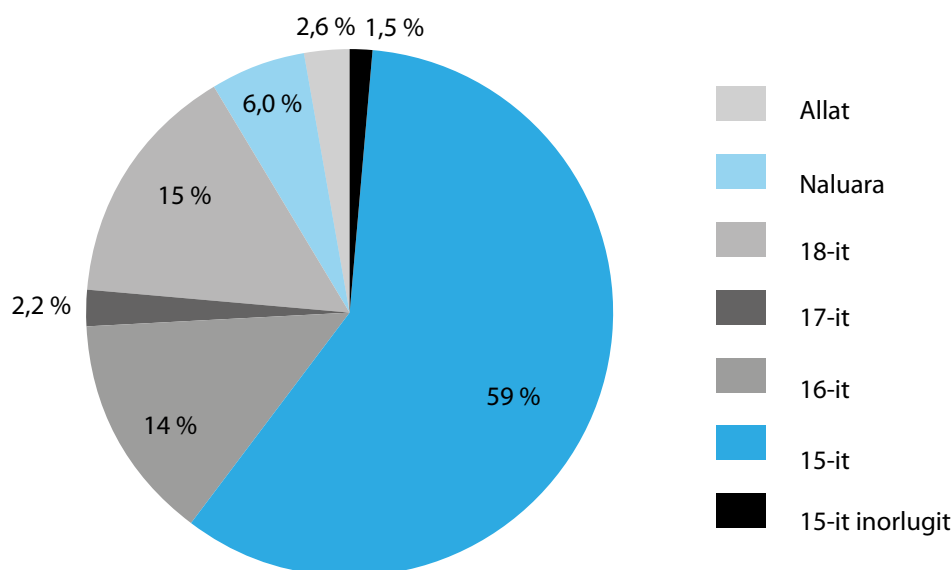
Atoqatigineqarsinnaanermut ukiut inuuttut

Inatsit naapertorlugu atoqatigineqarsinnaanermut ukiut inuuttut pillugit ilisimasat, apeqqut una aallaavigalugu ersersinneqarput:

'Inatsit naapertorlugu qassinik ukioqalernermi atoqateqartoqarsinnaalersarpa?'

Atoqatigineqarsinnaanermut ukiut inuuttut qassiineri titartaganngorlugu takussutissiami amerlanerit (59 %) ilisimaneqarnera takuneqarsinnaavoq. 2 %-it inortut isumaat naapertorlugu ukiut 13-iupput 14-iullutilluunniit. Pingasuugaangata ataatsip atoqatigineqarsinnaanermut ukiut inuuttut 15-it sinneqarnerapaat, 6 %-illu nalunerarlugu. Akissutaasinnaasumik alla-mik toqqaasut akornanni, atoqatigineqarsinnaanermut ukiut inuuttut 18-iunerarpaat. Atoqatigineqarsinnaanermut ukiut inuuttut pillugit ilisimasat angutini arnanilu assigiinngissuteqanngillat. 60-it sinnerlugit ukiullit (27 %), peqataasut Kujataaneersut (13 %) Tunumeersut (15 %), suliffeqanngitsullu (22 %), allanut sanilliullugit alla/naluara akissutigigajunneruaat. Meeqqanik inuusuttunillu sullissisut (68 %) procentinngorlugit amerlanerpaat, meeqqanik inuusuttunillu sullissisuunngitsunut (55 %) sanilliullugit atoqatigineqarsinnaanermut ukiut inuuttut 15-iunerat ilisimavaat. Taamaasillutik meeqqanik inuusuttunillu sullissisuunngitsut procentinngorlutik amerlanerusut, akissutaasinnaasutut toqqagassat alla/naluara toqqarpaat imal. atoqatigineqarsinnaanermut ukiut inuuttut 15-init qaffasinnerunerarlugit ($p < 0,01$).

Titartaganngorlugu takussutissiaq 22. Atoqatigineqarsinnaanermut ukiut inuuttut pillugit akissutaasut agguataarneqarnerat (N=689).

Nalunaarutiginnittussaaitaaneq pillugu ilisimasat

Nalunaarutiginnittussaaitaaneq pillugu ilisimasat – nalunaarutiginnittussaaitaaneq nalinginnaasq, nalunaarutiginnittusaanermut sakkortusisamik pisussaaffeqarneq kiisalu kinaassuseq isertuullugu nalunaarutiginnissinnaanermut tunngatillugu apeqqutit aallaavigalugit ersersinneqarput.

'Innuttaasut inersimasut meeqqamik kinguaassiuutitigut innarlerneqartumik pasitsaassaqarunik pisortanut nalunaaruteqarnissamut pisussaaffeqarpat?'

Innuttaasut inersimasut meeqqap kinguaassiuutitigut innarligaaneramik pasitsaassigaanni pisortanut nalunaarutiginninnissamut pisussaaffeqarneq, tamangajalluinnarmik (98 %) ilisimavaat. Procenti ataaseq inortut naagaarput, 2 %-illu inortut nalunerarpaat. Nalunaarutiginnittuussaaitaanermik ilisimannineq utoqqaliartorneq ilutigalugu annertusiartorpoq, taamaasillutik 18-niit 24-nut ukiullit 92 %-ii inersimasut pisussaaffeqarnerannik isummertut, 35-iniit 59-inut ukiullit 99 %-ii nersimasut pisussaaffeqarnerannik isummertut 60-ileereersimasullu 95 %-ii meeqqap kinguaassiuutitigut innarligaaneramik pasitsaassinermi inersimasutut nalunaarutiginninnissamut pisussaaffeqarnermik isummerput ($p=0,02$).

'Kinguaassiuutitigut innarlerneqasimasumik pasitsaassinermi inuit meeqqanik sullissisut pisortanut nalunaarutiginninnissamut sakkortunerusumik pisussaaffeqarpat?'

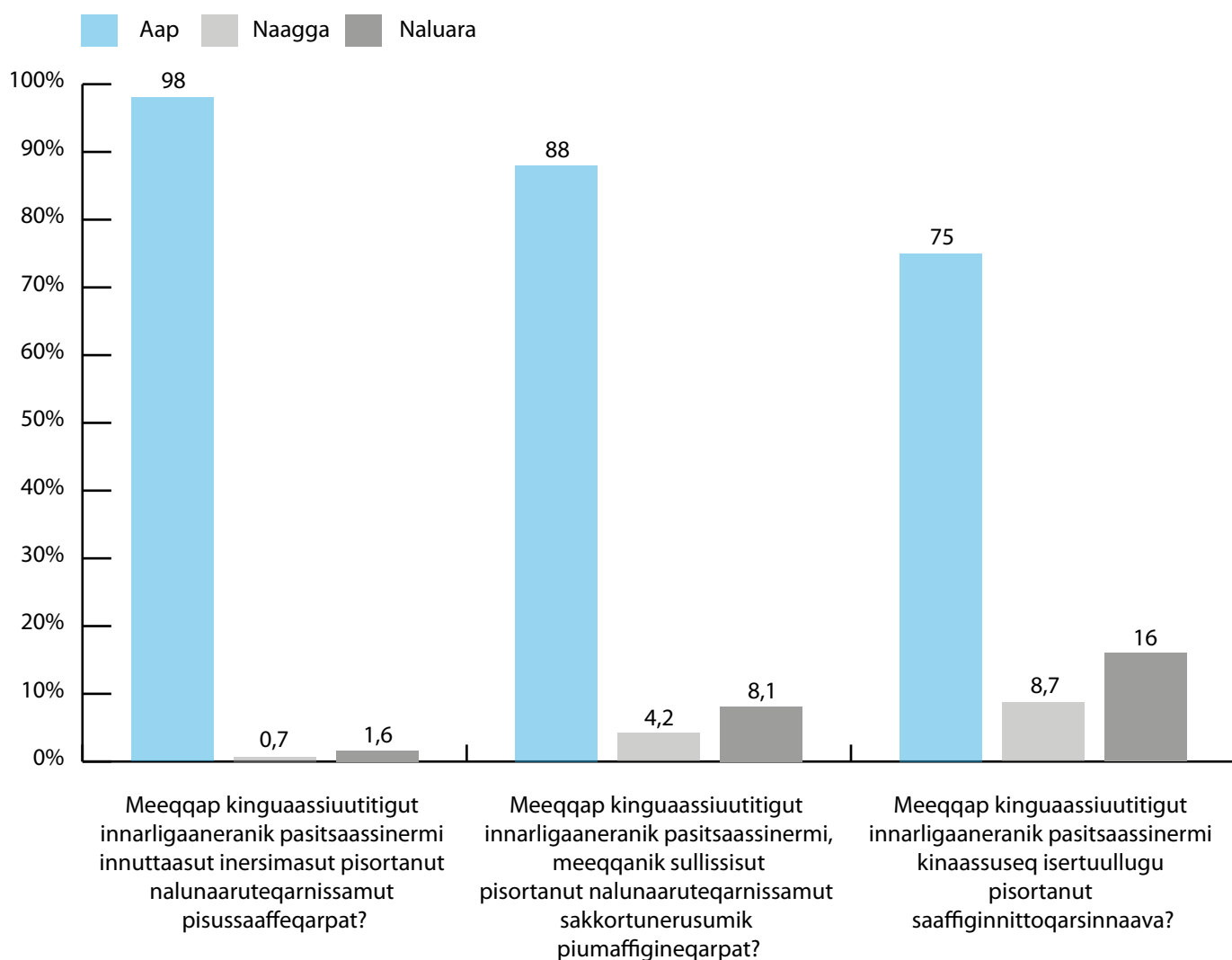
Amerlanerit (88 %) isumaat naapertorlugu kinguaassiuutitigut innarliisoqarneramik pasitsaassinermi meeqqanik sullissisut pisortanut nalunaarutiginninnissamut sakkortunerusumik pisussaaffeqarput. Ikittuinnaat (4,2 %) taamaattoqarsorinngilaat 8,1 %-illu nalunerarlugu. Tamanna pisussaaffiup tamatuma ilisimatitsissutigineqarnissaata pisariaqartinneqarneramik ersersitsivoq. Ilinniagallit meeqqanik inuusuttunillu sullissisut akornanni kinguaassiuutitigut innarliinermik nalunaarutiginninnissamut sakkortusisamik pisussaaffeqarneq pillugu ilisimasat, utoqqaliartorneq ilutigalugu annertusiartorput. Taamaasillutik 18-iniit 24-nut ukiullit 80 %-ii 60-ileereersimasullu 91 %-ii sakkortusisamik pisussaaffeqarneraapput ($p=0,07$). Ilinniartut akornanni procentinngorlugit ikinnerpaat (74 %) isumaat naapertorlugu, ilinniagallit suliffilinnut (89 %), suliffeqanngitsunut (90 %) akissutaasinnaasutullu toqqagassamik alla-mik toqqasunut sanilliullugit, sakkortusisamik nalunaarutiginnittussaaitaapput ($p=0,02$). Taamatuttaaq ilinniagallit meeqqanik inuusuttunillu sullissisut amerlanerit (92 %), meeqqanik inuusuttunillu sullissinngitsunut (86 %) sanilliullugit, meeqqap kinguaassiuutitigut innarligaaneramik pasitsaassinermi nalunaarutiginninnissamut sakkortusisamik pisussaaffeqarneraapput ($p=0,07$).

'Meeqqamik kinguaassiuutitigut innarlerneqarsimasumik pasitsaassigaanni imminut ilisaritinnani pisortanut saaffiginnittoqarsinnaava?'

Pingasuugaangata marluk imminut ilisaritinnani meeqqamik kinguaassiuutitigut innarligaasumik pasitsaassinermi pisortaqaanut nalunaarutiginnittoqarsinnaasoraat. Quliugaangata ataatsip inulaartup (8,7 %) taamaattoqarsorinngilaa, 16 %-illu akissutaasinnaasutut toqqagassaq naluara toqqarpaat. Imminut ilisaritinnani nalunaarutiginnissinnaanermik ilisimasaqartuni ukioqatigijaaat assigiinngissuteqarput, taakkunannga 60-ileereersimasut (86 %) inuusunnernut

sanilliullugit imminut ilisarinnani nalunaarutiginnissinnaaneq ilisimagajunneruaat ($p < 0,01$). Peqataasuni suliffeqanngitsut procentinngorlugit amerlanerpaat (84 %), akissutaasinnaasumillu alla-mik toqqaasut ikinnerpaajullutik periarfissaq ilisimanerpaat (69 %) ($p = 0,06$). Ilinniartut akornanni 76 %-it suliffillillu akornanni 73 %-it ilisimanerpaat. Peqataasut Tunumeersut 59 %-iisa Kujataaneersullu 68 %-iisa, Avannaaneersunut (77 %) Kitaatalu qeqqaneersunut (78 %) sanilliullugit, kinaassuseq isertuullugu meeqqanik kinguaassiuutitigut innarligeasunik pisortanut nalunaarutiginnissinnaanermut apeqqut angerajunnginneruaat ($p = 0,04$). Nunap immikkoortuisa immikkoortuat taakku kommuninissaaq takuneqarsinnaapput, Peqataasut Kommuni Kujallermmeersut (64 %), Kommuneqarfik Sermersuumeersunut (74 %) Qaasuitsup Kommuniameersunut (77 %) Qeqqatalu Kommuniameersunut (82 %) sanilliullugit, kinaassuseq isertuullugu nalunaarutiginnissinnaanermik ilisimasaqarajunnginnerupput ($p = 0,06$). Taamatuttaaq illoqarfimmeersuuneq nunaqarfimmeersuunerluunniit assigiinngissuteqarpoq, illoqarfimmeersut nunaqarfimmeersunut (82 %) nunaqarfimmeersunullu naluara-mik akissuteqartunut (7,4 %) sanilliullugit procentinngorlugit ikinnerit (74 %) angerput, arlallillu (18 %) akissutaasinnaasutut toqqagassanik naluaramik toqqaapput ($p = 0,05$). Meeqqanik inuusuttunilluunniit sullissisuunngitsut (18 %), meeqqanik inuusuttunillu inuusutissarsiuutitalugu namminerluunniit piumassutsiminnik sullissisunut (13 %) sanilliullugit amerlanerit akissutaasinnaasutut toqqagassaq naluara toqqaarpat ($p = 0,08$).

Titartaganngorlugu takussutissiaq 23. Nalunaarutiginnittussaaitaanermik, sakkortusisamik nalunaarutiginnittussaaitaanermik kiisalu kinaassuseq isertuullugu nalunaarutiginninnermik ilisimasaqarneq (N=689-690).

Taamaasilluni titartaganngorlugu takussutissiami 23-mi, kinguaassiuutitigut innarliinerit pillugit inersimasut nalunaarutiginnittussaaitaanerisa amerlanerit ilisimaneqarnera takuneqarsinnaavoq. Quliugaangata taamaallaat ataaseq sinnilaartup ilinniagalit sakkortusisamik pisussaaffeqarnerat ilisimangilaat imal. ilinniagalinnut sakkortusisamik piumasaqaataasorinngilaat. Kiisalu ikinnerit kinaassuseq ilisarinnagu pisortanut nalunaarutiginnissinnaaneq ilisimavaat, pingasuugaangatalu ataatsip periarfissaasorinngilaa ilisimasaqarfiginagaluunniit.

Kinguaassiuutitigut innarliisoqarneranik pasitsaassinermi ikiortissamillu pisariaqartitsinermi saaffiginniffissanik ilisimasaqarneq

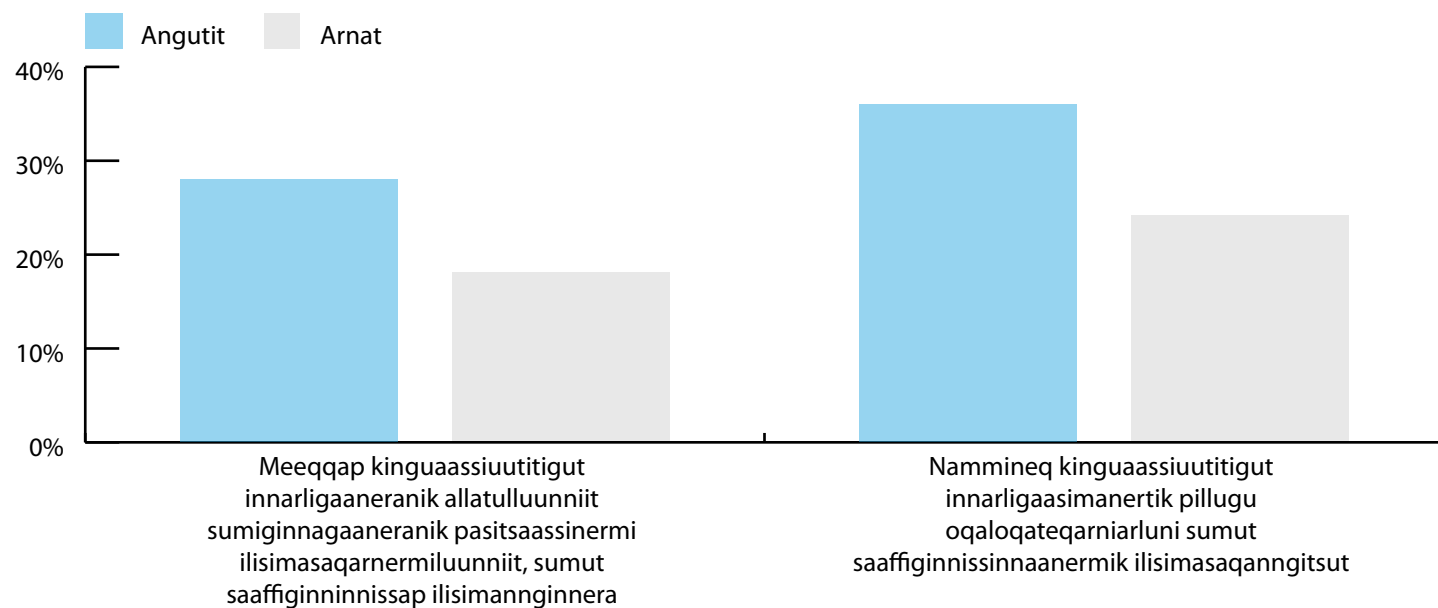
Meeqqat kinguaassiuutitigut innarlīgaanerannik pasitsaassinermi ilisimasaqarnermiluunniit sumut saaffiginninnissaq pillugu innutaasut ilisimasaat, innarliisutut innarlīgaasutullu nammineq sumut saaffiginninnikkut ikiorneqarsinnaaneq pillugu ilisimasaqarneq, kinguaassiuutitigut innarlīgaasartut siunissami ikilisinneqarnissaannut pingaaruteqarluinnarpoq. Innutaasut kinguaassiuutitigut innarliisoqarneranik pasitsaassinermi saaffiginniffissanik ilisimasaqarnerat apeqqutikkut matumuuna ersersinneqarpoq:

'Meeqqamik kinguaassiuutitigut innarlīgaasumik allatigulluunniit sumiginnagaasumik pasitsaasinermi ilisimasaqarnermiluunniit sumut saaffiginninnissaq ilisimaviuk?'

Inuit sisamaagaangata pingasut (77%) kinguaassiuutitigut innarlīgaasumik pasitsaassinermi ilisimanninnermiluunniit allatigulluunniit sumiginnaanermi, sumut saaffiginninnissaq ilisimanerpaat. Peqataasut sumut saaffiginninnissaat pillugu ammasumik apeqquteqarfigineqarput. Amerlanerpaat (marluugaangata ataatsip) politiit inunnillu isumaginnittoqarfik/kommuni saaffiginniffissatut taavaat. Akissutit ilaat (4,7 %) aalajangersimasuunerupput, soorlu inunnik isumaginnittutut pigaartoq/kommunefogedi. 2 %-init ikinnerusut oqarasuaatikkut ikiortissarsiniarnermi saaffissat (146, 141, 134) imal. Tasiorta taavaat, 5 %-inillu ikinnerusut atuarfik, ilinniartitsisut imal. perorsaasut taavaat. PAARISA, Ilaqutariinnillu Sullissivik ikittuinnarnit (5 %- it inortunit) aamma taaneqarpoq.

Sisamaagaangata ataatsip inulaartup (23 %) meeqqap kinguaassiuutitigut innarlīgaanerannik allatigulluunniit sumiginnagaanerannik pasitsaassinermi, sumut saaffiginninnissaq ilisimanninnerpaat. Pasitsaassinermi saaffiginniffissanik ilisimasaqarneq arnat angutillu akornanni assigiinngissuteqartoq, arnallu angutitut sanilliullugit saaffiginniffissanik ilisimasaqarajunnerusut, titartaganngorlugit takussutissiami 24-mi takuneqarsinnaavoq ($p < 0,01$). 18-iniit 24-nut ukiullit (38 %) 60-ileereersullu (32 %) 25-iniit 59-inik ukiulinnut (19 %) sanilliullugit, saaffiginniffissanik ilisimasaqarnerarajunnerupput ($p < 0,01$).

Titartaganngorlugit takussutissiaq 24. Angutit arnallu kinguaassiuutitigut innarliisoqarneranik pasitsaassinermi (N=693) imal. innarlīgaasutut ikiortissarsiniarnermi (N=689) saaffissanik ilisimasaqanngitsut amerlassusaat.

'Kinguaassiuutitigut innarlerneqarsimaneq pillugu oqaloqateqarnissaq pisariaqartikkaanni sumut saaffiginninnissaq ilisimaviuk?'

Pingasugaangata ataatsip inulaartup (29 %) kinguaassiuutitigut innarlīgaasimaneq pillugu oqaloqateqarnissaq pisariaqartikkaanni sumut saaffiginninnissaq naluaa. Arnat (76 %) angutitut (64%) sanilliullugit amerlanerusut sumut saaffiginninnissaq ilisimajunneruaat ($p < 0,01$). Nunap immikkoortuinissaq sumut saaffiginninnissamut ilisimanninneq assigiinngissuteqarpoq, Tunumeersut (41 %) Kitaatalu qeqqaneersut (34 %), Kujataaneersunut (27 %) Avannaaneersunullu (23 %) sanilliullugit procentinngorlugit amerlanerpaat, sumut saaffiginninnissaq ilisimannigilaat ($p = 0,02$). Taamatutaaq kommunini assigiinngissuteqarpoq, Kommuneqarfik Sermersuumi (37 %), sumut saaffiginninnissamut ilisimanninngitsut procentinngorlugit amerlanerpaallutik, Qaasuitsullu Kommuniani procentinngorlugit ikinnerpaallutik (23 %) ($p = 0,01$). Ilinniartut (44 %) suliffeqanngitsullu (39 %), suliffilinnut (26 %) akissutaasinnaasutullu toqqagassamik alla-mik toqqaasunut sanilliullugit, saaffiginniffissanik ilisimasaqannginnerarajunnerupput ($p < 0,01$). Meeqqanik inuusuttunillu sullissisut, meeqqanik inuusuttunillu sullissinngitsunut (66 %) sanilliullugit procentinngorlugit amerlanerpaat (79 %), sumut saaffiginninnissaq ilisimavaat ($p < 0,01$). Kinguaassiuutitigut innarliinermik nammineq ilisimasaqarnerup annertussusaa

saaffiginniffissanillu ilisimasaqarneq assigiinngissuteqarput. Taamaasilluni kinguaassiuutitigut innarligaasimasunik ilisimasaqanngitsut akornanni saaffiginniffissanik ilisimasaqarneq 61 %-imiit namminneq kinguaassiuutitigut innarligaasimasut akornanni 79 %-imut qaffappoq ($p < 0,01$). Imaappoq namminneq kinguaassiuutitigut innarligaasimasut tallimaagaangata ataatsip kinguaassiuutitigut innarligaaneq pillugu oqaloqateqarnissamik pisariaqartitsinermit sumut saaffiginnissinnaaneq ilisimasanngilaa. Taamaattoqarnera saaffiginniffissat pillugit annertunerusumik paasititsiniaasoqarnissaanik pisariaqartitsinermit tikkuussivoq.

Peqataasut naapertorlugit kinguaassiuutitigut innarliinerup immikkoortui pingaarutillit

Naggataagut peqataasut apersuisup iserfiginngisaanik ilanngussassaqaqarnersut aperineqarput. Oqariartuutit kinguaassiuutitigut innarliisarnermik akuerinninngiluinnartut arlaqarput, ilaasa namminneq kinguaassiuutitigut innarligaasimanertik oqaluttuaat. Innuttaasut akornanni kinguaassiuutitigut innarliisarnermut soqutiginninnerup aalaakkaasuunissaata pingaaruteqassusaa, tamatumunngalu tunngatillugu paasititsiniaanerit paasissutissiisarnerrillu nangeqattaarneqarnissaat ingerlaannarnissaallu, arlalinnit tikkuarneqarpoq.

Peqataasut kinguaassiuutitigut innarligaaneq pillugu annertunerusumik paasissutissinneqarnissamik kissaataat

Tamatuma kingorna peqataasut sammisamut tunngatillugu annertunerusumik paasissutissinneqarnissaq kissaatigineeraat aperineqarput. Naggataagut sammisat pillugu paasissutissanik annertunerusumik kissaateqartunut apersuisup paasissutissiissutai, boks 1-imi takuneqarsinnaapput. Peqataasut amerlanersaasa (71 %) nalunaarutiginnittuussaataaneq Kalaallit Nunaannilu kinguaassiuutitigut innarliisarnernup qanoq annertutiginera pillugu paasissutissanik annertunerusumik pissarserusupput. Paasissutissanik pissarserusuttut akornanni angutit arnallu amerlassusaat assigiinngissuteqanngilaq. Peqataasut nunaqarfimmeersut (85 %) illoqarfimmeersunut (70 %) sanilliullugit, paasissutissanik annertunerusumik pissarsinissamik soqutiginninnerupput. Paasissutissanik annertunerusumik kissaateqarneq nunap immikkoortuini kommuninilu assigiinngissuteqarpoq. Peqataasut Kommuni Kujallermeersut (78 %) Qaasuitsullu Kommunianeersut (79 %), peqataasunut Qeqqata Kommunianeersunut (68 %) Kommuneqarfik Sermnersuumeersunullu (65 %) sanilliullugit annertunerusumik paasissutissinneqarnissaq soqutigineruaat ($p < 0,01$). Taamatuttaaq peqataasut Avannaaneersut (79 %) Kujataaneersullu (80 %), Kitaata qeqqaneersunut (64 %) Tunumeersunullu (63 %) sanilliullugit annertunerusumik paasissutissinneqarnissaq soqutigineruaat ($p < 0,001$).

Boks 1: Kinguaassiuutitigut innarliisarneq pillugu paasissutissat peqataasunut paasissutissanik annertunerusumik pissarserusuttunut tunniunneqartut.

Nalunaarutiginnittuussaataaneq

Nalunaarutiginnittuussaataaneq tassaavoq meeqqamik kinguaassiuutitigut innarligaasumik allatigulluunniit sumiginngaasumik tunngavissalimmik pasitsaassinermi ilisimasaqarnermiluunniit, inersimasut tamarmik kommunimut nalunaaruteqarnissamut pisussaaffeqarnerat. Inunnik isumaginnittoqarfimmut nalunaarutiginninnginneq, pinerlunnermut inatsit naapertorlugu pineqaatissiisutaasinnaavoq.

Kinaassuseq isertuullugu kommunimut nalunaarutiginnittoqarsinnaavoq.

Ilinniakkaminnik tunngaveqarlutik pisortaqaqfinni sulisut meeqqanillu inuusuttunillu sullissisut sakkortusisamik nalunaarutiginnittuussaataapput. Sakkortusisamik nalunaarutiginnittuussaataasut inunnik isumaginnittoqarfimmut nalunaarutiginninngitsut, suliaminnik sumiginnaasutut unnerluutigineqarsinnaapput pinerlunnermullu inatsit naapertorlugu pineqaatissinneqarsinnaallutik.

Atugaanera

Amerlaqisut tassalu tallimaagaangata ataaseq meeraanermi kinguaassiuutitigut innarligaasimasoq, innutaasut inersimasut peqqissusaannik misissuisitsinerit takutippaat.

Meeqqat meeraqatiminnik kinguaassiuutitigut kanngutaalliorsinnaapput. Taamaasiorneq pineqaatissiisutaasinngilaq, meeqqanulli taakkununga kinguneqarnerlussinnaalluni.

Kinguaassiuutitigut innarliinerup qanoq annertutiginera apeqqutaatinagu, meeqqap innarligaareermermi kingorna inuunermini ingerlaqqissinnaanissaanut sapinngisat tamaat piaarnerpaamik iliuuseqartoqarnissaa pingaaruteqarpoq.

8. Najoqqutarisat

1. SISO, Videnscentret for Sociale Indsatser Ved Vold og Seksuelle Overgreb, definition af seksuelle overgreb: <http://www.socialstyrelsen.dk/siso/seksuelle-overgreb/fakta/definition-pa-seksuelle-overgreb> (online: 4.april, 2013).
2. Goodrum, S, Keys, JL. Reflections on two studies of emotional sensitive topics: bereavement from murder and abortion. *International Journal of Social Research Methodology* 2007, 10(4): 249-258.
3. Christensen E, Kristensen LG, Baviskar S. Børn i Grønland – en kortlægning af 0-14 årige børns og familiers trivsel. SFI, Det Nationale Forskningscenter For Velfærd. København, 2008.
4. McLaren F. Attitudes, Values and Beliefs about Violence within Families – 2008 Survey Findings. Centre for Social Research and Evaluation. Te Pokap – Rangahau Arotake Hapori. Wellington, New Zealand, 2010.
5. Walsh K, Rassafiani M, Mathews B, Farrell A, Butler D. Teachers' Attitudes toward Reporting Child Sexual Abuse: Problems with Existing Research Leading to New Scale Development, *Journal of Child Sexual Abuse*, 2010;19:3, 310-336.
6. Spørgeskema for Den danske værdiundersøgelse 2008: <http://ddv.soc.ku.dk/spoergeskema/>
7. Kalaallit Nunaanni innuttaasut peqqissusaannik misissuisitsinerni apeqqutinik akiuilluni immersugassaq: http://si-folkesundhed.dk/upload/inuit_health_in_transition_greenland_methods_5_2nd_revision.pdf.
8. Pedersen CP, Bjerregaard P. Inuusuttuuneq nalorninartulik – Kalaallit Nunaanni inuusuttut inuunerissusaannik 2011-imi misissuisitsineq- Atuartut angajullit akornanni misissuisitsineq. Statens Institut for Folkesundhed. København, 2013.
9. Spein AR, Pedersen CP, Silviken AC, Melhus M, Kvernmo SE, Bjerregaard P. Self-rated health among Greenlandic Inuit and Norwegian Sami adolescents: associated risk and protective correlates. *Int J Circumpolar Health* 2013, 72: 19793.
10. Karsberg SH, Lasgaard M, Elklit A. Victimization and PTSD in a Greenlandic youth sample. *Int. J Circumpolar Health* 2012, 71: 18378.
11. Niclasen B. Inuuneritta – Innuttaasut peqqissuunissaannut suliniut aallaavigalugu meeqqat peqqissusiat inooqatigiinnikkut isigalugu. MIPI. Nuuk, 2009.
12. Bjerregaard P, Dahl-Petersen IK, Nielsen ABS, Pedersen CP, Jeppesen C, Pedersen JM et al. Kalaallit Nunaanni innuttaasut peqqissusaannik 2005-imiit 2007-imut misissuisitsineq. Statens Institut for Folkesundhed. København, 2008.
13. Silviken A, Kvernmo S. Mental Health and Suicide. In: Young TK, Bjerregaard P, editors. *Health Transitions in Arctic Populations*. Toronto: University of Toronto Press, 2008: 359-378.
14. Curtis T, Larsen HB, Helweg-Larsen K, Pedersen CP, Olesen I, Sørensen K et al. Kalaallit Nunaanni inuusuttut akornanni atugarissaarneq 2004. INUSSUK – Arktisk forskningsjournal. Nuuk, 2006; 1:3-119.
15. Curtis T, Larsen FB, Helweg-Larsen K, Bjerregaard P. Violence, sexual abuse and health in Greenland. *Int. J. Circumpolar Health* 2002; 61(2):110-122.
16. Kalaallit Nunaanni politiit – 2011-imut tunngatillugu ukiumoortumik nalunaarussiaq. Kalaallit Nunaanni politiit Nuuk 2012.
17. Bjerregaard P, Curtis T, Senderovitz F, Christensen U, Pars T. Kalaallit Nunaanni inuunermi atugassarititaasut, inooriaaseq peqqissuserlu. DIKE'p Kalaallit Nunaat pillugu allakkiaani 4. DIKE. København, 1995.
18. Namminersornerullutik Oqartussat. Inuuneritta – Innuttaasut peqqissuunissaat anguniarlugu suliniut. Innuttaasut peqqissuunissaat anguniarlugu Naalakkersuisut 2007-imiit 2012-imut iliuusissatut anguniagassatullu siunniussa. Kalaallit Nunaanni Namminersornerullutik Oqartussat. Nuuk, 2007.

9. Ilanngussat

Ilanngussaq 1: Apersuinermi malittarisassaq – inuinnarnut

Ilanngussaq 2: Apersuinermi malittarisassaq – ilinniagalinnut

Ilanngussaq 3: Oqarasuaatikkut apersuinermi immersugassaq

Ilanngussaq 4: Tabeli: kinguaassiuutitigut innarliisoqarneranik pasitsaassinermi iliuuseqarnissamut piareersimanerarnermut isumaqataasut

Ilanngussaq 1: Apersuinermi malittarisassaq – inuinnarnut

Dette spørgeskema er udviklet og designet til kvalitative interviews og har fungeret som en semistruktureret interviewguide for interviewerens.

Introduktion

Allerførst mange tak fordi du vil deltage i det her interview – det er til stor hjælp for vores undersøgelse, at du tager dig tid til at tale med os.

Som jeg nævnte, vil interviewet dreje sig om seksuelle overgreb mod børn, om børns trivsel og mistvivl. Foreningen Bedre Børneliv har taget initiativ til et projekt, der netop handler om seksuelle overgreb mod børn. I forbindelse med projektet vil vi gerne blive klogere på, hvad befolkningen har af viden om og holdninger til lige præcis det emne.

Du deltager anonymt i undersøgelsen, og jeg har tavshedspligt i forhold til det, du fortæller mig. Dine svar bliver brugt til forskning og det videre arbejde med projektet – men som sagt i anonym form. Der er ikke nogle svar på de spørgsmål, jeg stiller dig, som er rigtige eller forkerte; jeg er interesseret i at høre lige præcis DIN mening og dine holdninger. Du skal vide, at du til enhver tid kan sige stop undervejs i interviewet, hvis der er noget du ikke ønsker at svare på eller tale om.

Hvis du har nogle spørgsmål, er du velkommen til at stille dem – nu, undervejs eller efter interviewet. Du må endelig også sige til, hvis måden jeg spørger på og de ord jeg bruger, ikke giver mening for dig. Jeg tager måske ting for givet, som er anderledes for dig.

Er det ok med dig, at jeg optager interviewet?

(Roller under interviewet beskrives)

Først vil jeg høre lidt om dig:

- Hvor gammel er du?
- Hvor bor du?
- Hvor er du vokset op?
- Familieforhold/ civilstand – er du gift/ bor du sammen med nogen?
- Hvad laver du?

1. Hvad er i dine øjne et godt liv for et barn?

- Hvad skal der til, for at et barn har det godt?
- Hvem har ansvaret for, at et barn har det godt?
  - o Hvordan og hvorfor?
  - o Hvad skal man gøre som forælder? (eksempler på praksis)
- Er der andre, der har en rolle i/ansvaret for at et barn har det godt?
  - o Familiens rolle?
  - o Vuggestue, børnehaven, skolen, fritidsordningen?
  - o Lokalsamfundet, naboer, venner, 'det offentlige'?
- Kender du til børn, som ikke har det godt?
  - o Hvis ja, kan du give et eksempel?
  - o Hvad skal man efter din mening gøre for at disse børn får det bedre?
- (Hvis informanten er ældre: Er der sket en udvikling siden du var barn og frem til nu – forskelle/ligheder i børns opvækst?)
- Er der forskel på, hvordan man opdrager børn fx i byen vs. bygden, nord vs. syd, øst vs. vest – hvis du har kendskab til eller indtryk af, hvordan 'man gør' andre steder?
  - o Hvis ja, på hvilken måde?

- o Forskelle/ ligheder?
  - o Evt. positive ting/udfordringer?
- Hvis vi nu ser på livet som barn og sammenholder det med voksenlivet, hvad skal man så efter din mening lære/nå, imens man er barn?

2. Nu vil jeg gerne fokusere på seksuelle overgreb mod børn – dine holdninger til og viden om det. Hvad kommer du til at tænke på, når jeg siger ‘seksuelle overgreb mod børn’?

- Eller ville du bruge et andet ord end ‘seksuelle overgreb’, som dækker det at et barn bliver udsat for noget seksuelt af en anden? (krænkelse, overgreb, incest, pædofili, misbrug)
- Hvornår vil du mene, at der er tale om et seksuelt overgreb mod et barn – hvor går grænsen?
- Hvem er krænkeren, personen som begår seksuelle overgreb mod børn?
  - o Tror du den voksne krænker ved, når de overskrider grænsen?

3. Som jeg før nævnte, og som du måske ved, så viser statistikkerne, at der er en høj forekomst af seksuelle overgreb mod børn. Hvad tror du årsagen kan være til, at det er sådan?

- Der er regionale forskelle i forhold til seksuelle overgreb. Hvad tror du den forskel kan skyldes/skal forklares med?
- Fra andre interviews har jeg hørt nogle, der mener forklaringen på seksuelle overgreb skal findes i(alkohol, hash, vold etc.) – hvad tænker du om det?
- (Er der noget, der i dine øjne karakteriserer seksualiteten i Grønland?)
- Hvad tror du årsagen kan være til, at nogen forgriber sig seksuelt på børn?
- Hvis vi nu fokuserer på barnet, som det hele handler om, hvad tror du så seksuelle overgreb betyder for det enkelte barn, overgrebet sker for?
  - o Har det konsekvenser for barnet – og hvis ja, hvilke?
  - o Har det konsekvenser for barnets familie – og hvis ja, hvilke?
- Hvis der sker et seksuelt overgreb i denne her by/bygd, og det bliver kendt, hvordan taler man så om det?
  - o Hvad betyder det for måden man er sammen på som familie, som venner, i by-/bygdlivet generelt?
  - o Hvad betyder det for familien/barnet at det bliver kendt?
- Tror du, man kan forhindre seksuelle overgreb mod børn?
  - o Kan man gøre noget?
  - o Hvis ja, hvordan/hvor skal man sætte ind, og hvem har en rolle i det/ ansvar for, at der bliver handlet?
  - o Hvis nej, hvorfor ikke/ hvad forhindrer det?

4. Har du hørt om/kender du til sager, som handler om seksuelt overgreb af et barn/ evt. omsorgssvigt generelt – fra medierne eller i din by/bygd m.v.?

Hvis ja:

- kan du prøve at beskrive hvad den/de konkrete sag(er) handlede om?
- Hvordan fik du kendskab til/hvordan hørte du om det?
- Hvad tænkte/følte du, da du hørte om overgrebet?
  - o Var der noget, der stødte dig/provokerede dig/undrede dig?
- Var der noget i denne her sag, som du mener, kunne have været håndteret anderledes?
- Hvis ja, hvordan mener du det skulle have været håndteret og af hvem?
  - o Ansvar
  - o Rollefordeling

- o Hvem skal handle hvornår?
- Tror du det pågældende overgreb kunne have været undgået?
  - o Hvis ja, hvordan?
  - o Hvis nej, hvorfor ikke?
- (Hvis informanten kender de involverede parter): Har det påvirket dit syn på de involverede parter?
  - o Hvis ja: på hvilken måde?
- Har du talt om eller diskuteret sagen med nogen (over kaffen, i frokostpausen, i familien etc.)?
  - o Hvis ja, på hvilken måde har I talt om det?
  - o Hvis nej, hvorfor ikke?
  - o I Danmark er seksuelle overgreb mod børn et tabuemne. Hvad mener du om det – er seksuelle overgreb et tabu i Grønland?

(* Hvis ikke informanten kender til en sag/ikke beskriver en sag, beskrives en case, og samme underspørgsmål stilles – blot hypotetisk)

5. Har du nogensinde haft kendskab til/ mistanke om seksuelt overgreb af børn – eller at et barn ikke trives?⁷

- Hvad syntes/tænkte du om det, du havde mistanke om?
- Kendte du krænkeren/den krænkede?
- Talte du med nogen om din mistanke?
  - o Hvorfor/hvorfor ikke?
- Reagerede/handlede du på det?
  - o Hvad gjorde, at du reagerede/handlede på det – eller hvad gjorde, at du ikke reagerede/handlede?
  - o Hvis ikke: hvad tror du der skal til, før du eventuelt ville reagere en anden gang?
- Udviklede det sig til en egentlig sag (med eller uden din påvirkning)?
- Mener du, at nogen havde pligt til at gøre noget i sagen?
  - o Hvis ja, hvem mener du havde pligt til at gøre noget – og hvad skulle han/hun/de i så fald gøre, synes du?
  - o Ved du hvad en underretning er?
  - o Tror du, at du ved at handle/reagere/ytre din mening kan påvirke andres holdninger og handlinger i forhold til seksuelle overgreb mod børn?
  - o Ved du, hvem du kan henvende dig til (næste gang) og få professionel hjælp?
  - o Er der noget, der kan gøre dig mere tryk i at handle på det?
- (Kunne noget have forhindret, at overgrebet overhovedet fandt sted?)
- Hvis nogen kom til dig om en mistanke om et barn, der blev udsat for overgreb – hvad ville du så gøre?
  - o Hvis ja, hvad?
- (Har du oplevet noget, som du har studset over, eller som provokerede dig i samtale med andre – eller sager i medierne, der har handlet om seksuelle overgreb?)

- (Hvilke udfordringer ser du som de største i forhold til at forhindre seksuelle overgreb mod børn – både set fra den almindelige borgers synspunkt og fra myndighedernes synspunkt, fra samfundets synspunkt?)

Jeg har ikke flere spørgsmål. Har du noget, du gerne vil spørge om – eller noget, som du har lyst til at sige, som jeg ikke har spurgt dig om?

(Debriefing, tak og kontaktoplysninger på informanten.)

---

⁷ Hvis ikke informanten har et eksempel, introducerer vi følgende case:

Du har en mistanke om, at der foregår noget inde hos naboen, som ikke er helt godt. Du har lagt mærke til, at det yngste barn har ændret adfærd. Du kan godt have en mistanke om, at der foregår noget, som ikke bør foregå.

Vil du gøre noget?

Dette spørgsmål følges indtil der er en 'udtømmning' ift. dilemmaer/handlemuligheder.

Ilannugussaq 2: Apersuinermi malittarisassaq – ilinniagalinnut

Dette spørgeskema er udviklet og designet til kvalitative interviews og har fungeret som en semistruktureret interviewguide for intervieweren.

Introduktion

Allerførst mange tak fordi du vil deltage i det her interview – det er til stor hjælp for vores undersøgelse, at du tager dig tid til at tale med os.

Som jeg nævnte, vil interviewet dreje sig om seksuelle overgreb mod børn, om børns trivsel og mistrivsel. Foreningen Bedre Børneliv har taget initiativ til et projekt, der netop handler om seksuelle overgreb mod børn. I forbindelse med projektet vil vi gerne blive klogere på, hvad befolkningen – både lægfolk og myndighedspersoner som dig selv – har af viden om og holdninger til emnet. Grunden til at jeg er interesseret i at interviewe dig som fagperson er, at vi søger at komme rundt om de instanser og fagpersoner, hvis arbejde direkte eller indirekte relaterer sig til børns trivsel.

Du deltager anonymt i undersøgelsen, og jeg har tavshedspligt i forhold til det, du fortæller mig. Dine svar bliver brugt til forskning og det videre arbejde med projektet – men som sagt i anonym form.

Hvis du har nogle spørgsmål, er du velkommen til at stille dem – nu, undervejs eller efter interviewet. Du må endelig også sige til, hvis måden jeg spørger på og de ord jeg bruger, ikke giver mening. Jeg tager måske ting for givet, som er anderledes for dig.

Er det ok med dig, at jeg optager interviewet?

(Roller under interviewet beskrives)

Først vil jeg høre lidt om dig:

- Hvor gammel er du?
- Hvor bor du?
- Hvor er du vokset op?
- Familieforhold/civilstand? – er du gift/ bor du sammen med nogen?

1. Kan du beskrive din jobfunktion/ hvad dit arbejde består i?

2. Hvad er i dine øjne et godt liv for et barn?

- Hvad skal der til, for at et barn har det godt?
- Hvem har ansvaret for, at et barn har det godt?
- Hvordan og hvorfor?
- Er der andre, der har en rolle i/ansvaret for at et barn har det godt?
  - o Familiens rolle?
  - o Vuggestue, børnehaven, skolen, fritidsordningen, bestemte forvaltninger etc.?
  - o Lokalsamfundet, naboer, venner?
- Har du som fagperson en rolle i/ansvar for at børn har det godt?
  - o Hvis ja, hvori består din rolle/dit ansvar?
- Er der forskel på, hvordan man opdrager børn og sætter rammerne for børns opvækst fx i byen vs. bygden, nord vs. syd, øst vs. vest – hvis du har kendskab til eller indtryk af, hvordan 'man gør' andre steder?
  - o Hvis ja, på hvilken måde?
  - o Forskelle/ ligheder?

3. Nu vil jeg gerne fokusere på seksuelle overgreb mod børn – set med dine fagbriller.

Hvad kommer du til at tænke på, når jeg siger 'seksuelle overgreb mod børn'?

- Eller ville du bruge et andet ord end 'seksuelle overgreb', som dækker det at et barn bliver udsat for noget seksuelt af en anden voksen? (krænkelse, overgreb, incest, pædofili, misbrug)
- Hvornår er der ifølge din (faglige) vurdering tale om et seksuelt overgreb mod et barn – hvor går grænsen?

- Hvem er krænkeren, personen som begår seksuelle overgreb mod børn?
- Tror du den voksne krænker ved, når de overskrider grænsen?

4. Som jeg før nævnte, og som du måske ved, så viser statistikkerne, at der er en høj forekomst af seksuelle overgreb mod børn. Hvad tror du årsagen kan være til, at det er sådan?

- Der er regionale forskelle i forhold til seksuelle overgreb. Hvad tror du den forskel kan skyldes/skal forklares med?
- Fra andre interviews har jeg hørt nogle, der mener forklaringen på seksuelle overgreb skal findes i (alkohol, hash, vold etc.) – hvad tænker du om det?
- (Er der noget, der i dine øjne karakteriserer seksualiteten i Grønland?)
- Hvis vi nu fokuserer på barnet, som det hele handler om, hvad betyder seksuelle overgreb for det enkelte barn, som overgrebet sker for?
  - o Har det konsekvenser for barnet – og hvis ja, hvilke?
  - o Har det konsekvenser for barnets familie – og hvis ja, hvilke?
- Hvis der sker et seksuelt overgreb i denne her by/bygd, og det bliver kendt, hvordan taler man så om det?
  - o Hvad betyder hændelsen for måden man er sammen på som familie, som venner, i by-/bygd livet generelt?
  - o I DK bliver seksuelle overgreb mod børn betragtet som et tabu, noget man ikke taler om. Hvad tænker du om det?
- Hvad skal der til for at forhindre seksuelle overgreb mod børn – hvis du mener det kan lade sig gøre?
  - o Hvis ja, hvordan, og hvem har en rolle i det/ansvar for at der bliver handlet?
  - o Hvis nej, hvorfor ikke/ hvad forhindrer det?
  - o Har du en rolle i det/et ansvar som fagperson – og hvis ja, kan du beskrive, hvordan du forstår den rolle/det ansvar?
  - o Hvem samarbejder du med?

5. Er du som fagperson stødt på sager om seksuelle overgreb mod børn?

- Hvis ja, har du været involveret i sager om seksuelle overgreb mod børn?
  - o Kan du prøve at beskrive en sag, du har været involveret i, og hvad din rolle var i den?
  - o Samarbejdspartnere?
  - o Var denne sag typisk eller atypisk?
  - o Var din rolle i denne sag typisk eller atypisk ift. andre sager, du evt. har været involveret i?
  - o Blev sagen håndteret korrekt i dine øjne, eller var der noget, som du mener kunne have været gjort anderledes?
    - Hvis ja, hvad kunne have været gjort anderledes, og hvem ville da have en rolle i det/ansvaret for det?
- Kunne noget fra myndighedernes side have forhindret, at overgrebet overhovedet fandt sted?
- Hvor meget vil du mene, at seksuelle overgreb mod børn fylder i forhold til dine øvrige arbejdsopgaver?

6. Er der sager om seksuelle overgreb mod børn, enten fra medierne eller her fra byen/bygden, som har gjort særligt indtryk på dig (uanset set om du har været fagligt involveret i dem eller ej)?*

- Hvis ja, kan du prøve at beskrive hvad den/de konkrete sag(er) handlede om?
- Hvad tænkte du, da du hørte om sagen?
- Synes du sagen blev håndteret korrekt?
  - o Hvis nej, hvordan mener du det skulle have været håndteret og af hvem?
  - o Ansvar
  - o Rollefordeling

- Tror du det pågældende overgreb kunne have været undgået?
  - o Hvis ja, hvordan?
  - o Hvis nej, hvorfor ikke?
- Var der noget, du studsede over eller provokerede dig i sagen?

(* Hvis ikke informanten kender til en sag/ikke beskriver en sag, beskrives en case, og samme underspørgsmål stilles – blot hypotetisk).

7. Har du oplevet at stå i et dilemma/ at være i konflikt med dig selv i forhold til både at være fagprofessionel og privatperson i sager, der involverede seksuelle overgreb mod børn?

- Hvis ja, kan du prøve at give et eksempel/beskrive dilemmaet?
  - o Hvordan håndterede du det?
- Har du stået i den situation at have personligt kendskab til seksuelle overgreb?
  - o Handlede du på det – og hvis ja, hvordan?
  - o Hvis nej, hvad var årsagen til det?
- Egne personlige holdninger >< at være professionel og underlagt lovgivning/arbejdsprocedurer?
- Hvilke udfordringer ser du som de største i bekæmpelsen af seksuelle overgreb mod børn – både set fra myndighedernes synspunkt og fra den enkelte borgers synspunkt?
  - o Muligheder og barrierer i befolkningen (fx viden om underretningspligten, kendskab til muligheder for hjælp, holdninger)
  - o Muligheder og barrierer i det offentlige (fx arbejdsgange, procedurer, ansvarsfordeling, beredskab, lovgivning)
  - o Hvis du skulle pege på nogle tiltag for at nedbringe antallet af overgreb, hvad ville du pege på som det vigtigste?
  - o Hvad betyder det politiske fokus på området? Og mediernes fokus?

Jeg har ikke flere spørgsmål. Har du noget, du gerne vil spørge om – eller noget, som du har lyst til at sige, som jeg ikke har spurgt dig om?

(Debriefing, tak og kontaktoplysninger på informanten.)

Ilannugsaq 3 – oqarasuaatikkut apersuinermi immersugassaq

Uku apeqqutit oqarasuaat atorlugu apersuinissamut atugassiaallutik ineriartortitaapput elektroniskiusumik apersuineri atorneqartarlutik, apersuisut apersuinerup ingerlanerani akissutit malillugit qarasaasiamut toortasarput.

Una pappialaq misissuinermi apeqqutit atorneqartartunut assersuutitut takussutissiaannaavoq, akissutissanullu atugassiaanani.

APEQQUTIT

Tunngaviusumik misissuineq suliniut 'Kuseriarnerup siaruarneratut' sioqqullugu suliaavoq. Kinguaassiutitigut meeqqanut kannguttaatsuliorneq – isummat, ilisimasat, iliuseqarnissamut piareersimaneq.

Maj 2012

Hej, ateqarpunga .....

Meeqqanik kinguaassiutitigut innarliisarneq pillugu ilisimasat isummallu paasiniallugit misissuinissaq tunngavigalugu, Kalaallit Nunaanni peqqisutsimik Ilisimatusarfimmit (Center for Sundhedsforskning i Grønland) attavigaatsigit.

Sapaatip akunneri kingullit ingerlanerini misissuinissaq attavigineqarnissallu pillugu allagarsereersimaniartussaavutit.

00. Allakkat paasissutissiissutivut tiguigit?

- (1) Aap
- (2) Naagga

Kinguaassiutitigut innarliisarneq pillugu apeqqutit nalinginnaasut akissuteqarfiginissaat pillugu nalaatsornikkut toqqagaasimaneq pissutigalugu attavigaatsigit. Akissutit mianeralugit allanut isertuulluinnassavagut. Misissuinermi paasisat inuit ataasiakkaat oqaasii ilisarnarunnaarlunnarlugit nalunaarusiarineqassapput.

Siunissami kinguaassiutitigut innarliisarnerup pitsaaliorneqarsinnaanissaanut illit ilisimasatit pingaaruteqarput. Eqqunngitsunik eqqortunilluunniit akissuteqartoqarsinnaanngilaq.

Oqarasuaatikkut apersorneqarneq minutsit 15-it missaannik sivissuseqassaaq. Neriuppunga massakkut apersorneqarnissannut piffissaqartutit. – Imalt. piffissami allami sianerfigeqqissavakkit?

Apersuisoq ID

---

01. Peqataasup inissisimaneq

Oqaatiginagu apersuisumit immersugassaq

- (1) Apersorneqartussaq akuersaarpoq
- (2) Apersorneqartussaq peqataarusunngilaq

02. Oqaatsit sorliit atorlugit apersorneqarusuppit?

(Aperinissaq pissusissamisoorsorinarpat aatsaat atuarneqassaaq, taamaanngippat oqaatsit suut atorneqarnerat apersuisumit krydsilerneqassaaq erfalasuaqqallu nalunaaqutsiussat nalaasigut oqaatsit atorneqartut toqqarneqassapput. Apeqqutini tamani oqaatsit allanngortinneqarsinnaanerat eqqaamajuk).

- (1) Kalaallisut
- (2) Qallunaatut

1. Aallartiinnarpugut. Siullermik ilinnut tunngasunik sumilu najugaqarnerit pillugit apersoqqaarallassavakkit. (Suiaassuseq apersuisumit krydsilerneqassaaq) (Læs spørgsmålet op hvis du er i tvivl om respondensens køn)

- (1) Arnaq

- (2) Angut
(99) (Oqaatigisassaangitsoq) Apersorneqartup apersorneqarninini maanna kipitikkusuppaa

2. Qassinik ukioqarpit?

(Ukiui allakkit)

(Apersorneqartup ukiuni taarusungippagit kode 99 akissutitut atorreqassaaq)

3. Kisimiittuuit illoqateqarpilluunniit?

(Uani pineqarpoq apersorneqartoq inersimasunik allanik ineqateqartoq)

(Akissutaasinnaasut taagukkit)

- (1) Kisimiittuuvoq
(2) Illoqateqarpoq
(3) Angajoqqaaminiittuuvoq
(4) Illoqatigiikkuutaaniippoq /Kollegieniittuuvoq
(99) (Oqaatigisassaangitsoq) Apersorneqartup apersorneqarninini maanna kipitikkusuppaa
(999) (Respondenten ønsker ikke at svare på spørgsmålet)

4. Meeraqarpit angerlarsimaffinni najugalinnik?

- (1) Aap
(2) Naagga
(99) (Oqaatigisassaangitsoq) Apersorneqartup apersorneqarninini maanna kipitikkusuppaa
(999) (Respondenten ønsker ikke at svare på spørgsmålet)

5. Atuarninni qanoq naammassisaqarpit?

(Akissutaasinnaasut taagukkit)

- (1) 8. klasse sivikinnerusumilluunniit
(2) 9.-12. klasse, Realeksamen, Piareersarfik
(3) Ilinniarnertoq, HF, GU, HTX, HHX
(99) (Oqaatigisassaangitsoq) Apersorneqartup apersorneqarninini maanna kipitikkusuppaa
(999) (Respondenten ønsker ikke at svare på spørgsmålet)

6. Ilinniakkamik naammassinnissimavit?

(Meeqqat atuarianni atuareernermi, ilinniarnertuunngoreernermi assigisaanniluunniit atuareernermi ilinniagaqaqqinneq matumani pineqarpoq)

- (1) Aap
(2) Naagga
(99) (Oqaatigisassaangitsoq) Apersorneqartup apersorneqarninini maanna kipitikkusuppaa
(999) (Respondenten ønsker ikke at svare på spørgsmålet)

7. Ilinniakkanni qaffasinnerpaamik suna naammassisimaviuk?

---

8. Maannakkorpiaq sumik suliaqarpit/sulerisuuit?

(Pingaarnertut suliaq matumani pineqarpoq ilinniartuugaanni ilinniartuuneq pingaarnertut inissisimassaaq)

(Akissutaasinnaasut taagukkit)

- (1) Ulloq naallugu suliffeqarpunga
(2) Ullup ilaannaa sulisarpunga
(3) Ilaanniinnakkut sulisarpunga
(4) Namminersortuuvunga (piniarnerup aalisarnerullu avataanni)
(5) Piniartutut/aalisartutut namminersortuuvunga
(6) Angerlarsimaannartuuvunga
(7) Pensionistiuvunga
(8) Suliffissaaleqisuuvunga
(9) Ikiutisiaqarpunga
(10) Ilinniartuuvunga

- (11) Allamik _____
- (99) (Oqaatigisassaangitsoq) Apersorneqartup apersorneqarninini maanna kipitikkusuppaa
- (999) (Respondenten ønsker ikke at svare på spørgsmålet)

8.1a. Suna atorfigaajuk?

(Atorfik eqquissumik allanneqassaaq, soorlu peqqinnissakkut ikiorti, imaaginnanngitsoq 'napparsimmavimmi sulisoq', niuertarfimmi ikiorti, imaaginnanngitsoq 'niuertarfimmi sulisoq')

8.1b. Meeqqanik inuusuttunillu sullissisuuvit?

- (1.) Aap
- (2) Naagga
- (99) (Oqaatigisassaangitsoq) Apersorneqartup apersorneqarninini maanna kipitikkusuppaa
- (999) (Respondenten ønsker ikke at svare på spørgsmålet)

9. Meeqqat inuusuttulluuniit akornanni nammineq piумаassutsinnik suliaqartarpit?

- (1) Aap
- (2) Nagga
- (99) (Oqaatigisassaangitsoq) Apersorneqartup apersorneqarninini maanna kipitikkusuppaa
- (999) (Respondenten ønsker ikke at svare på spørgsmålet)

10. Kalaallit Nunaanni illoqarfimmi nunaqarfirmiluuniit peroriartorpit?

(Akissutaasinnaasut taagukkit)

- (1) Illoqarfimmi
- (2) Nunaqarfimmi
- (3) Tamaasa
- (4) Kalaallit Nunaanni peroriartunngilanga
- (99) (Oqaatigisassaangitsoq) Apersorneqartup apersorneqarninini maanna kipitikkusuppaa
- (999) (Respondenten ønsker ikke at svare på spørgsmålet)

10.1. Nunap immikkoortuisa ilaanni sorlermi peroriartorpit? (Kommunit kattussuutinngikkallarmata)

10.2. Maannakkut illoqarfigisanni nunaqarfigisanniluuniit najugaqartuaannarsimavit?

- (1) Aap
- (2) Naagga
- (99) (Oqaatigisassaangitsoq) Apersorneqartup apersorneqarninini maanna kipitikkusuppaa
- (999) (Respondenten ønsker ikke at svare på spørgsmålet)

11. Maannakkut najugaqarfigisanni ukiut qassit najugaqarsimavit?

---

12. Illoqarfik nunaqarfilluuniit maannakkut najugaqarfigisat qanoq ateqarpa?

---

13. Najugaqarfippit eqqaa eqqarsaatigeriaruk. Inuit arlallit meeqqanut tamatuma eqqaaniittunut pitsaaqutissanik aqqissuussinerini qanoq akulikitsigisumik peqataasarpit?

(Pisariaqarpat makku assersuutigikkit: Suliniutinut assersuutaasinnaapput innuttaasunik ataatsimiisitsinerit, sisorarfissiornerit, upernaakkut nunamik saliinerit, maaji peqqissuutiguk, timersoqatigiiffilerineq, akissarsiutigiginagu piumassutsimik suliniuteqarnerit)

(Akissutaasinnaasut taagukkit)

- (1) Tamatigut peqataasarpunga
- (2) Tamatigunngajak peqataasarpunga

- (3) Ilaanneeriarlunga peqataasarpunga
- (4) Qaqutiguinnaq peqataasarpunga
- (5) Peqataanngisaannarpunga
- (6) Taamaattunik aqqissuussisoqanngisaannarpoq
- (7) (Oqaatigisassaanngitsoq) Qanittukkut aatsaat maanga pigama naluara
- (99) (Oqaatigisassaanngitsoq) Apersorneqartup apersorneqarninini maanna kipitikkusuppaa
- (999) (Respondenten ønsker ikke at svare på spørgsmålet)

14. Najugaqarfippit eqqaani peqatigiinneq ataqtigiinnerlu qanoq annertutigisumik misigisimasaqarfigaagit?

(Apersugaq nunaqarfimmeersuuppat ataqtigiinneq pillugu apeqqut nunaqarfimmut tamarmut tunngatinneqarpoq)
(Akissutaasinnaasut taagukkit)

- (1) Annertoorujussuarmik
- (2) Annertuumik
- (3) Akunnattumik
- (4) Annikitsumik
- (5) Annikitsuararsuarmik
- (6) (Oqaatigisassaanngitsoq) Qanittukkut aatsaat maanga pigama naluara
- (99) (Oqaatigisassaanngitsoq) Apersorneqartup apersorneqarninini maanna kipitikkusuppaa
- (999) (Respondenten ønsker ikke at svare på spørgsmålet)

15. Najugaqarfippit eqqaani meeqqat inuunerinnissaat qanoq akisussaaqataaffigitiginerlugu misigisimaviuk?

(Akissutaasinnaasut taagukkit)

- (1) Annertoorujussuarmik
- (2) Annertuumik
- (3) Akunnattumik
- (4) Annikitsumik
- (5) Misigissuseqarfiginngivippara
- (6) (Oqaatigisassaanngitsoq) Qanittukkut aatsaat maanga pigama naluara
- (99) (Oqaatigisassaanngitsoq) Apersorneqartup apersorneqarninini maanna kipitikkusuppaa
- (999) (Respondenten ønsker ikke at svare på spørgsmålet)

16. Meeqqat inuunerinnissaminut pisinnaatitaaffiat qulakkeerniarlugu qanoq akuliusimatigivit?

(Akissutaasinnaasut taagukkit)

- (1) Annertoorujussuarmik
- (2) Annertuumik
- (3) Akunnattumik
- (4) Annikitsumik
- (5) Akuliusimanngilluinnarpunga
- (6) (Oqaatigisassaanngitsoq) Naluara
- (99) (Oqaatigisassaanngitsoq) Apersorneqartup apersorneqarninini maanna kipitikkusuppaa
- (999) (Respondenten ønsker ikke at svare på spørgsmålet)

Apeqqutit tulliuuttut meeqqanik kinguaassiuutitigut innarliisarnermut tunngasuupput. Kinguaassiuutitigut innarliisarnerit timikkut allatigullu innarliinikkut iliuusaasinnaasarpur. Meeqqat inuusuttuaqqallu meeqqanik allanik kinguaassiuutitigut innarliisinnaasarpur.

17. Illoqarfimmi nunaqarfimmiluunniit najugarisanni meeqqanik kinguaassiuutitigut innarliisarneq qanoq ajornartorsiutaatigisoraajuk?

(Akissutaasinnaasut taagukkit)

- (1) Annertoorujussuarmik
- (2) Annertuumik
- (3) Akunnattumik
- (4) Annikitsumik
- (5) Ajornartorsiutaanngilaq
- (6) (Oqaatigisassaanngitsoq) Naluara

- (99) (Oqaatigisassaangitsoq) Apersorneqartup apersorneqarninini maanna kipitikkusuppaa
(999) (Respondenten ønsker ikke at svare på spørgsmålet)

18. Kalaallit Nunaanni meeqqanik kinguaassiuutitigut innarliisarneq qanoq ajornartorsiutaatigisoraajuk?

(Akissutaasinnaasut taagukkit)

- (1) Annertoorujussuarmik
(2) Annertuumik
(3) Akunnattumik
(4) Annikitsumik
(5) Ajornartorsiutaanngilaq
(6) (Oqaatigisassaangitsoq) Naluara
(99) (Oqaatigisassaangitsoq) Apersorneqartup apersorneqarninini maanna kipitikkusuppaa
(999) (Respondenten ønsker ikke at svare på spørgsmålet)

19. Kinguaassiuutitigut innarliisarneq ilaquuttannut ikinngutinnullu oqaluuserisarpiuk?

- (1) Aap, akulikitsumik
(2) Ilaannikkut
(3) Qaqtigut
(4) Naamerluinnaq
(5) (Oqaatigisassaangitsoq) Naluara
(99) (Oqaatigisassaangitsoq) Apersorneqartup apersorneqarninini maanna kipitikkusuppaa
(999) (Respondenten ønsker ikke at svare på spørgsmålet)

20. Ukiuni kingullerni kinguaassiuutitigut innarliisarneq tusagassiuutitigut annertuumik eqqartorneqartarpoq. Tamanna ilinnut qanoq soqutiginaateqartigaa?

- (1) Soqutiginaatilerujussuuvoq
(2) Soqutiginaateqarpoq
(3) Akunnattumik
(4) Annikinnerusumik
(5) Soqutiginaateqanngilluinnarpoq
(6) (Oqaatigisassaangitsoq) Naluara
(99) (Oqaatigisassaangitsoq) Apersorneqartup apersorneqarninini maanna kipitikkusuppaa
(999) (Respondenten ønsker ikke at svare på spørgsmålet)

21. Meeqqap kinguaassiuutitigut innarlerneqarsimaneranik allatulluunniit sumiginnagaaneranik pasitsaassigaanni ilisimasaqaraanniluunniit sumut saaffiginninnissaq nalunngiliuk?

- (1) Aap, akissut allaguk _____
(2) Naagga
(99) (Oqaatigisassaangitsoq) Apersorneqartup apersorneqarninini maanna kipitikkusuppaa
(999) (Respondenten ønsker ikke at svare på spørgsmålet)

22. Meeqqanik kinguaassiuutitigut innarliisarnermut tunngatillugu paasissutissiinermik ilinnut immikkut sunniuteqartumik eqqaasaqarsinnaavit?

- (1) Aap, suna? _____
(2) Naagga
(99) (Oqaatigisassaangitsoq) Apersorneqartup apersorneqarninini maanna kipitikkusuppaa
(999) (Respondenten ønsker ikke at svare på spørgsmålet)

22.a. Qanoq sunniuteqarpa?

---

23. Meeqqamik kinguaassiuutitigut innarlerneqarsimasumik pasitsaassaqaarsimavit?

- (1) Aap
(2) Naagga
(99) (Oqaatigisassaannigitsoq) Apersorneqartup apersorneqarninini maanna kipitikkusuppaa
(999) (Respondenten ønsker ikke at svare på spørgsmålet)

23.1 Pasitsaassinerit allamut oqaluttuaraajuk?

- (1) Aap
(2) Naagga
(3) (Oqaatigisassaannigitsoq) Eqqaamangilara
(99) (Oqaatigisassaannigitsoq) Apersorneqartup apersorneqarninini maanna kipitikkusuppaa
(999) (Respondenten ønsker ikke at svare på spørgsmålet)

23.1a. Pasitsaassinerpit oqaluttuarinnginneranut suna pissutaava?

- (1) Pissutaasoq _____
(2) (Oqaatigisassaannigitsoq) Naluara
(99) (Oqaatigisassaannigitsoq) Apersorneqartup apersorneqarninini maanna kipitikkusuppaa
(999) (Respondenten ønsker ikke at svare på spørgsmålet)

23.1b. Kina oqaloqatigaajuk?

(Apersorneqartoq siullermik nammineq taaguissooq, taassuma kingorna taaguissaatit peqatigisaanik apersorneqartoq "aap" imal "naagga"-mik akisassaaq.) (Taaguereerpat:)

Maanna inuit suliffeqarflluunniit allat oqaloqatigisimasinnaasatit taagussavakka. Taasakka isumaqatigigukkit "aap", isumaqatiginngikkukkit "naagga" oqaatigiinnarumaarpatit:

	Apersukkap akissutaa	Aap	Naagga
Meeraq	(1) ☐ _____	(2) ☐	(3) ☐
Meeqqap angajoqqaavi	(1) ☐ _____	(2) ☐	(3) ☐
Ilaqutaasoq alla	(1) ☐ _____	(2) ☐	(3) ☐
Ikinggutikka/ilaquttakka/suleqatikka	(1) ☐ _____	(2) ☐	(3) ☐
Atuarfik/paaqqinnittarfik	(1) ☐ _____	(2) ☐	(3) ☐
Pisortaqarfik	(1) ☐ _____	(2) ☐	(3) ☐
Allat/Alla (Skriv hvad i feltet)	(1) ☐ _____	(2) ☐	(3) ☐

24. Meeqqamik kinguaassiuutitigut innarlerneqarsimasumik pisortanullu nalunaarutigineqarsimannigitsumik ilisimasaqaarsimavit?

- (1) Aap
(2) Naagga
(99) (Oqaatigisassaannigitsoq) Apersorneqartup apersorneqarninini maanna kipitikkusuppaa
(999) (Respondenten ønsker ikke at svare på spørgsmålet)

24.1. Ilisimasat allanut oqaatigaajuk?

- (1) Aap
(2) Naagga
(3) (Oqaatigisassaannigitsoq) Eqqaamangilara
(99) (Oqaatigisassaannigitsoq) Apersorneqartup apersorneqarninini maanna kipitikkusuppaa
(999) (Respondenten ønsker ikke at svare på spørgsmålet)

24.1a. Allanut oqaatiginninginnnut suna pissutaava?

- (1) Pissutaasoq _____
(2) (Oqaatigisassaannigitsoq) Naluara

- (99) (Oqaatigisassaangitsoq) Apersorneqartup apersorneqarninini maanna kipitikkusuppaa
 (999) (Respondenten ønsker ikke at svare på spørgsmålet)

24.1b. Kina oqaloqatigaajuk?

(Apersorneqartoq siullermik nammineq taaguissooq, taassuma kingorna taaguissaatit peqatigisaanik apersorneqartoq "aap" imal "naagga"-mik akisassaaq.) (Taaguereerpat:)

Maanna inuit suliffeqarflluunniit allat oqaloqatigisimasinnaasatit taagussavakka. Taasakka isumaqatigigukkit "aap", isumaqatiginngikkukkit "naagga" oqaatigiinnarumaarpatit:

	Apersukkap akissutaa	Aap	Naagga
Meeraq	(1) ☐ _____	(2) ☐	(3) ☐
Meeqqap angajoqqaavi	(1) ☐ _____	(2) ☐	(3) ☐
Ilaqutaasoq alla	(1) ☐ _____	(2) ☐	(3) ☐
Ikinngutikka/ ilaqtakka/ suleqatikka	(1) ☐ _____	(2) ☐	(3) ☐
Atuarfik/ paaqqinnittarfik	(1) ☐ _____	(2) ☐	(3) ☐
Pisortaqarfik	(1) ☐ _____	(2) ☐	(3) ☐
Allat/Alla (Skriv hvad i feltet)	(1) ☐ _____	(2) ☐	(3) ☐

Oqaaseqaatinik assigiinngitsunik isumaqataaffigalugit isumaqataaffiginagilluunniit isummerfigisassannik atuffatissavakkit. Oqaaseqaat isummerfigisimangikkukku oqaannassaatit.

25. Kalaallit Nunaanni kinguaassiuutitigut innarliisarnerup pitsaaliorneqarnissaanut naammattumik iliuuseqartoqarpoq.

(Akissutaasinnaasut taagukkit)

- (1) Isumaqataalluinnarpunga
 (2) Isumaqataavunga
 (3) Isumaqataanangalu akerliunngilanga
 (4) Isumaqataanngilanga
 (5) Isumaqataanngilluinnarpunga
 (6) (Oqaatigisassaangitsoq) Isummerfiginngilara /naluara
 (99) (Oqaatigisassaangitsoq) Apersorneqartup apersorneqarninini maanna kipitikkusuppaa
 (999) (Respondenten ønsker ikke at svare på spørgsmålet)

26. Meeqqap kinguaassiuutitigut innarlerneqarneranik pasitsaassiguma arlaannik iliuuseqassaanga.

(Akissutaasinnaasut taagukkit)

- (1) Isumaqataalluinnarpunga
 (2) Isumaqataavunga
 (3) Isumaqataanangalu akerliunngilanga
 (4) Isumaqataanngilanga
 (5) Isumaqataanngilluinnarpunga
 (6) (Oqaatigisassaangitsoq) Isummerfiginngilara /naluara
 (99) (Oqaatigisassaangitsoq) Apersorneqartup apersorneqarninini maanna kipitikkusuppaa
 (999) (Respondenten ønsker ikke at svare på spørgsmålet)

Qinnuigissavakkit apeqqutini 4 tullerni illoqarfik nunaqarflluunniit najugarisat aallaavigissagit.

27. Kinguaassiuutitigut innarliisarneq pillugu pasitsaassinerma pisortanut oqaatigineragut uannut ilaqtannullu kingunissaa annilaanngatigaara.

(Akissutaasinnaasut taagukkit)

- (1) Isumaqataalluinnarpunga

- (2) Isumaqataavunga
- (3) Isumaqataanangalu akerliunngilanga
- (4) Isumaqataanngilanga
- (5) Isumaqataanngilluinnarpunga
- (6) (Oqaatigisassaangitsoq) Isummerfiginngilara /naluara
- (99) (Oqaatigisassaangitsoq) Apersorneqartup apersorneqarninini maanna kipitikkusuppaa
- (999) (Respondenten ønsker ikke at svare på spørgsmålet)

28. Kinguaassiuutitigut innarliisarnermut pasitsaassinerma pisortanut oqaatigineragut meeqqamut qanoq kinguneqarsinnaanera annilaanngatigaara.

(Akissutaasinnaasut taagukkit)

- (1) Isumaqataalluinnarpunga
- (2) Isumaqataavunga
- (3) Isumaqataanangalu akerliunngilanga
- (4) Isumaqataanngilanga
- (5) Isumaqataanngilluinnarpunga
- (6) (Oqaatigisassaangitsoq) Isummerfiginngilara /naluara
- (99) (Oqaatigisassaangitsoq) Apersorneqartup apersorneqarninini maanna kipitikkusuppaa
- (999) (Respondenten ønsker ikke at svare på spørgsmålet)

29. Kinguaassiuutitigut innarliinerup pisortanut nalunaarutiginera meeqqap ilaqtariillu ikiorneqarnissaanut iluaqutaassaaq.

(Akissutaasinnaasut taagukkit)

- (1) Isumaqataalluinnarpunga
- (2) Isumaqataavunga
- (3) Isumaqataanangalu akerliunngilanga
- (4) Isumaqataanngilanga
- (5) Isumaqataanngilluinnarpunga
- (6) (Oqaatigisassaangitsoq) Isummerfiginngilara /naluara
- (99) (Oqaatigisassaangitsoq) Apersorneqartup apersorneqarninini maanna kipitikkusuppaa
- (999) (Respondenten ønsker ikke at svare på spørgsmålet)

30. Kinguaassiuutitigut innarliisimanermik pasitsaassinerup isumaginnittoqarfimmuut nalunaarutiginerata iluaqutaanissaa upperaara.

(Akissutaasinnaasut taagukkit)

- (1) Isumaqataalluinnarpunga
- (2) Isumaqataavunga
- (3) Isumaqataanangalu akerliunngilanga
- (4) Isumaqataanngilanga
- (5) Isumaqataanngilluinnarpunga
- (6) (Oqaatigisassaangitsoq) Isummerfiginngilara /naluara
- (99) (Oqaatigisassaangitsoq) Apersorneqartup apersorneqarninini maanna kipitikkusuppaa
- (999) (Respondenten ønsker ikke at svare på spørgsmålet)

31. Qerleraattarneq, illit isummat naapertorlugu qanoq annertutigisumik killissamik qaangiinera?

(Her menes generelt)

(Akissutaasinnaasut taagukkit)

- (1) Annertoorujussuarmik
- (2) Annertuumik
- (3) Naammaannartumik
- (4) Annikinneruvoq
- (5) Naamerluinnaq
- (6) (Oqaatigisassaangitsoq) Naluara
- (99) (Oqaatigisassaangitsoq) Apersorneqartup apersorneqarninini maanna kipitikkusuppaa
- (999) (Respondenten ønsker ikke at svare på spørgsmålet)

32. Isummat malillugu meeqqat kinguaassiutitigut innarlerneqanginnissaannut kikkut akisussaappat? Arlalinnik akissuteqarsinnaavutit.

(Apersorneqartoq siullermik nammineq taaguissooq, taassuma kingorna taaguissaatit peqatigisaanik apersorneqartoq "aap" imal "naagga"-mik akisassaaq.) (Taaguereerpat.)

Maanna inuit suliffeqarflluunniit allat taagussavakka, akisussaaqataasorisatit "aap"-mik akisassavatit akisussaaqataasorinngisatillu "naamik"-mik akissavatit.

	Apersukkap nammineq akissutaa	Aap	Naagga
Politikkerit	(1) ☐ _____	(2) ☐	(3) ☐
Inunnik isumaginnittoqarfik	(1) ☐ _____	(2) ☐	(3) ☐
Politiit	(1) ☐ _____	(2) ☐	(3) ☐
Peqqinnissaqarfik	(1) ☐ _____	(2) ☐	(3) ☐
Atuarfiit/meeqqeriviit/atuareermermi paaqqinnittarfiit	(1) ☐ _____	(2) ☐	(3) ☐
Nunaqqatit	(1) ☐ _____	(2) ☐	(3) ☐
Nammineq piumassutsiminnik suliniaqatigiiffiit	(1) ☐ _____	(2) ☐	(3) ☐
Najukkami sanilerisat /Affarliit	(1) ☐ _____	(2) ☐	(3) ☐
Ilaquttat allat	(1) ☐ _____	(2) ☐	(3) ☐
Angajoqqaat	(1) ☐ _____	(2) ☐	(3) ☐
Allat /Alla (Skriv hvad i feltet)	(1) ☐ _____	(2) ☐	(3) ☐

32.a. Meeqqat kinguaassiutitigut innarlerneqanginnissaannut kina immikkut akisussaassuseqarpa? Ataasiinnarmik akissuteqarsinnaavutit.

- (1) Politikkerit
- (2) Inunnik isumaginnittoqarfik
- (3) Politiit
- (4) Peqqinnissaqarfik
- (5) Atuarfiit/meeqqeriviit/atuareermermi paaqqinnittarfiit
- (6) Nunaqqatit
- (7) Nammineq piumassutsiminnik suliniaqatigiiffiit
- (8) Najukkami sanilerisat /Affarliit
- (9) Ilaquttat allat
- (10) Angajoqqaat
- (11) Allat /Alla (skriv hvad i feltet) _____
- (12) (Oqaatigisassaanngitsoq) Naluara
- (99) (Oqaatigisassaanngitsoq) Apersorneqartup apersorneqarninini maanna kipitikkusuppaa
- (999) (Respondenten ønsker ikke at svare på spørgsmålet)

33. Meeraq kinguaassiutitigut innarlerneqarsimasorineqarpat iliuuseqarnissamut kina isummat malillugu akisussaasuoraajak? Arlalinnik akissuteqarsinnaavutit.

(Apersorneqartoq siullermik nammineq taaguissooq, taassuma kingorna taaguissaatit peqatigisaanik apersorneqartoq "aap" imal "naagga"-mik akisassaaq.) (Taaguereerpat.)

Maanna inuit suliffeqarflluunniit allat taagussavakka, iliuuseqarnissamut akusussaaqataasorisatit aappimik akisassavatit, akisussaasorinngisatillu naamimik.

	Apersukkap nammineq akissutaa	Aap	Naagga
Politikkerit	(1) ☐ _____	(2) ☐	(3) ☐
Inunnik isumaginnittoqarfik	(1) ☐ _____	(2) ☐	(3) ☐
Politiit	(1) ☐ _____	(2) ☐	(3) ☐
Peqqinnissaqarfik	(1) ☐ _____	(2) ☐	(3) ☐
Atuarfiit/meeqqeriviit/atuareernermi paaqqinnittarfiit	(1) ☐ _____	(2) ☐	(3) ☐
Nunaqqatit	(1) ☐ _____	(2) ☐	(3) ☐
Nammineq piumassutsiminnik suliniaqatigiiffiit	(1) ☐ _____	(2) ☐	(3) ☐
Najukkami sanilerisat /Affarliit	(1) ☐ _____	(2) ☐	(3) ☐
Ilaquttat allat	(1) ☐ _____	(2) ☐	(3) ☐
Angajoqqaat	(1) ☐ _____	(2) ☐	(3) ☐
Allat /Alla (Skriv hvad i feltet)	(1) ☐ _____	(2) ☐	(3) ☐

33.a. Meeraq kinguaassiuutitigut innarlerneqarsimasorineqarpat inuit pisortaqarfilluunniit taagukkavit arlaat sorleq iliuuseqarnissamut immikkut akissusaaffeqarsoraajuk? Ataasiinnarmik akissuteqarsinnaavutit.

- (1) Angajoqqaat
- (2) Ilaquttat allat
- (3) Najukkami sanilerisat /Affarliit
- (4) Nunaqqatit
- (5) Atuarfiit/meeqqeriviit/atuareernermi paaqqinnittarfiit
- (6) Nammineq piumassutsiminnik suliniaqatigiiffiit
- (7) Peqqinnissaqarfik
- (8) Politiit
- (9) Inunnik isumaginnittoqarfik
- (10) Politikkerit
- (11) Allat /Alla (skriv hvad i feltet) _____
- (12) (Oqaatigisassaangitsoq) Naluara
- (99) (Oqaatigisassaangitsoq) Apersorneqartup apersorneqarninini maanna kipitikkusuppa
- (999) (Respondenten ønsker ikke at svare på spørgsmålet)

34. Ilaatigut meeqqat inuusuttullu meeraqatiminnik inuusuttoqatiminnillu kinguaassiuutitigut innarliisinnaasarpit. Illit isummat malillugu meeqqat meeraqatiminnut kinguaassiuutitigut innarliinerat, inersimasut meeqqanik innarliinerannut sanilliullugu qanoq ilungersunartigisutut nalilerusuppiuk?

(Akissutaasinnaasut taagukkit)

- (1) Annertoorujussuarmik
- (2) Annertuumik
- (3) Naammaannartumik
- (4) Annikinneruvoq
- (5) Naamerluinnaq
- (6) (Oqaatigisassaangitsoq) Naluara
- (99) (Oqaatigisassaangitsoq) Apersorneqartup apersorneqarninini maanna kipitikkusuppa
- (999) (Respondenten ønsker ikke at svare på spørgsmålet)

35. Innuttaasut inersimasut meeqqamik kinguaassiuutitigut innarlerneqartumik pasitsaassaqarunik pisortanut nalunaaruteqarnissamut pisussaaffeqarpat?

- (1) Aap
(2) Naagga
(3) (Oqaatigisassaangitsoq) Naluara
(99) (Oqaatigisassaangitsoq) Apersorneqartup apersorneqarninini maanna kipitikkusuppaa
(999) (Respondenten ønsker ikke at svare på spørgsmålet)

36. Kinguaassiuutitigut innarlerneqasimasumik pasitsaassinermi inuit meeqqamik sullissisut pisortanut nalunaaruteqarnissamut sakkortunerusumik pisussaaffeqarpat?

- (1) Aap
(2) Naagga
(3) (Oqaatigisassaangitsoq) Naluara
(99) (Oqaatigisassaangitsoq) Apersorneqartup apersorneqarninini maanna kipitikkusuppaa
(999) (Respondenten ønsker ikke at svare på spørgsmålet)

37. Meeqqamik kinguaassiuutitigut innarlerneqarsimasumik pasitsaassigaanni imminut ilisaritinnani pisortanut saaffiginnittoqarsinnaava?

- (1) Aap
(2) Naagga
(3) (Oqaatigisassaangitsoq) Naluara
(99) (Oqaatigisassaangitsoq) Apersorneqartup apersorneqarninini maanna kipitikkusuppaa
(999) (Respondenten ønsker ikke at svare på spørgsmålet)

38. Inatsit naaportorlugu qassinik ukioqalernermi atoqateqartoqarsinnaalersarpa?

(Akissutaasinnaasut taagorneqassanngillat)

- (1) 11-nik ukioqalernermi
(2) 12-inik ukioqalernermi
(3) 13-inik ukioqalernermi
(4) 14-inik ukioqalernermi
(5) 15-inik ukioqalernermi
(6) 16-inik ukioqalernermi
(7) 17-inik ukioqalernermi
(8) 18-inik ukioqalernermi
(9) Allaappat qassinik ukioqarneq allaguk (Skriv hvad) _____
(10) Naluara
(99) (Oqaatigisassaangitsoq) Apersorneqartup apersorneqarninini maanna kipitikkusuppaa
(999) (Respondenten ønsker ikke at svare på spørgsmålet)

39. Kinguaassiuutitigut innarlerneqarsimaneq pillugu oqaloqateqarnissaq pisariaqartikkaanni sumut saaffiginnissinnaaneq ilisimaviuk?

- (1) Aap, akissut allaguk _____
(2) Naagga
(99) (Oqaatigisassaangitsoq) Apersorneqartup apersorneqarninini maanna kipitikkusuppaa
(999) (Respondenten ønsker ikke at svare på spørgsmålet)

Naggataarutigalugu illit nammineq misilittakkannut tunngasunik apersulaarniarpakkit. Apeqqutit ilaat akerusunngikkukkit oqaannassaaitit.

40. Meeraanermi kinguaassiuutitigut innarlerneqarsimasumik nalunngisaqarpat?

- (1) Aap
(2) Naagga
(999) (Oqaatigisassaangitsoq) Akerusunngilara
(99) (Oqaatigisassaangitsoq) Apersorneqartup apersorneqarninini maanna kipitikkusuppaa

41. Illit nammineq kinguaassiutitigut innarlerneqarsimavit?

- (1) Aap
(2) Naagga
(999) (Oqaatigisassaanngitsoq) Akerusunngilara
(99) (Oqaatigisassaanngitsoq) Apersorneqartup apersorneqarninini maanna kipitikkusuppaa

41.a.

	Aap	Naagga	Naluara	Ønsker ikke at svare (læses IKKE op)
Taama pisoqarmat 15-init inorlugit ukioqarpit?	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(999) ☐
Taamaaliortoq nalunaarutigineqarpa?	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(999) ☐
Taamaaliortoq eqqartuunneqarpa?	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(999) ☐

Qujangaarpugut isummannik misigisimasannillu annissisinnaagavit.

Apersuineq naammassivitsinnagu pisariaqartitsissaguit oqaloqatissaqarnissat qulakkeerusuppara. Imminut ilisaritinnak oqarasuaatikkut Tasiorta-mut nr. 141-mut saaffiginnissinnaavutit ammasarfii tassaapput marlunngorneq nal 8-00-10.00 aamma Sisamngornikkut nal 15.00-17.00.

Oqarasuaat ilitinnagu oqaatigilaassuara oqaloqateqarnissamut pisariaqartitsissaguit kinaassutsit taanngikkaluarlugu Tasiorta-mut attaveqarsinnaagavit tlf nr. 141 Ammasarfii: Marlunngorneq nal 8.00-10.00 Sisamngornerlu nal 15.00-17.00

42. Arlaannik sammisamut tunngasumik iserfiginngisannik ilassutissaqarpit/oqaasissaqarpit?

- (1) Aap, suna? _____
- (2) Naagga

43. Naggataatigut apererusuppatsigit taamaatut misissuisitseqqinnissamut pisariaqartitsineq naapertorlugu ukiut pingasut ingerlaneranni attavigineqaqqissinnaanersutit?

- (1) Aap
- (2) Naagga

43.a Saaffiginneqqinnermi oqarasuaat normua alla atorlugu attavigissavatsigit?

- (1) Mobil nr. _____
- (2) Naagga

Apeqqutigut akissuteqarfigisinnaagakkit qujaqaagut. Meeqqat inuusuttullu ulluinnarni inuunerisa qanoq iliornikkut suli pitsaanerulersinnissaat anguniarlugu ikiuunnerit pingaarteqaarput.

44. Soqutiginnikkuit Kalaallit Nunaanni kinguaassiuutitigut innarlerneqartartut amerlassusaat meeqqamillu kinguaassiuutitigut innarlerneqarsimasumik pasitsaassinnermi qanoq iliuuseqarnissaq pillugu annertunerusumik paasissutissisinnaavakkit.

(Akissutaasinnaasut taagorneqassanngillat)

- (1) Apersorneqartoq soqutiginnippoq
- (2) Apersorneqartoq soqutiginninngilaq

Nalunaarutiginnittussaataaneq

Meeqqap kinguaassiuutitigut innarlerneqarsimaneramik allatulluunniit sumiginnaaganeramik tunngavissalimmik pasitsaassinnermi ilisimasaqarnermiluunniit, inersimasut tamarmik kommunimut nalunaaruteqarnissaq pisussaaffigaat.

Inunnik isumaginninnermut oqartussaasunut nalunaaruteqanngitsooraanni, taava pinerlittaalisitsinnermut inatsit naapertorlugu pineqaatissinneqarsinnaaneq pisinnaavoq.

Imminut ilisaritinnani kommunimut nalunaarutiginnittoqarsinnaavoq.

Pisortat suliffeqarfiini ilinniarsimassuseq tunngavigalugu sulisut kiisalu meeqqanik inuusuttuaqqanillu sullissisut nalunaaruteqarnissamut sakkortunerusumik pisussaaffeqarput.

Inuk sakkortunerusumik nalunaaruteqarnissamik pisussaaffeqartoq inunnik isumaginninnermut oqartussanut nalunaaruteqanngitsooruni atorfimmini sumiginnaasutut unnerluunneqarsinnaavoq, pinerlittaalisitsinnermilu inatsit naapertorlugu pineqaatissinneqarluni.

Kinguaassiuutitigut innarliisarnerup annertussaa

Innuttaasut peqqissusaannik misissuisitsinnermut atatillugu apersukkat tallimaagaangata ataaseq meeraatilluni kinguaassiuutitigut innarlerneqarsimasarpoq kisitsillu taanna qaffaseqaaq.

Meeqqattaq meeraqatiminnik kinguaassiuutitigut Innarliisinnaasarput. Tamanna pineqaatissinneqarnermik kinguneqarneq ajorpoq, meeqqanullu taakkununga kingunerlorujussuarsinnaalluni.

Innarliinerup annertussusia apeqquataatinnagu pingaaruteqarlunnarpoq meeqqap innarlerneqareersimanerata kingorna ingerlaqqissinnaanissaa anguniarlugu piaanerpaamik iliuuseqarnissaq.

(Apersuineq naggaseruk)

Qujanarujussuaq piffissaqarfigigatsigut.

Apersuisup apersuinerminik naliliinera

(Apersuineq naammassippat apersuisumit immersugassaq)

Apersuinerup nalaani apersugaq:

- (1) Assut soqutiginnippoq
- (2) Naammaannartumik soqutiginnippoq
- (3) Soqutiginninngilluinnarpoq
- (4) Apersorneqartup nammineq atornerlunneqarsimanini oqaluttuaraa
- (5) Allat _____
- (6) Interview længde (opgiv ca. tid i min.) _____

Ilannugsaq 4

Kinguaassiuutitigut innarliisoqarneranik pasitsaassinermi iliuuseqarnissamut piareersimaneq pillugu isumaqatiginninneq (N=690-692). Procentinngorlugu.

	Isumaqa- taalluin- narpunga	Isumaqa- taavunga	Isumaqa- taallu- ngalu isumaqa- taanngi- langa	Isumaqa- taanngi- langa	Isumaqa- taanngil- luinnar- punga	Naludara/ Isummer- figinngi- lara
Kinguaassiuutitigut innarliisoqarnera pisortanut nalunaarutigigukku uannut ilaquuttannullu qanoq kinguneqarsinnaanera annilaanngatigaara.	4,5	17	8,1	43	25	2,7
Kinguaassiuutitigut innarliisoqarnera pisortanut nalunaarutigigukku meeqqamut qanoq kinguneqarnissaa annilaanngatigaara.	5,7	21	13	40	18	3,0
Nunatsinni kinguaassiuutitigut innarliisarneq pitsaaliniarlugu naammattumik iliuuseqartoqarpoq.	9,8	37	15	30	4,8	3,6
Kinguaassiuutitigut innarlugaasumik pasitsaassinermi inunnik isumaginnittoqarfimmut nalunaarutiginninnerup iluaqutaanera tatiguarpara	38	55	4,9	1,0	0,3	0,7
Kinguaassiuutitigut innarliinerup pisortanut nalunaarutiginera meeqqap ilaqtariillu ikiorneqarnerannik kinguneqarnissaanut iluaqutaassaaq	45	50	2,3	1,0	0,4	1,2
Meeqqamik kinguaassiuutitigut innarlugaasumik pasitsaassisuuguma iliuuseqassagaluarpunga	54	41	2,9	0,7	1,0	0,9